

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI YAYINLARI • 6279
BİLİM VE KÜLTÜR ESERLERİ DİZİSİ • 1617

MESNEVİ'DEN SEÇMELER

Hazırlayan *Prof. Dr. Derya Örs*

Yayın Yönetmeni *Ercan Şen*

Yayın Koordinatörü *Hakkı Uslu*

Yayın Sorumlusu - Tashih *Çağrı Gürel*

Kapak Tasarımı *Ekreem Acar*

Dizgi *Pınar Balkış*

Baskı *Korza Yayıncılık Basım San. ve Tic. A.Ş.*

Yenice Mah. Çubuk Yolu No: 3 Esenboğa / Ankara

Sertifika No. 30233

Türkçe yayın hakları MEB, 2017

Tüm yayın hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında,
yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz ve kullanılamaz.

1. Baskı 2010

2. Baskı 2017 (3000 Adet)

ISBN 978-975-11-3433-2

TÜRK
EDEBİYATI

İdare Yeri *MEB Destek Hizmetleri Genel Müdürlüğü*

Ders Kitapları ve Yayınlar Daire Başkanlığı, Kültür Yayınları Koordinatörlüğü

MEB Beşevler Kampüsü I Blok, 06560 Yenimahalle/ANKARA

Tel. 0312 413 36 48 • Belgegeçer 0312 222 40 85

Satış Yeri *MEB Döner Sermaye İşletmesi Müdürlüğü*

Atatürk Bulvarı Milli Müdafaa Cad. No.: 6 Kat: 6 Kızılay/ANKARA

Tel. 0312 413 42 03 • Belgegeçer 0 312 419 20 14

kulturyayinlari.meb.gov.tr • kulturyayinlari@meb.gov.tr

Mevlâna Celâleddin Rumi, (1207-1273)

Mesnevi'den seçmeler / Hazırlayan: Derya Örs. -- 2. bsk. --

Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı, 2017.

348 s. ; 19 cm. -- (Millî Eğitim Bakanlığı yayınları ; 6279 . Bilim ve
kültür eserleri dizisi ; 1617 . Türk edebiyatı)

ISBN 978-975-11-3433-2

1. Dini hikayeler, İslam. I. Örs, Derya. II. Seriler. .

809.935297

**Mesnevi'den
Seçmeler**
Hazırlayan
Prof. Dr. Derya ÖRS

Ankara, 2017

Derya ÖRS

1966 yılında Konya’da doğdu. İlk ve orta öğrenimini Akşehir’de, liseyi Konya’da tamamladıktan sonra Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Fars Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalında (1985-1989) lisans eğitimini bitirerek adı geçen Anabilim Dalına araştırma görevlisi olarak atandı.

İlhanlı tarihiyle ilgili “Kâşânî, Târîh-i Olcaytu (İnceleme-Çeviri)” başlıklı yüksek lisans ve Akkoyunlu tarihiyle ilgili “Fazlullah b. Rûzbihân-i Hun-cî ve Târîh-i Âlem-ârâ-yi Emînî’si (İnceleme-Farsça Metin Neşri-Çeviri)” başlıklı doktora tezini tamamladıktan sonra 2002 yılında doçent unvanını aldı. 2010’da profesör kadrosuna atanan Derya Örs, Ocak 2011’de Ankara’da beşinci devlet üniversitesi olarak kurulan Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesine kurucu dekan olarak atandı. Yaklaşık iki yıl boyunca bu fakültenin dekanlığını üstlenen Derya Örs, Ekim 2012’den bu yana Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Başkanı olarak ilmi ve akademik faaliyetlerini sürdürmektedir.

İÇİNDEKİLER

<i>Ön Söz</i>	11
<i>Neyin Feryadı</i>	13
<i>Padişah ile Cariye</i>	15
<i>Bakkal ile Papağan</i>	23
<i>Usta ile Şaşı Çırak</i>	25
<i>Aslanı Kandıran Tavşan</i>	27
<i>Azrail'den Kaçan Adam</i>	37
<i>Nefisle Mücadele En Büyük Cihattır</i>	39
<i>Tacir ile Papağan</i>	41
<i>Mezarlıkta Çenk Çalan Çalgıcı</i>	47
<i>Nahivci ile Gemici</i>	53
<i>Omzuna Aslan Resmi Dövdüren Adam</i>	55
<i>Aslan Payı</i>	59
<i>Dostunun Kapısını Çalan Adam</i>	65
<i>Sağırın Hasta Komşusunu Ziyareti</i>	67
<i>Kölelerin Lokman'a İftira Etmeleri</i>	71
<i>Hz. Ömer Zamanında Şebre Düşen Ateş</i>	73
<i>Âdem'in İblis'e Karşı Kibirlenmesi</i>	75

<i>Hayali Hilal Sanan Adam</i>	79
<i>Lâhavle Yiyen Eşğin Hâli</i>	81
<i>Karanlıkta İneği Sanarak Aslanı Okşayan Köylü</i>	87
<i>Eşek Gitti Eşek Gitti</i>	89
<i>Zünnûn-i Mısırî ve Arkadaşları</i>	95
<i>Efendisinin Lokman'ın Zekâsını Sinaması</i>	99
<i>“Suyunuz Çekiliverirse” Ayetinin Okunmasına Felsefecinin İtirazı</i>	105
<i>Hz. Musa ile Cabil Çoban</i>	107
<i>Uyurken Ağzına Yılan Giren Adam</i>	113
<i>Ayının Vefasına ve Dostluğuna Güven Olur mu?</i>	117
<i>Kör Dilenci</i>	123
<i>Deli ile Calinus</i>	125
<i>Sufi, Fakih ve Alevi'yi Sıra Dayağına Çeken Bahçıvan</i>	127
<i>Muhtesiple Sarhoş</i>	131
<i>Hırsızla Ev Sahibi</i>	133
<i>Hintlilerin Namazı</i>	137
<i>Yaşlı Adamın Şikâyeti ve Hekimin Cevabı</i>	139
<i>Babasının Cenazesi Önünde Ağlayan Çocuk</i>	143
<i>Atlıdan Korkan Okçu</i>	145
<i>Bedevi ile Filozof</i>	147

<i>Devenin Yularını Çeken Fare .....</i>	<i>151</i>
<i>Üzüm İçin Kavga Eden Dört Kişi .....</i>	<i>155</i>
<i>Fil Yavrularını Yiyenler .....</i>	<i>159</i>
<i>Dua Edenin Allah Demesi Hakkın Ona Cevap Vermesidir .....</i>	<i>165</i>
<i>Doğanın Kazları Sudan Bozkıra Çağırması .....</i>	<i>167</i>
<i>Mecnun'un Leylânın Mahallesinde Yaşayan Köpeği Okşaması .....</i>	<i>169</i>
<i>Boya Küpüne Düşüp Tavusluk Taslayan Çakal .....</i>	<i>171</i>
<i>Firavun O Boya Küpüne Düşmüş Çakala Benzer .....</i>	<i>175</i>
<i>Bıyığını Yağlayan Palavracı .....</i>	<i>177</i>
<i>Donmuş Ejderhayı Ölü Sanıp Bağdat'a Getiren Yılan Avcısı.....</i>	<i>179</i>
<i>Filin Şekli ve Niteliği Konusundaki Görüş Ayrılığı .....</i>	<i>183</i>
<i>Kır Sakallı Adam .....</i>	<i>185</i>
<i>Bir Âşığın Sevgilisinin Yanında Aşk Mektubu Okuması .....</i>	<i>187</i>
<i>Bilginin İki Kanadı .....</i>	<i>189</i>
<i>Kuruntulu Hoca .....</i>	<i>191</i>
<i>Kuyumcu ile Ödünç Terazi İsteyen Adamın Konuşması .....</i>	<i>197</i>
<i>Katır ile Deve.....</i>	<i>199</i>
<i>Hz. İsa'nın Ahmaklardan Dağa Kaçışı .....</i>	<i>201</i>
<i>Uzak Görümlü Kör, Keskin Duyuşlu Sağır ve Uzun Etekli Çıplak .....</i>	<i>205</i>
<i>Duvar Dibinde Davul Çalan Hırsız .....</i>	<i>209</i>

<i>Her Kış, Yaz Gelince Kışlık Ev Yapacağız Diye Söz Veren Köpekler .....</i>	<i>211</i>
<i>Namaza Düşkün Köle.....</i>	<i>213</i>
<i>Alışverişte Zarardan Kurtuluş Yolu .....</i>	<i>215</i>
<i>Seyislerin Işığından Ürken Tay .....</i>	<i>217</i>
<i>Rüzgâra Karşı Hz. Süleyman'dan Yardım İsteyen Sivrisinek .....</i>	<i>221</i>
<i>Zalimler İçin Dua Eden Vaiz .....</i>	<i>225</i>
<i>İtır ve Misk Kokusundan Bayılan Derici.....</i>	<i>229</i>
<i>İnsan hem Küçük Âlemdir hem Büyük Âlem .....</i>	<i>233</i>
<i>Aktar ile Kil Yiyen Müşteri .....</i>	<i>235</i>
<i>Gül Bahçesinde Tefekküre Dalan Sufinin Hâli .....</i>	<i>239</i>
<i>Kötünün Elindeki İlim, Mal ve Makam Haydudun Elindeki Kılıç Gibidir..</i>	<i>241</i>
<i>Fakihin, Sarığını Çalan Hırsıza Verdiği Nasihat .....</i>	<i>243</i>
<i>Git Başkasına Danış, Ben Sana Düşmanım .....</i>	<i>245</i>
<i>Tam Akıllıyla Yarım Akıllı.....</i>	<i>247</i>
<i>Tutsak Kuşun Ögüdü .....</i>	<i>249</i>
<i>Kıtlıktan Korkmayan Zahit .....</i>	<i>251</i>
<i>Yazı Yazan Kalemi Öven Karıncayla Yazı Yazan Eli Öven Karınca .....</i>	<i>253</i>
<i>Köpeğinden Ekmeğini Esirgeyen Arap .....</i>	<i>257</i>
<i>Kanatlarını Yolun Tavus Kuşu .....</i>	<i>259</i>
<i>Eşek Ahırına Düşen Ceylan .....</i>	<i>261</i>

<i>Sevgilisine, Aşkını Tarif Eden Âşık</i>	265
<i>Köpeğin Karnında Havlayan Enik</i>	267
<i>Oduncunun Eşeği ile Padişahın Atları</i>	271
<i>Eşek Olduğunu Zanneden Adam</i>	273
<i>Gün Ortasında Kandille Gezen Rahip</i>	277
<i>Horasan Amidi ile Yoksul Derviş</i>	279
<i>Mecnun'un "Leyla O Kadar da Güzel Değil." Diyen Akrabalarına Cevabı</i>	281
<i>Kendisine "Gel Müslüman Ol!" Denilen Kâfirin Cevabı</i>	283
<i>Eti Kim Yedi?</i>	285
<i>Nefsiyle Savaşan Mücahit</i>	287
<i>Koçu ve Elbiseleri Çalınan Adam</i>	289
<i>Hırsızlardan Korkup Susan Bekçi</i>	291
<i>Acemi Âşık</i>	293
<i>Gece Yarısı Sabur Davulu Çalan Adam</i>	299
<i>Bir Evden Her Ne İstediyse Alamayan Yoksulun Hikâyesi</i>	303
<i>İddiacı Türk ile Sabtekâr Terzi</i>	305
<i>Müslüman, Hristiyan ve Yahudi Üç Yolcunun Hikâyesi</i>	311
<i>Dilenmek İçin Sadr-ı Cihan'ı Kandıran Adam</i>	321
<i>Arap Padişahı İmrü'l-Kays'ın Hikâyesi</i>	325
<i>Müminin Duasının Karşılık Bulmasının Gecikme Sebebi</i>	327
<i>Şeyh Şeybân-ı Râî'nin Kerametleri</i>	329

ÖN SÖZ

Mevlânâ Celâleddin'in Mesnevi'si yüzyıllardır insanlığın yolunu aydınlatan muhteşem bir eserdir. Yediden yetmişe herkesin severek ve beğenerek okuduğu bu eser, şimdiye kadar pek çok kez Türkçeye çevrilmiş ve yüz binlerce okuyucunun kitaplığında yerini almıştır.

Toplam altı cilt tutan Mesnevi'yi bir çırpıda okumak ve anlamak konusundaki çeşitli güçlükler, zaman zaman bu eserden seçkiler yapılmasını zorunlu hâle getirmiş ve bu bağlamda meydana getirilen yüzlerce eser, çeşitli başlıklar altında yayımlanmıştır.

Elinizdeki seçki, 2007 yılında Prof. Dr. Derya Örs ve Prof. Dr. Hicabi Kırılangoç tarafından tercüme edilerek yayımlanan en son Mesnevi tercümesi esas alınarak hazırlanmış olup, hikâyeye seçiminde Mevlânâ'nın genel duygu, görüş ve düşüncelerini yansıtan hikâyelere öncelik verilmiştir. Bu seçkide yaklaşık yüz hikâyeye yer almaktadır.

Prof. Dr. Derya Örs
Ankara, 2017

Neyin Feryadı

Dinle, bu ney nasıl şikâyet ediyor, ayrılıkları nasıl anlatıyor.

Diyor ki: Beni kamışlıktan kestiler keseli, feryadıyla erkek kadın ağlayıp inledi.

Özlem derdini anlatabilmem için ayrılıktan dilim dilim olmuş bir yürek isterim.

Kendi aslından uzak kalan herkes, yine kavuşma zamanını arar.

Ben her toplulukta inleyip sızladım; bedbahtlara da eş oldum bahtiyarlara da.

Herkes kendi zannınca yar oldu bana; ama kimse içimdeki sırları aramadı.

Benim sırrım iniltimden uzak değil; ama gözde ve kulakta o ışık yok.

Beden candan, can bedenden gizli değil; ama canı görme-ye kimsenin izni yok.

Ateştir bu neyin sesi, yel değil; kimde bu ateş yoksa yok olsun o.

Aşkın ateşidir neye düşen; aşkın coşkudur şaraba düşen.

Ney, bir sevgiliden kopup ayrılanın arkadaşıdır; perdeleri, perdelerimizi yırttı bizim.

Ney gibi bir zehri ve panzehri kim gördü? Ney gibi bir soluktaşı, özlem çeken kim gördü?

Ney kanla dolu bir yoldan söz ediyor, Mecnun'un aşk hikâyelerini anlatıyor.

Bu aklın mahremi, akılsızdan başkası değil; zaten dilin de kulaktan başka müşterisi yok.

Günler gamımızla akşam oldu, günler yanlışlarla yoldaş oldu.

Günler geçip gittiyse gitsin, korkumuz yok. Yeter ki sen kal, ey temizlikte eşi benzeri olmayan!

Balıktan başka herkes suyuna kandı; rızkı olmayanınsa günü uzadı da uzadı.

Pişkinin hâlinden anlamaz hiçbir ham, öyleyse sözü kısa kesmek gerek vesselam.

Padişah ile Cariye

Bundan önceki bir zamanda bir padişah vardı. Hem dünya saltanatı onundu hem din saltanatı.

Padişah, bir gün tesadüfen seçkin adamlarıyla birlikte avlanmak üzere ata bindi.

Ana yol üzerinde bir cariye gördü. Padişahın canı o cariyeye kul köle kesildi.

Can kuşu kafeste çırpınmaya başlayınca, mal mülk verip o cariyeyi satın aldı.

Onu satın alıp muradına erince o cariye kazara hastalanıverdi.

Padişah sağdan soldan tabipleri topladı: İkimizin de canı sizin elinizde, dedi.

Tabipler hep birden: Canımızla oynayalım. Anlayışımızı toplayıp bir araya getirelim, dediler.

Kibirlerinden “Allah dilerse.” demediler; Allah da onlara beşerin aczini gösteriverdi.

İlaçtan, tedaviden yana her ne yaptılarsa hastalık arttı; istenen sonuç alınamadı.

O cariye hastalıktan iğne ipliğe döndü; padişahın gözü, kanlı gözyaşından bir ırmağa döndü.

Padişah, o tabiplerin çaresizliğini görünce yalın ayak doğruca mescide koştu.

Mescide girip mihraba doğru yöneldi. Secde yeri padişahın gözyaşlarıyla sırılsıklam oldu.

Ey en değersiz bağışı dünya mülkü olan Allah'ım! Ben ne diyeyim? Gizliyi zaten bilirsin Sen.

Ey her zaman hacetlerimize sığınak olan! İşte bir kez daha yolu şaşırdık biz.

Padişah, canla başla feryat edince Allah'ın bağışlama denizi de coşmaya başladı.

Ağlama sırasında padişahı bir uyku bastırdı. Düşünde bir pirin yüz gösterdiğini gördü.

Pir: Ey padişah, müjdeler olsun; dileğin olacak. Yarın sana bir yabancı gelirse o bizdendir, dedi.

O usta bir tabiptir, sana geldiğinde onu doğru sözlü bil, güvenilir ve doğru sözlüdür çünkü.

Padişah, kendisine sır olarak gösterilene görmek üzere pencerede bekliyordu.

Gölge ortasında bir güneş gibi erdemli, olgun mu olgun bir şahıs gördü.

Kollarını açıp onu kucakladı; aşk gibi gönlüne, canının içine çekti.

Hastanın ve hastalığın hikâyesini anlattı; sonra da onu hastanın yanına oturttu.

Tabip; yüzünün rengini, nabzını ve idrarını muayene etti. Hastalığının hem belirtilerini hem nedenlerini dinledi.

Onların ettikleri her tedavi, iyileştirmemiş; iyice kötü etmişler, dedi.

Onlar hastanın gönül hâlerinden habersizdiler. Ettikleri iftiralardan Allah'a sığınırım.

Tabip rahatsızlığı gördü, gizli olan ona açıldı. Ama durumu gizleyip padişaha söylemedi.

İnleyişinden onun gönül iniltisi olduğunu gördü. Bedeni sağlam, gönül tutsağıdır o.

Âşıklık, gönül iniltisinden belli olur; gönül hastalığı gibi bir hastalık yoktur.

Âşğın hastalığı, bütün hastalıklardan başkadır. Aşk, Tanrı sırlarının usturlabıdır.

Âşıklık bu yandan da olsa, o yandan da olsa sonunda o yana kılavuzdur bizim için.

Dilin anlatışı aydınlatıcıdır ama dilsiz olan aşk daha aydındır.

Tabip: Ey padişah, evi boşalt, hem akrabaları hem yabancıları uzaklaştır, dedi.

Kimse koridorlarda kulak kabartmasın da şu cariyeye bir şeyler sorayım.

Ev bomboş kaldı, tabiple o hastadan başka kimsecikler kalmadı.

Tabip yumuşak yumuşak: Sen hangi şehirdensin? Her şehrin ilacı ayırıldır çünkü, dedi.

O şehirde akrabandan kimler var? Yakınlığın, bağlılığın neyle?

Elini nabzına koymuş, bir bir feleğin zulümlerini soruyordu.

Hekim onun anlattığı hikâyelere kulak kesilirken, dikkatini nabzının atışına veriyordu.

Nabzı kimin adıyla atarsa dünyada canının arzuladığı odur çünkü.

Şehrindeki dostlarının adını saydı; ondan sonra başka bir şehrin adını andı.

“Kendi şehrinden çıkınca en çok hangi şehirde kaldın?” diye sordu.

Cariye bir şehir adı söyleyip onu da geçti; yüzünün rengi ve nabzı değişmedi.

Efendilerini, şehirleri birer birer anlattı; onların yerinden yurdundan, ekmeğinden tuzundan söz etti.

Şekere benzeyen Semerkant’ı soruncaya dek nabzı; zararsız, kendi hâli üzere atmaktaydı.

Birden nabzı atmaya, yüzü kızarıp sararmaya başladı; çünkü o Semerkantlı bir kuyumcudan ayrılmıştı.

Hekim o hastadan bu sırrı öğrenip o derdin ve belanın aslını anlayınca

Hastalığının ne olduğunu anladım; kurtulman için kısa zamanda sihirler göstereceğim, dedi.

Ama padişah senden bunu ne kadar soruşturursa soruşturursun, sakın ha sakın bu sırrı kimseye söyleme.

Gönlün, sırrına mezar olursa, muradın daha tez gerçekleşir.

Peygamber “Sırrını gizleyen, muradına tez zamanda erişir.” buyurdu.

Hekim kalkıp padişahın yanına gitti, padişaha bu durumu birazcık çıtlattı.

Bu işin tedbiri, bu derdin devası o adamı buraya getirtmemizdir, dedi.

Kuyumcuyu o uzak şehirden çağır; onu altınla, güzel elbiselerle kandır.

Padişah o tarafa becerikli, yetkin, çok adaletli bir iki elçi gönderdi.

Bu iki bey, padişahın müjdecisi olarak Semerkant’a kuyumcunun yanına geldiler.

Ey sanatında olgun ince usta, şehirlerde senin adın sanın anılmada, dediler.

İşte filanca padişah kuyumculuk için seni seçti; çünkü sen pek büyüksün.

İşte şu güzel elbiseyi, altını, gümüşü al; gelince de seçkinlerden, nedimlerden olursun.

Adam çokça malı, güzel elbiseleri görünce aldandı; şeh-rinden, çocuklarından ayrıldı.

Sevinç içinde yola koyuldu; padişahın canına kastettiğinden haberi bile yoktu.

Hayalinde mal mülk, yücelik ve ululuk vardı. Azrail ise “Evet git, istediğini kazanırsın.” diyordu.

O yabancı adam yoldan gelince tabip onu padişahın huzuruna çıkardı.

Padişah onu görünce bir hayli tazimde bulunup altın hazinesini ona teslim etti.

Bunun üzerine hekim: Ey yüce padişah! O cariyeyi bu efendiye ver, dedi.

Cariye buna kavuşup iyileşsin de ona kavuşma suyu, o ateşi söndürsün.

Padişah o ay yüzlüyü ona bağışladı; muhabbet etmek isteyen o ikisini birbirine eş etti.

Altı ay boyunca muratlarını sürdürdüler; böylece o kız tamamen iyileşti.

Ondan sonra hekim içmesi için kuyumcuya bir şurup hazırladı; kuyumcu, kızın gözleri önünde erimekteydi.

Hastalık yüzünden kuyumcunun güzelliği kalmayınca,
kızın canı da ona bağlanıp kalmadı.

Kuyumcu çirkin, nahoş bir hâle gelip yüzü sararınca yavaş
yavaş gönlü ondan soğudu.

Bir renk ardınca olan aşklar aşk değildir, sonunda bir
utanç kesilirler.

Çünkü ölülerin aşkı kalıcı değildir; çünkü ölü bir daha
bizim tarafımıza gelmez.

Dirinin aşkı canda ve gözde, her dem goncadan daha taze
olur.

O baki olan dirinin aşkını seç; çünkü senin canına can
katan şarabın sakisi odur.

Bütün peygamberlerin, aşkıyla ululuğa ve makama erdik-
leri Allah'ın aşkını seç.

Sen “Bize o padişahın huzuruna çıkmaya izin yoktur.”
deme; çünkü kerem sahipleriyle işler zor değildir.

Bakkal ile Papağan

Bir bakkalla onun bir papağanı vardı. Güzel sesli, yeşil renkli, konuşkan bir papağandı.

Dükkânda, oraya bekçilik eder, bütün tacirlerle şakalaşırđı.

İnsanlara hitap etmede insan gibi konuşkandı. Papağan gibi ötmeye de ustaydı.

Dükkânın bir yanından sıçrayıp öte yanına kaçarken gülyacağı şişelerini döktü.

Efendisi evden çıkageldi; dükkânında, efendiler gibi huzur içinde oturdu.

Gördü ki dükkân yağa batmış, elbisesi de yağ içinde. Başına vurdu, bu vuruş yüzünden papağan kel oldu.

Papağan birkaç gün söz söylemez oldu; bakkal pişmanlıktan ah çekti.

Sakalını yoluyor; Yazık! Nimet güneşim bulut altına girdi, diyordu.

O tatlı dillinin başına vurduğumda elim kırılırdı keşke.

Kuşu yine dile gelsin diye her yoksula hediyeler veriyordu.

Üç gün üç gece şaşkın, üzgün, ümitsizce dükkânında oturduktan sonra,

Olur da dile gelir diye, o kuşa her çeşit olmadık şeyler gösteriyordu.

O sırada oradan başı, tasın ve leğenin arkası gibi saçsız, çıplak kafalı bir cavlaki¹ geçiyordu.

Papağan birdenbire dile geldi, akıllılar gibi dervişe bağı- rıp: Hey, filan, dedi.

Nasıl oldu da kel oldun, keller arasına katıldın? Yoksa sen de mi şişeden yağ döktün?

Onun bu kıyasına halkın güleceği geldi. Çünkü o hırka sahibini kendisi gibi sanmıştı.

Yazıda şîr (aslan) “şîr”e (süt) benzese bile sen temiz kişile- rin işini kendinle kıyaslama².

Bütün dünya bu yüzden yoldan çıktı. Hak abdallarından pek az kişi haberdar oldu.

Peygamberlerle eşitliğe-denkliğe kalkıştılar; velileri de kendileri gibi sandılar.

İşte biz de insanız, onlar da insan. Biz de uykuya ve yeme- ğe bağımlıyız, onlar da, dediler.

Körlükleri yüzünden, arada sonsuz bir fark olduğunu bil- mediler.

1 Cavlaki; eski zamanlarda saçları, sakalları, bıyıkları ve kaşları tıraş edilmiş, “kalender” adı verilen gezgin derviş demektir.

2 “Şîr” kelimesi Arap harfleriyle aynı şekilde yazıldığı hâlde farklı anlamlara gelmektedir. Bayitte buna işaret edilmektedir.

Usta ile Şaşı Çırak

Ustası, bir şaşıya: Haydi git, odadan o şişeyi getir, dedi.

Şaşı: O iki şişeden hangisini getireyim? Tam olarak açıkla, dedi.

Usta: O iki şişe değil, var git, şaşılığı bırak, fazla görücü olma, dedi.

Şaşı: Ey usta, beni kınama, dedi. Usta: O iki şişenin birini kır, dedi.

Birisini kırınca ikisi de gözden kayboldu. İnsan öfke ve istek yüzünden şaşı olur.

Şişe birdi, onun gözüne iki göründü. Şişeyi kırınca öteki de yok oldu.

Öfke ve şehvet, insanı şaşı eder; ruhu doğruluktan çevirir.

Garaz gelince hüner örtülür; gönülden göze doğru yüzlerce perde iner.

Kadı, içinden rüşvet almaya niyet edince zalimi zavallı mazlumdan nasıl ayırt edebilir?

Aslanı Kandıran Tavşan

Güzel bir ovada av hayvanları, aslan korkusundan keşme-keş içindeydiler.

Çünkü aslan habire pusudan çıkıp birisini kapıyordu. O otlak hepsine tatsız tuzsuz hâle gelmişti.

Bir hileye baş vurup aslana geldiler: Biz seni gündelik yiyecekle doyuralım,

Bundan böyle av peşine düşme de şu otlak bize zehir olmasın, dediler.

Aslan: Peki ama vefa görürsem, hileye uğramazsam... Ben Zeyd'den ve Bekir'den nice hileler görmüşüm, dedi.

Bunun üzerine hayvanlar, bu biatte zarara uğramamak için kükremiş aslana sözler verdiler.

Her günün nasibi zahmetsizce ona gelecek, başka bir isteğe ihtiyacı kalmayacaktı.

Kura kime çikarsa sırtlan gibi günü gününe aslanın yanına koşuyordu.

Bu kadeh dönüp dolaşıp tavşana gelince tavşan, bu zulüm ne zamana dek sürecek, diye haykırdı.

Topluluk ona: biz nice zamandır söz ve vefa uğruna canımızı feda ettik, dediler.

A inatçı adımızı kötüye çıkarma bizim de aslan incinmesin; çabuk git, çabuk git.

Tavşan: A dostlar, bana süre verin de hilem sayesinde beladan kurtulun, dedi.

Hilemle canınız aman bulsun, bu hile çocuklarınıza miras kalsın.

Topluluk ona: A eşek, kulak ver de tavşan gibi davran; haddini bil, dediler.

Kendine gel, bu nasıl sözdür ki senden daha iyi olanlar bunu hatırlarına bile getirmediler.

Sen ya şaşkınsın ya da kaza bizim peşimizde. Yoksa bu söz senin gibisine nereden yaraşacak?

Tavşan: A dostlar, Allah bana ilham etti. Bir güçsüze güçlü bir tedbir nasip oldu, dedi.

Ondan sonra: A çevik tavşan, dediler, aklındakini ortaya koy.

Ey bir aslanla kapışmaya girişen, düşündüğün tedbiri söyle.

Danışmak, anlayış ve uyanıklık verir; akıllar akla yardım eder.

Tavşan: Her sırrı söylemek olmaz; bazen çift tek çıkar, bazen de tek çift, dedi.

Tavşan, aslana gitmeyi bir süre geciktirdikten sonra pençe vuran aslanın yanına gitti.

Aslan, tavşan gitmekte geç kaldığı için toprağı kazıyor, kükrüyordu:

O alçakların sözü hamdır ham, gevşektir, eksiktir demiştim ben, dedi.

Onların hilesi eşekten düşürdü beni. Şu felek beni ne zamana kadar aldatacak, ne zamana kadar?

Aslan öfke ve hiddet içinde: Düşman, sözleriyle kulak yolundan gözümü bağladı benim, diyordu.

Tavşan, aslana gitmekte epeyce gecikti. Hilesini kendince kararlaştırdı.

Uzun bir gecikmeden sonra, aslanın kulağına bir iki sır söylemek üzere yola koyuldu.

Ateşlenen, kızıp köpüren aslan uzaktan, o tavşanın geldiğini gördü.

Korkusuzca, küstahça, öfkeli, hızlı, çevik, asık suratlı bir hâlde koşuyordu.

Çünkü kırık dökük gelişte suçluluk vardır; yiğitlikse her türlü kuşkuyu giderir.

Huzuruna varıp yaklaşınca aslan tavşana, a nabekâr diye, kükredti.

Ben ki filleri parça parça etmişim, ben ki erkek aslanların kulağını burmuşum.

Bir tavşan bozması kim oluyor ki bizim emrimizi böyle yerlere atsın.

Tavşan uykusunu ve gaffetini bırak. A eşek, bu aslanın kükreyişini dinle.

Tavşan: Elaman, ululuğun el verir de bağışlarsa özrüm var, dedi.

Aslan, ey ahmaktardan arda kalan, ne özü? Şahların huzuruna bu zamanda mı gelinir, dedi.

Vakitsiz öten horozsun sen, başını kesmeli. Ahmağın özü dinlenmeye değmez.

Ahmağın özü kabahatinden beterdir. Cahilin özü de her ilmin zehridir.

Tavşan: A padişah! Adam olmayanı da adamdan sayıver; zulüm görmüş birinin özüne kulak ver, dedi.

Aslan: Ben herkese makamına uygun keremde bulunurum, herkese boyuna göre elbise biçerim, dedi.

Tavşan: Dinle, dedi, eğer lütfâ layık olmazsam kahır ejderhasının önüne başımı koydum.

Kuşluk vakti yola çıktım, arkadaşım ile padişahıma doğru geliyordum.

O topluluk, senin için başka bir tavşanı da bana eş ve yoldaş etmişti.

Yolda bir aslan, kulunuza kastetti. Size gelmekte olan bu iki yoldaşa sataştı.

Ben ona: Biz padişahlar padişahının kuluyuz, o dergâhın küçük köleleriyiz, dedim.

O aslan: padişahlar padişahı da kim oluyor? Utan. Benim katımda her olur olmazı anma, dedi.

Sen ve arkadaşın kapımdan dönerseniz, seni de padişahını da parçalarım.

Ona: Bırak, bir kez daha padişahımın yüzünü göreyim, senden ona haber götüreyim, dedim.

Yoldaşını yanımda rehin bırak, yoksa sen, benim töreme göre kurbansın, dedi.

Ona pek çok yalvardık, fayda etmedi. Arkadaşımı alıp beni yalnız bıraktı.

Arkadaşım semizlikte benim üç katımdı, hem alımda hem güzellikte hem bedende benden üstündü.

Bundan böyle bu yol o aslan tarafından kapandı. İşte hâlim buydu, sana söylemiş oldum.

Bundan sonra o gündelik öğünden umudunu kes. Sana gerçeği söylüyorum, gerçekse acıdır.

Sana gündelik öğün gerekse yolu temizle. Hemen gel de o korkusuzu def et.

Aslan: Bismillah, gel bakalım, nerede o? Doğru söylüyor-san düş önüme, dedi.

Böylece onun da, onun gibi yüz tanesinin de cezasını vereyim. Yok eğer bu sözün yalansa seni cezalandırırım.

Tavşan onu, tuzağına doğru götürmek için bir kılavuz gibi öne düştü.

Nişan koyduğu bir kuyuya doğru gittiler. Derin bir kuyuyu ona tuzak yapmıştı.

Bu ikisi kuyunun yakınına kadar gittiler; işte sana saman altındaki suya benzeyen bir tavşan.

Su bir saman çöpünü ovaya götürür de bir dağı nasıl sürükler götürür, hayret!

Onun hile tuzağı aslana kement oldu. Ne tuhaf bir tavşan bu, aslanı kapıp götürüyor.

Düşman sözü dinleyenin hâli budur. Hasetçinin dostu olanın cezasını gör.

Düşman sana dostça söylese de sana yemden söz etse de sen onu tuzak bil.

Sana şeker verirse zehir bil onu, bedeniyle bir lütufta bulunursa kahr bil onu.

Kaza gelince kabuktan başka bir şey göremezsin, düşmanları dosttan ayırt edemezsin.

Aslan kuyuya yaklaşınca tavşanın yoldan geri kaldığını, ayak sürüdüğünü gördü.

“Sen neden ayağını sürüdüün? Ayağını sürüme, öne geç.” dedi.

Tavşan: Ayağım nerede? Elim ayağım kesildi. Canım titredi, yüreğim yerinden oynadı, dedi.

Altın gibi sararmış yüzümün rengini görmüyor musun? Rengim bildiriyor içimde ne olduğunu.

Tavşan: O aslan bu kuyunun içinde oturuyor. Bu kalenin içinde afetlerden güvendedir, dedi.

Aslan: İleri çık! Darbem onu kahreder; sen bak bakalım, o aslan orada mı, dedi.

Tavşan: Ben o ateşten yanmışım ancak sen beni kucağına alırsan,

Ey kerem madeni, senin desteğinle gözümü açıp kuyuya bakabilirim.

Aslan onu kucağına alınca tavşan, aslanın korumasında kuyuya kadar ilerledi.

Kuyunun içine, suya bakınca aslanın ve onun yansıması suda parıldadı.

Aslan suda kendi yansımasını gördü. Kucağında semiz bir tavşan olan bir aslan şekli suda parladı.

Düşmanını suyun içinde görür görmez tavşanı bırakıp kuyunun içine sıçradı.

Kendi kazdığı kuyuya düştü. Nasılsa zulmü, kendi başına gelecekti.

Zalimlerin zulmü karanlık bir kuyudur, bütün bilginler böyle dediler.

Kim daha zalimse onun kuyusu daha korkunçtur. Adalet
“Kötü olanın cezası da kötüdür.” buyurmuştur.

A zulümlerle bir kuyu kazan, bil ki kendi kuyunu kazıyorsun.

İpek böceği gibi kendi etrafını örme; kendine kuyu kazı-
yorsan bari ölçülü kaz.

Aslan, kuyuda kendisini gördü de aşırılığundan o anda
kendisini düşmandan ayırt edemedi.

Kendi yansımasını kendi düşmanı gibi gördü, ister iste-
mez kendine kılıç çekti.

A filan! İnsanlarda gördüğün nice zulüm, senin onlarda
gördüğün kendi huyundur.

Senin varlığın, riyakârlığın, zulmün, körkütük sarhoşlu-
ğun onlara yansımıştır.

O sensin, o darbeyi kendine vuruyorsun; o anda lanet ağı-
nı kendine, üzerine örüyorsun.

O kötüyü kendinde açıkça görmüyorsun. Yoksa kendi
kendinin can düşmanı olurdu.

A saf adam! Kendisine saldıran aslan gibi sen de kendine
saldırıyorsun.

Kendi huyunun dibine ulaşırsan o namertliğin senden
olduğunu anlarsın.

Başkası gibi görünen şeklin, aslında kendi şekli olduğu,
aslana kuyunun dibinde belli oldu.

Bir güçsüzün dişini söken, o yanlış gören aslanın ettiğini eder.

Tavşan kurtulduğuna sevinerek av hayvanlarına doğru, ovaya kadar koştu.

Aslanın kuyuda inleyerek öldüğünü görünce çayıra kadar sevinç içinde fir dönüyordu.

Ölümün elinden kurtulduğuna el çırpıyor; yeşermiş dalla yaprak gibi havada raks ediyordu.

Tavşan, aslanı zindana koydu. Bir tavşanın işini göremeyen aslan için ne utanç!

Azrail'den Kaçan Adam

Hür bir adam, bir kuşluk çağında varıp Süleyman'ın adalet sarayına koştu.

Üzüntüden yüzü sararmış, her iki dudağı birden morarmıştı. Süleyman: Ey efendi, ne oldu, dedi.

Adam: Azrail bana öyle öfkeli, öyle kinli bir bakış attı ki... dedi.

Süleyman: Peki, şimdi ne diliyorsan dile, dedi. Adam: Ey can sığınağı, dedi, rüzgâra emret de

Beni buradan Hindistan'a götürsün, ola ki bu kul oraya gidince canını kurtarır.

İşte halk da yoksulluktan böyle kaçır; onun için hırsla, emele lokma olur insanlar.

Yoksulluk korkusu, o adamın korkmasına benzer. Hırslı, çalışmayı da Hindistan say sen.

Süleyman rüzgâra emretti; rüzgâr onu hemencecik Hindistan'ın ucundaki bir adaya götürdü.

Ertesi gün divan ve görüşme vaktinde Süleyman, Azrail'e dedi ki:

O Müslüman'a neden öyle öfkeyle baktın da evinden bar-kından avare oldu?

Azrail: Ben ona ne zaman öfkeyle bakmışım? Onu yol uğ-rağında gördüm de şaşkınlığımdan baktım, dedi.

Çünkü Allah bana "Haydi, onun canını bugün Hindis-tan'da al." buyurdu.

Şaşırarak "Yüz kanadı olsa yine de Hindistan'a gitmesi çok uzak." dedim.

Sen dünyanın bütün işlerini de bununla kıyasla, gözünü aç da bak.

Kimden kaçıyoruz? Kendimizden mi? Ne olmayacak şey! Kimden kapıp alıyoruz? Allah'tan mı? Ne vebal!

Nefisle Mücadele En Büyük Cihattır

Ey padişahlar! Dıştaki düşmanı öldürdük; ama içeride ondan beter bir düşman kaldı.

Bunu öldürmek aklın fikrin işi değil. İçteki aslan, tavşana maskara olmaz.

Bu nefis cehennemdir, cehennemse ateşi denizlerle eksilip azalmayan bir ejderhadır.

Yedi denizi içer de insanları yakıp yandıran yanışı yine azalmaz.

Taşlar, taş kalpli kâfirler, inleye sızlına utanç içinde girerler ona.

Bunca azıkle yine de sakinleşmez de nihayet Allah'tan ona şöyle nida gelir:

“Doydun mu, doydun mu?” “Daha değil.” der. İşte sana ateş, işte sana hararet, işte sana yakış.

Bir âlemi lokma edip yutar da midesi “Dahası yok mu?” diye nara atar.

Allah onun üzerine mekânsızlık âleminde ayağını kor da o zaman varlık âleminde sakinleşir.

Şu nefsimiz cehennemin bir parçası olduğundan parçalar da daima bütünü tabiatına sahiptir.

Onu öldürecek ayak ancak Allah'ın ayağıdır. Zaten onun yayını Allah'tan başka kim çekebilir ki?

Yaya ancak doğru ok koyarlar. Oysa bu yayın, ters ve eğri okları da vardır.

Ok gibi doğru ol da yaydan fırla. Çünkü, hiç kuşkusuz yaydan her doğru olan fırlar.

Dıştaki savaştan dönünce içteki savaşa yüz tuttum.

En küçük savaştan döndük, Peygamber ile birlikte en büyük savaştayız.

Şu Kafdağı'nı iğneyle kazmak için Allah'tan kuvvet, başarı ve çare diliyorum.

Saflar yaran aslanı yenmeyi kolay bil; asıl aslan kendini yenendir.

Tacir ile Papağan

Bir tacirle onun bir papağanı vardı. Kafese hapsedilmiş, güzel bir papağandı.

Tacir, yol hazırlığına başlayıp Hindistan'a gitmeye niyetlenince

Cömertliğinden her köleye, her cariyeye; çabuk söyle, sana ne getireyim, dedi.

Her birisi ondan bir dilek diledi. O iyi adam hepsine söz verdi.

Papağana, sen ne armağan istersin, Hindistan ülkesinden ne getireyim sana, dedi.

Papağan: Oradaki papağanları görünce benim hâlimi anlat.

Onlara, sizin özleminiz içinde olan falan papağan semavi takdirle bizim mahpusumuzdur, de.

Size selam söyledi, yardım diledi; sizden bir çare, bir kurtuluş yolu istedi.

Reva mıdır ki ben özlem içinde can vereyim, buralarda ayrılık içinde öleyim, dedi.

Reva mıdır ki ben sıkı bağlar içinde olayım da siz bazen yeşilliklerde, bazen ağaçlarda olasınız.

Dostların vefası böyle mi olur? Ben şu hapis içindeyim, siz ise kokulu bahçelerde.

Ey ulular! Bir seher vakti çimenlikte inleyip duran şu kuşu da anıverin.

Ey kendi endamlı güzelleriyle eş olanlar, ben kendi kanımla dolu kadehler içmedeyim.

Tacir, bu haberi ve cinsinden olanlara onun selamını götürmeyi kabul etti.

Hindistan'ın ta ötelere varınca ovada birkaç papağan gördü.

Bineğini durdurup kuşlara seslendi, o selamı ve emaneti verdi.

O papağanlardan birisi epeyce titredi. Düşüp öldü de soluğu kesildi.

Tacir bu haberi söylediğine pişman oldu. Bir canlının ölümüne neden oldum, dedi.

Yoksa bu, o papağancıkla akraba mıydı? Yoksa bunlar iki bedende bir ruh muydu?

Niye yaptım bunu? O haberi niye verdim? Bu ham söz yüzünden yaktım zavalıcığı.

Şu dil, taşla demir gibidir; dilden sıçrayansa ateştir sanki.

Tacir, ticaretini tamamladı. Muradına ermiş olarak evine geri döndü.

Her köleye armağan getirdi. Her cariyeye bağışta bulundu.

Papağan: Kulunuzun armağanı hani? Ne gördün, ne söyledinse anlat, dedi.

Tacir: Hayır, zaten ben o sözü söylediğimden dolayı pişmanım; elimi çiğnemedi, parmağımı ısırmadayım, dedi.

Bilgisizliğim, kıt akıllılığım yüzünden böyle ham bir haberi boşu boşuna niye götürdüm?

Papağan: Ey efendi! Pişmanlık neden, bu öfkeye ve üzüntüye sebep olan nedir, dedi.

Tacir: Senin şikâyetlerini, sana benzeyen bir bölük papağana söyledim, dedi.

Papağanın birisi senin derdinin kokusunu aldı da ödü patladı, titreyip ölüverdi.

Ben, bunu niye söyledim diye pişman oldum, ama madem ki söyledim, pişmanlık neye yarar?

Dilden aniden çıkan sözü, yaydan fırlayan bir ok gibi bil.

O ok, yolundan geri dönmez ey oğul, seli baştan bağlamak gerek.

Bu kuş, o papağanın ne yaptığını işitince şiddetle titredi; düştü, kaskatı kesildi.

Tacir, onu böyle düşmüş hâlde görünce fırladığı gibi külahını yere çaldı.

Onu bu renkte, bu hâlde görür görmez sıçrayıp yakasını yırttı.

“A hoş sesli güzel papağan! Nedir bu sana olan, niye böyle oldun?” dedi.

Vah vah benim güzel sesli kuşuma; vah vah benim solukdaşıma, sırdaşıma.

Ey dil, bana ne de çok zarar veriyorsun! Değil mi ki söyleyen sensin, ne diyeyim ben sana?

Ey dil, hem ateşsin hem harmansın! Niceye dek bu ateşi bu harmana salacaksın?

Ey dil, sonsuz hazine de sensin, dermansız dert de sensin!

İşte uçuruverdin benim kuşumu. Zulüm otlağında az otlar.

Ah papağanım benim, zeki kuşum benim; düşüncelerimin, sırlarımın tercümanı benim.

Rızkını versem de vermesem de bana gelir, ben hatırlayana kadar o baştan söyleyiverirdi sözü.

O papağan senin içinde gizlidir. Sen, şunda bunda onun yansımalarını gördün ancak.

O, senin neşeni alır da sen yine onunla neşelenirsin. Ondan gelen zulmü, adalet gibi kabul edersin.

Ey beden uğruna canı yakıp yandıran, canı yaktın da be-
deni aydınlattın.

Tacir; ateşler, kederler, feryatlar içinde böyle yüzlerce dar-
madağın sözler söylüyordu.

Derken tacir onu kafesten dışarı attı. Papağancık yüksek-
çe bir dala uçtu.

Ölü papağan, güneş doğudan nasıl hamle edip çıkıyorsa
öylece uçuverdi.

Tacir, kuşun bu işine şaşırıp kaldı; bir şeyden haberi yok-
ken birdenbire kuşun sırlarını gördü.

Yüzünü yukarı kaldırıp: Ey bülbül! Hâlini beyan et, bizi
de nasiplendir.

O kuş, orada ne yaptı da sen ondan öğrenip bir oyun
ettin, yaktın bizi, dedi.

Papağan: O kuş yaptığı şeyle bana, o güzel sesi ve muhab-
beti bırak, diye öğüt verdi.

Çünkü seni sesin tutsak etti deyip bu öğüdü vermek için
kendisini ölü gösterdi.

Yani, ey sıradan-seçkin herkese mutrip olan, benim gibi
ölü ol da kurtul demek istedi.

Tohum olursan kuşçağızlar toplarlar seni. Gonca olursan
çocukçağızlar koparırlar seni.

Tohumu sakla, tuzak kesil hepten. Goncayı sakla, damdaki ota dön.

Güzelliğini mezada çıkarana yüzlerce kötü kaza yüz gösterir.

Kem gözler, öfkeler, çekemezlikler tulumlardan akan su gibi başına dökülür.

Düşmanlar kıskançlıklarından onu parçalar; dostlar da zamanını heder ederler.

Ruhlara binlerce lütuf saçan Allah'ın lütuf sığınağına kaçmak lazım.

Böylece bir sığınak bulursun. Hem de ne sığınak. Su ve ateş ordu kesilir sana.

Papağan ona hilesiz, riyasız bir iki tatlı öğüt verdi; ondan sonra: Selam sana, artık ayrılık vakti, dedi.

Tacir ona: Allah'a emanet ol, git. Şimdi bana yeni bir yol gösterdin, dedi.

Tacir kendi kendine: Bu benim öğüdümdür. Onun yolunu tutayım çünkü bu aydın bir yoldur, dedi.

Benim canım nasıl papağandan aşağı olur? Can dediğin böyle güzel davranışlı olmalı.

Mezarlıkta enk çalan algıcı

Duydun mu? Ömer zamanında enk çalan, Őhretli bir çalgıcı vardı.

Bölböl onun sesiyle kendinden geçer, güzel sesiyle bir neŐeye yüz katardı.

Soluğu meclisleri, toplulukları süsler; ezgilerinden kıyametler kopardı.

Ezgisiyle gönöl kuşu uçar, sesiyle canın aklı hayran olurdu.

Zaman geçip de kocalınca can doğanı âcizlikten sinek avlar oldu.

Cana can katan güzel sesi irkinleŐti, kimsenin yanında kıymeti harbisi kalmadı.

Zaten hangi hoş vardır ki nahoş olmamıŐtır? Ya da hangi tavan vardır ki yıkılıp yere serilmemiŐtir?

Çalgıcı iyice kocayıp zayıflayınca kazançsızlıktan bir parça yufkaya muhtaç oldu.

Allah'ım! Bana çokça ömür ve süre verdin; çöp kadar değersiz bir kişiye lütuflarda bulundun, dedi.

Yetmiş yıl günah işledim; bir gün bile rızkımı benden kesmedin.

Bugün kazancım yok, senin konuğunum. Çengi senin için çalacağım, artık seninim.

Çengini alıp Allah'ı aramaya koyuldu; ah ede ede Medine Mezarlığı'na doğru gitti.

Allah'tan kirış parası isteyeceğim. O kalpleri iyilikle kabul edicidir, dedi.

Epeyce çenk çalıp ağladı, başını yere koydu. Çengini yas-tık yaparak bir mezar üzerine yığıldı kaldı.

Üzerine uyku çöktü, can kuşu hapisten kurtuldu. Çalgıyı, çalgıcılığı bırakıp sıçradı.

Bedenden, dünya sıkıntısından azat oldu. Yalın bir âleme, can ovasına ulaştı.

O sırada Allah, Ömer'e kendisini uykudan alamayacağı bir uyku verdi.

Bu olağan bir şey değil, bu gaipten geldi, maksatsız değildir diye hayrete düştü.

Başını koyup uykuya daldı, bir rüya gördü. Allah'tan bir ses geldi, canı işitti onu.

Bu; her sesin, her nağmenin aslı olan sestir. Ses ancak odur, geri kalanı yankıdır.

Türk, Kürt, Fars, Arap, kulaksız, dudaksız anlamışlardır o sesi.

Türk, Tacik, zenci bir yana tahtalar, taşlar anlamıştır o sesi.

Ömer'e (şöyle bir) nida geldi: Ey Ömer! Kulumuzu ihtiyacıktan kurtar,

Seçkin ve saygın bir kulumuz var. Mezarlığa kadar bir zahmet gidiver.

Ey Ömer! Kalk, halkın beytülmalinden yedi yüz dinarı tastamam avucuna koy.

Parayı onun yanına götürüp "Ey bizim seçkin kişimiz, bu kadarcığı al da bizi mazur gör.

Bu kadarcık para giriş parasıdır; harca, harca yıncaya buraya gel" de.

Sonra Ömer, o sesin heybetinden sıçradı; bu hizmet için belini bağladı.

Ömer, mezarlığa doğru yöneldi. Koltuğunda kese, koşarak çalgıcıyı aramaya başladı.

Mezarlığın etrafında epey bir koşuşturdu; orada o ihtiyardan başka kimseyi göremedi.

Bu değildir deyip bir kez daha koştu. Yorgun düştü, o ihtiyardan başkasını göremedi.

Allah bana temiz, layık ve kutlu bir kulumuz var buyurdu, dedi.

Yaşlı bir çalgıcı, nasıl Allah seçkinlerinden olur? Ne güzelsin ey gizli sır, ne güzel.

Av aslanının çölün çevresinde dönüp dolaştığı gibi bir kere daha mezarlığın çevresini dolaştı.

Orada ihtiyardan başka kimsenin olmadığına iyice inanınca: Karanlığın bağrında nice aydın gönüller vardır, dedi.

Gelip yüz edep içinde oraya oturdu. Ömer'in aksıracağı tuttu, ihtiyar sıçradı.

Ömer'i görünce hayretler içinde kaldı. Gitmeye kalkıştı, titremeye başladı.

İçinden: Allah'ım! Elaman senden. Muhtesip, çalgıcı bir ihtiyarcağıza çattı, dedi.

Ömer o ihtiyarın yüzüne bakıp onu utanmış ve yüzü sararmış hâlde görünce:

Benden korkma, çekinme; çünkü Allah'tan muştular getirdim, dedi.

Allah, senin huylarını o kadar övdü ki Ömer'i, senin yüzüne âşık etti.

Otur önüme, uzak durma da kulağına ikbal sırlarını söyleyeyim.

Allah sana selam söylüyor; sonsuz sıkıntılar ve kederler yüzünden nasılsın diye soruyor.

İşte, şu birkaç değersiz sikke giriş parası; bunu harca, yine buraya gel.

İhtiyar, bunu işitince titremeye başladı. Ellerini ısıriyor, çırpınıyordu.

Ey eşsiz Allah'ım! Yeter, zavallı ihtiyar utancından eridi,
diye bağıyordu.

Epeyce ağlayıp derdi hadden aşınca, çengi yere çalıp un
ufak etti.

Ey Allah ile aramda perde olan, ey yolumu ana yoldan
vurup saptıran! dedi.

Ey yetmiş yıldır kanımı içen, ey olgunluk sahibine karşı
yüzümü kara çıkaran!

Ey ihsan edici, vefalı Allah'ım! Cefa içinde geçen ömrüme
sen acı.

Allah bana öyle bir ömür verdi ki dünyada onun bir gü-
nüne bile kimse kıymet biçemez.

Ömrümü, her solukta tiz ve pes perdelerine üfleyerek har-
cadım.

Eyvahlar olsun! Şu yirmi dört perdenin sesiyle kervan ge-
çip gitti, gün akşam oldu.

Ey Allah'ım! Feryat, bu feryat edenden! Kimseden değil,
bu yardım dilenenden yardım istiyorum.

Kimseden medet bulamam, bana ancak benden yakın
olandan medet var.

Bunun üzerine Ömer ona: Senin şu ağlayıp inlemen, akılı
başında oluşunun eseridir, dedi.

Yok olanın yolu, bir başka yoldur; çünkü akli başında olmak da bir başka günahdır.

Aklı başında oluş, geçmişi anmaktır. Geçmişin de Allah ile aranda perdedir, geleceğin de.

İkisini de ateşe ver, ne zamana dek bu ikisi yüzünden ney gibi boğumla dolu olacaksın?

Ey haberleri haber verenden habersiz olan, tövben günahından da beter!

Ey geçmiş hâllerinden tövbe peşinde olan, bu tövbeden ne zaman tövbe edeceksin söyle!

Faruk, sırlara ayna olunca, ihtiyarın canı içinde uyandı.

Can gibi, ağlayışsız gülüşsüz hâle geldi; canı gitti, başka bir canla dirildi.

O anda içine bir hayret düştü de yerin göğün dışına çıktı.

Arayışların ötesinde bir arayışa girdi; bu hâli ben bilmiyorum, biliyorsan sen söyle.

Nahivci ile Gemici

Bir nahivci gemiye bindi. O kendini beğenmiş, yüzünü gemiciye dönüp:

Sen hiç nahiv okudun mu, dedi. Gemici: Hayır, dedi. Nahivci: Ömrünün yarısı mahvoldu, dedi.

Öfkesinden gemicinin gönlü kırıldı. Ama o anda cevap vermeyip sustu.

Rüzgâr gemiyi bir girdaba düşürdü. Gemici, o nahivciye yüksek sesle seslendi:

Yüzme bilir misin hiç, söyle. Nahivci: Hayır, a güzel cevaplı, güzel yüzlü, dedi.

Gemici: Bütün ömrün mahvoldu ey nahivci çünkü gemi bu girdaplarda batacak, dedi.

Bil ki burada mahvoluşu oluşu bilmek gerekir nahvi değil; eğer mahvolmuşsan tehlikesizce suya dal.

Deniz suyu, ölüyü başının üstüne koyup taşır ama diri olan denizden nasıl kurtulur?

Sen insanlık sıfatlarından öldün mü, sırlar denizi, başının üstüne koyar seni.

Ey halkı eşek diye adlandırıp duran, işte şimdi eşek gibi buz üstünde kalakaldın!

Sen istersen dünyada zamanın allamesi ol, şimdi bu dünyanın da bu zamanın da yok oluşunu bir gör.

Omzuna Aslan Resmi Dövdüren Adam

Beyan sahibinden şu hikâyeyi de dinle: Kazvinlilerin gelenek ve âdeti üzere,

Bedenlerine, ellerine ve omuzlarına, iğne ucuyla zararsızca dövmeler yaparlardı.

Kazvinlinin biri, bir tellağa gidip: Bana dövme yap ama tatlılıkla yap, dedi.

Tellak “Ne resmi döveyim a yiğit?” dedi. Kazvinli: Kükremiş aslan resmi döv, dedi.

Talihim aslan burcudur, aslan resmi döv. İyice uğraş da dövmenin rengi koyu olsun.

Tellak: Resmi nerene döveyim, dedi. Kazvinli: Omzumun üzerine döv o resmi, dedi.

Tellak, iğneyi batırmaya başlayınca, acısı omzuna çöktü.

Yiğit: Usta, öldürdün beni, ne resmi dövüyorsun, diye bağırdı.

Tellak: Aslan yap dedin ya, dedi. Kazvinli: Hangi uzvundan başladın, dedi.

Tellak: Kuyruğundan başladım, dedi. Kazvinli: A iki gözüm, bırak kuyruğu, dedi.

Aslanın kuyruğundan soluğum kesildi; onun kuyruk yeri boğazımı sımsıkı tuttu.

Ey aslan yapan! Varsın kuyruksuz aslan olsun. İğne yarısından yüreğimin bağı çözüldü.

O adam, çekinmeden, aldırmadan, acımadan iğneyi başka bir tarafa tutmaya başladı.

Kazvinli: Bu aslanın hangi uzvu, diye bağırdı. Tellak: Bu kulağıdır, a iyi adam, dedi.

Kazvinli: Ey usta! Kulağı da olmayıversin, kulağı bırak, kilimi kısa kes, dedi.

Başka bir tarafa iğne batırmaya başlayınca, Kazvinli yine bağırıp çağırmaya koyuldu.

Bu üçüncü taraf hangi uzvudur, dedi. Tellak: Ey aziz! Bu aslanın karnıdır, dedi.

Kazvinli: Varsın karnı olmasın aslanın, acım iyice arttı, iğneyi az çok batır, dedi.

Tellak afalladı, hayretler içinde kaldı. Uzun süre parmağı ağzında kaldı.

Usta öfkesinden iğneyi yere atıp: Bu, dünyada kimin başına gelmiştir, dedi.

Kuyruksuz, başsız, karınsız aslanı kim gördü? Allah bile böyle bir aslan yaratmadı.

A kardeş! İğne acısına sabret de kâfir nefsinin iğnesinden kurtul.

Varlıktan kurtulan topluluğa, gökyüzü de güneş de ay da secde eder.

Bedeninde kâfir nefsi ölen kişinin fermanına güneş de bulut da itaat eder.

Gönlü mum yakmayı öğrenince güneş bile onu yakamaz.

Bütüne doğru giden parçanın yanında diken bile gül gibi tamamen güzelliğe dönüşür.

Allah'ın ululuğunu yüceltmek nedir? Kendini hor ve toprak gibi mütevazı tutmak.

Allah'ı bir bilmeyi öğrenmek nedir? Kendini “bir”in önünde yakmak.

Gündüz gibi parlamak istiyorsan, geceye benzeyen varlığını yak.

Varlığını, bakırın kimyada eridiği gibi, o var edicinin varlığında erit.

İki elinle sıkı sıkı “ben”e, “biz”e sarılmışsın; oysa bütün bu bozukluk, o iki varlık yüzünden.

Aslan Payı

Aslan, kurt ve tilki av aramak için dağa gitmişlerdi.

Böylece birbirlerine arka çıkıp avlara sağlam tuzaklar kurmak,

Üçü birlikte o engin ovada, birçok güzel avlar yakalamak istemişlerdi.

Erkek aslan, onlardan ar ettiği hâlde yine de lütuf gösterip yoldaşlık etti.

Bu topluluk, o şevketli ve haşmetli aslanın yanında dağa doğru gittiklerinde,

Bir dağ öküzü, bir keçi, bir de semiz tavşan buldular; işleri rast geldi.

Savaşçı aslanın peşinde olanın kebabı, gece gündüz eksik olmaz.

Onları ölmüş, yaralanmış, kanlar içinde sürükleyerek dağdan ormana getirdiklerinde,

Kurtla tilki, padişahlara yaraşır bir adaletle avların üleşileceğini umup ona tamah ediyorlardı.

İkisinin de tamahı, aslana yansıdı. Aslan o tamahların dayanağını anladı.

Sırların aslanı ve beyi olan, gönlün ne düşündüğünü bilir.

Ey düşünmeyi huy edinmiş gönül! Kendine gel, onun yanında gönlünü kötülük düşüncesinden koru.

O bilir, eşeği sessizce sürer de olanı biteni gizlemek için yüzüne güler.

Aslan, onların kuruntularını anladıysa da bir şey demedi; o an için onları gözettii:

Ama kendi kendine: A dilenci cimriler cezanızı göstereceğim size, dedi.

Benim görüşüm yeterli gelmedi mi size? Benim bağışım hakkındaki zannınız bu mu?

Akıllarınız, görüşleriniz benim görüşümdendir. Benim dünyayı süsleyen bağışlarımdandır.

Feleği sizin utancınızdan kurtarayım da bu hikâye dünya durdukça dursun, dedi.

Aslan bu düşünceyle açıkça gülüyordu. Aslanın gülümsemelerine güvenme.

Dünya malı, Allah'ın gülümsemeleridir. Bizi sarhoş, mağrur ve perişan etmiştir.

A sağlam kişi! Senin için yoksulluk, hastalık daha iyidir. Çünkü o gülümseme kendi tuzağını kazar.

Aslan: Ey kurt! Bunları paylaşır. A koca kurt! Adaleti tazele, dedi.

Paylaştırmada benim vekilim ol da sen nasıl bir cevhersin çıksın ortaya.

Kurt: Padişahım! Yaban öküzü senin payın. O da büyük, sen de büyüsun, iri ve çeviksin, dedi.

Keçi benim, çünkü orta boyda; A tilki, sen de yanlış yapmadan tavşanı al.

Aslan: Ey kurt! Nasıl dedin, söyle hele. Ben varken nasıl “biz ve sen” dersin, dedi.

Kurt, ne köpek oluyor da benim gibi benzersiz, görülmemiş bir aslanın önünde kendisini görüyor?

A kendini beğenmiş eşek, beri gel, dedi. Yanına gelince pençe atıp onu parçaladı.

Onda olgun bir akıl ve görüş göremeyince, ceza olarak başını gövdesinden ayırdı.

Beni görmek seni kendinden geçirmede madem, böyle canın inleyerek ölmesi gerek, dedi.

Madem benim huzurumda yok olmadın, senin boynunu vurmak hak oldu.

O başı dik aslan, iki başlılık ve ayrıcalık kalmasın diye kurdun kafasını kopardı.

A koca kurt! Bey'in önünde ölü gibi olmadığın için "Biz onlardan oç aldık." cezasıdır bu.

Ondan sonra aslan yüzünü tilkiye dönüp: Yemek için bunları paylaşır, dedi.

Tilki secde edip: Ey seçkin padişah! Bu semiz öküz, senin kuşluk yemeğindir, dedi.

Şu keçi de muzaffer padişaha öğle öğünü için yahni olur.

Şu tavşana gelince, o da lütuf ve kerem sahibi padişahın akşam yemeğidir.

Aslan: "A tilki! Adaleti sen parlattın. Böyle paylaştırmayı kimden öğrendin?" dedi.

"A büyük kişi! Bunu nereden öğrendin?" deyince, tilki: Kurdun hâlinden a dünya padişahı, dedi.

Aslan: Bizim aşkımıza rehin oldun ya, üçünü de götür, al, git, dedi.

A tilki! Madem tümüyle "bizim" oldun; madem "biz" oldun, seni nasıl incitebiliriz?

Biz seniniz, bütün avlar da senin. Ayağını yedinci kat göğe koy da yüksel.

Aşağılık kurttan ibret aldığın için, artık sen tilki değilsin, benim aslanımsın.

Akıllı kişi, çekinilip sakınılan belada dostların ölümünden ibret alandır.

Tilki o sırada “Aslan, avları paylaştırmak için beni o kurdun ardından çağırıldı.” diye diliyle yüzlerce şükür etti.

“Bunu sen paylaşdır.” diye önce bana emretseydi, kim ondan canını kurtarabilirdi.

Öyleyse bizi öncekilerin ardından dünyaya getirene şükürler olsun.

Böylece, Allah'ın, geçmiş yüzyıllarda öncekilere verdiği cezaları duyduk.

Ola ki tilki gibi, o önceki kurtların hâlerinden kendimizi daha fazla koruyabiliriz.

İşte o sözü doğru Hak Peygamber, bunun için bizi “Acınmış ümmet” diye adlandırdı.

Ey ulular! O kurtların kemiklerini, tüylerini apaçık görün de öğüt alın.

Akıllı kişi, Firavun'un ve Âd'ın sonunu duyunca, bu varlığı ve kibri başından atar.

Eğer atmazsa başkaları onun hâlerinden, onun sapkınlığından öğüt alır.

Dostunun Kapısını Çalan Adam

Birisi geldi, bir dostunun kapısını çaldı. Dostu “Kimsin a güvenilir kişi?” dedi.

“Benim” deyince, dostu: Git, şimdi zamanı değil, böyle bir sofrada ham kişinin yeri yok, dedi.

Ham kişiyi, ayrılık ve hicran ateşinden başka ne pişirebilir, iki yüzlülükten ne kurtarabilir?

O zavallı gitti, bir yıl sefere çıktı. Dostun ayrılığının ateşiyle yandı.

O yanıp yakılan pişti de geri döndü. Yine dostun evinin çevresinde dönmeye başladı.

Dudağından edepsizce bir söz çıkmasın diye, yüz türlü korku ve edeple kapının halkasını çaldı.

Dostu “Kapıda kim var?” diye seslendi. “Kapıdaki sensin ey gönül alan.” dedi.

Dostu: Mademki şimdi bensin, ey ben, gir içeri. Evde iki ‘ben’in sığacağı kadar yer yok, dedi.

İgnede iki tane iplik başına yer yok; mademki tek katlısın bu ığneye gir.

Dostu: Ey tamamı ile “ben” olan, gir içeri! Artık çayırılık-taki gülle diken gibi farklı değilsin, dedi.

Sağırın Hasta Komşusunu Ziyareti

Hâlden anlar biri, bir sağıra: Komşun hasta oldu, dedi.

Sağır kendi kendisine: Ben ağır kulağımla o gencin konuşmasından ne anlarım, dedi.

Hele hasta olup sesi zayıflarsa... Ama çare yok, oraya gitmek gerek.

Dudağını kımıldattığını görünce onu kendimce kıyaslar anlarım.

Ben: Nasılsın, a sıkıntılar çekenim, deyince o nasıl olsa: İyiyim ya da hoşum, diyecek.

Ben: Şükürler olsun, ne yemek yedin, derim, o da: Şerbet içtim ya da mercimek çorbası, der.

Ben: Afiyet sağlık olsun, tabiplerden yanında kim var, derim, o da: Filan, der.

Ayağı pek uğurludur; o geldi mi durumun düzeler, derim.

Onun ayağını biz de denedik, nereye gitse dilekler hasıl oldu.

O iyi adam, bu kıyaslamalı cevapları hazırlayıp hastanın yanına gitti.

“Nasılsın?” dedi. Hasta “Öldüm.” deyince: Şükürler olsun, dedi. Hasta, bu söze pek içerleyip sıkıldı.

Bu nasıl şükür? Meğer o bize karşı kötüymüş, dedi. Sağır bir kıyasta bulundu, ama o kıyas yanlış çıktı.

Ondan sonra ona “Ne yedin?” dedi. Hasta: Zehir, deyince: Afiyet olsun, dedi, hastanın öfkesi arttı.

Sonra da “Tedavi için tabiplerden yanına kim geliyor?” dedi.

Hasta: Yürü git be, Azrail geliyor, deyince sağır: Ayağı pek kutludur, sevin, dedi.

Sağır, sevinerek dışarı çıktı. Şükür, böyle bir zamanda onu gözettim, dedi.

Hasta: Bu adam, bizim canımızın düşmanıdır; onun cefa madeni olduğunu bilemedik, dedi.

Hastanın hatırına, ona haber göndermek için her türden kötü şeyler geliyordu.

Kötü yemek yiyip de içi bulan ve nihayet onu kusan kimse gibi hani.

Öfkeyi yenmek budur; onu kusma da karşılığında tatlı sözler bulasın.

Hasta sabrı olmadığı için kıvranıyor: Nerede o kahpe karılı puşt köpek?

Söylediklerini ona sayıp döksem. Çünkü o sırada içimdeki aslan uyumuştı.

Hasta ziyareti, gönül almak içindir; bu, ziyaret değil, düşmanlık istemektir.

Düşmanını zayıf görmek, kendi çirkin gönlünü yatıştırmak istemiş, diyordu.

İbadet yüzünden yoldan azan nice kimseler, O'nun rızasına ve sevabına gönül verirler.

Oysa bu, gerçekte gizli bir suçtur. Sen nice bulanık şeyi berrak zannedersin.

Tıpkı iyilik ettiğini zannedip tersine yol açan o sağır gibi.

O, hizmet ettim, komşuluk hakkını yerine getirdim, diye hoşça oturmuştu.

Oysa hastanın gönlünü kendisi yüzünden alevlendirmiş, kendisini de yakmıştı.

O sağırın seçtiği kıyas yüzünden, on yıllık dostluk yok olup gitti.

A efendi! Hele bu kıyas, hadden aşan o vahye karşı, aşağılık duyunun kıyası olursa.

Senin duyu kulağın söze uygun olsa da bil ki gaipten haber alan kulağın sağırdır.

Kölelerin Lokman'a İftira Etmeleri

Lokman, efendisinin yanındaki köleleri arasında hor tutulan bir kişiydi.

Efendi, rahatlamak için kendisine meyveler getirmek üzere kölelerini bahçeye gönderiyordu.

Lokman, köleler arasında anlamlarla dolu, ama gece gibi kara yüzlü bir sığıntıya benziyordu.

O köleler toplanmış meyveleri, büyük bir hırsla bir güzel yediler.

Efendilerine de: Onu, Lokman yedi, dediler. Efendisi, Lokman'a yüzünü ekşitip ağır davrandı.

Lokman, efendisinin azarlamasının sebebini araştırınca ağzını açıp:

Efendim, hain köle, Allah katında rızaya ulaşmış olmaz, dedi.

A kerem sahibi! Hepimizi sına. Sen bize kanıncaya kadar sıcak su içir.

Ondan sonra bizi, sen atlı, biz de yaya olarak büyük bir ovada koştur.

Sen o zaman kötü davrananı gör, sırları açan Allah'ın sanatlarını seyret.

Efendi, kölelere sıcak suyla sâkîlik etti, korkularından suyu içtiler.

Sonra onları ovalarda koşturdu. O topluluk, aşağıya yukarıya koşup duruyordu.

Bitkinlikten kusmaya başladılar. Su, midelerindeki meyveleri dışarı çikarıyordu.

Lokman midesindekini kustuğunda, içinden sadece duru su geliyordu.

Lokman'ın hikmeti bunu göstermeye kâdirse, varlığın Rabbi'nin hikmeti nasıl olur?

“Kıyamet gününde bütün sırlar ortaya çıkar.”, sizin de bilinmesini istemediğiniz gizli şeyler ortaya çıktı.

Kaynar suyu içince kendilerini rezil edecek olan bütün perdeler yırtılıp açığa çıkar.

Taş, ateşle sınıandığı için kâfirlerin azabı da ateşle olur.

Öyleyse sen de hangi eşi istiyorsan git, onda yok ol, onun şekline ve sıfatlarına bürün.

Işık istiyorsan, ışık almaya uygun hâle gel; uzak olmak istiyorsan, kendini gör de uzaklaş.

Eğer bu viran zindandan kurtulmak için bir yol istiyorsan, dosttan baş çekme, secde et ve yaklaş.

Hz. Ömer Zamanında Şehre Düşen Ateş

Ömer'in zamanında bir yangın oldu. Ateş, taşları bile kuru odun gibi yakıp yutuyordu.

Yangın evlere sıçradı; kuşların kanatlarına ve yuvalarına kadar ulaştı.

Aklı başında olanlar ateşin üzerine kovalarla su ve sirke döküyorlardı.

Halk "Ateşimiz suyla hiç sönmüyor." diye koşarak Ömer'e geldi.

Ömer: O ateş, Allah'ın ayetlerindedir; sizin cimrilik ateşinizin bir yalımıdır, dedi.

Suyla sirke nedir ki? Bana uyanlardansanız cimriliği bırakıp ekmek dağıtın.

Halk ona: Kapımız açık, cömertiz, fütüvvet ehliyiz, dediler.

Ömer: Siz ekmeği âdete, töreye uyup verdiniz; elinizi Allah için açmadınız, dedi.

Yaptığınız övünmek, gösteriş yapmak, nazlanmak içindir;
Allah korkusundan, sakınıp çekinmeden, niyazdan değil.

Mal tohumdur, her çorak yere ekme; kılıcı her yol kesici-
nin eline verme.

Din ehlini kin ehlinde ayırt et. Hak'la birlikte olanı ara,
onunla otur.

Âdem'in İblis'e Karşı Kibirleşmesi

Âdem'in gözü, şaki olan İblis'e küçümseme ve hafife alma gözüyle baktı.

Kendisini gördü, kendisini beğendi de melun İblis'in yaptığına güldü.

Allah'ın gayreti: A seçkin kişi, sen gizli sırları bilmiyorsun, diye seslendi.

Eğer kürkünü ters giyerse dağı kökünden, dibinden söker.

O anda yüzlerce Âdem'in perdesini yırtar; yeni Müslüman olmuş yüzlerce İblis var eder.

Âdem: Bu bakıştan tövbe ettim; bir daha böyle küstahça düşünmem, dedi.

Ey yardım dileyenlerin yardımcısı, bize hidayet et. Bilgilerle, zenginliklerle övünülemez.

Kereminle hidayet ettiğin kalbi saptırma, takdir kaleminin yazdığı kötülükleri bizden def et.

Kötü kazaları canımızdan savuştur; bizi temiz kardeşlerden koparıp ayırma.

Senden ayrı olmaktan daha acı hiçbir şey yok. Koruman olmadan sıkıntı içinde kıvranıp durmaktan başka bir şey yok.

Malımız, malımızın yolunu vurmada; bedenimiz canımızın elbisesini soymada.

Elimiz ayağımızı yiyip dururken, senin koruyup gözetmen olmadan kişi canını nasıl kurtarabilir?

Bu büyük tehlikelerden canını kurtarsa bile, sadece talih-sizlik ve korku sermayesini kurtarmış olur.

Çünkü can, canana kavuşmadıkça sonsuza dek kendi kendine eksik ve çirkindir.

Zaten sen yol vermeyince canı esir say gitsin; sensiz diri olan canı ölü say gitsin.

Ey muzaffer Allah'ım, kulları sen kınarsan, bu sana yaraşır.

Sen aya ve güneşe çerçöp desen; servinin boyuna iki büküm desen,

Arşı ve feleği aşağılık diye ansan; madene ve denize yoksul desen,

Bu, senin kemaline nispetle uygundur; yoklukları kemale erdirme gücü ancak sendedir.

Çünkü sen tehlikeye düşmekten ve yokluktan münezzehsin; yokları var eden ve zenginleştiren sensin.

Bitirip yetiştiren, yakmayı da bilir; çünkü yırtıp söken dikmeyi de bilir.

Her sonbaharda bahçeyi yakar da yeniden boyacı gülleri yetiştirip bitirir.

A yanmış, der, ortaya çık, tazelen, bir kez daha güzelleş, güzel şöhret kazan.

Nergisin gözü kör olur, onu yeniden açar. Neyin boğazı kesilir, onu yeniden okşayıp çalar.

Değil mi ki yaratılmıştız, yaratan değiliz; âciz ve kanaatkâr kullardan başka bir şey değiliz.

Hepimiz “Nefsim, nefsim” demedeyiz; Sen dilemezsen hepimiz şeytanız.

Sen bizim canımızı körlükten satın aldığın için Şeytan’dan kurtulduk biz.

Sen, diri olan herkesin değnekçisisin. Değneksiz, değnekçisiz kör nedir ki?

Hoş olsun olmasın, senden başka her şey, insanı yakar, ateşin ta kendisidir.

Kimin sığınağı, dayanağı ateş olmuşsa, hem Mecusi olmuştur o hem Zerdüş.

Allah’tan başka her şey bătıldır. Muhakkak ki Allah’ın ih-sanı yağmur yüklü bir buluttur.

Hayali Hilal Sanan Adam

Ömer zamanında oruç ayı gelmiş, adamın biri bir dağın başına koşmuştu.

Amacı Ramazan hilalini görmektir. Dedi ki: Ey Ömer, işte hilal!

Ömer gökyüzünde ay göremeyince: Bu hilal senin hayalinden doğmuştur, dedi.

Yoksa gökleri ben daha iyi görebilirim. Nasıl olur da arı duru hilali göremem?

Elini ıslatıp kaşlarına sür; ondan sonra da hilale yeniden bak, dedi.

O, kaşlarını ıslatınca ayı göremedi. Efendim, ay yok. Görünmez oldu, dedi.

Ömer: Evet kaşının kılı yay oldu ve sana doğru bir zan oku attı, dedi.

Bir tüy eğrilip onun yolunu kesince böylece ay gördüğünü ileri sürmeye başladı.

Eğri kıl, feleğin perdesi hâline gelirse, vücudunun bütün parçaları eğrildiği zaman ne olur kim bilir?

Doğrulara uyarak parçalarını doğrult. Ey doğru yol yolcusu, o dergâhtan yüz çevirme.

Hem teraziyi terazi düzeltir hem de teraziyi terazi eksiltir.

Başkalarının başında kılıç gibi ol. Tilkilik etme, aslan ol.

Lâhavle Yiyen Eşğin Hâli

Bir sufi, diyar diyar dolaşırken bir gece bir tekkeye konuk oldu.

Bir hayvanı vardı, ahıra bağladı. Kendisi dostlarla sofada oturdu.

Dostlarıyla görüştü. Dostun huzurunda çok karıştırılacak defter olur.

Sufilerin coşku ve neşe içindeki sohbetleri sona erince...

Konuklara sofraya getirdiler. İşte o zaman sufi, binitinden söz etti.

Uşğa dedi ki: Ahıra git de hayvana saman ve arpa hazırla.

Uşak: Lâhavle, bu ne lüzumsuz konuşma? Eskiden beri ben bu işleri yaparım zaten, dedi.

Sufi: Arpasını önceden ıslat. Çünkü o yaşlı bir eşek ve dişleri iyi değil, dedi.

Uşak: Lâhavle, bu ne diyor beyler? Bu işleri herkes benden öğrenir, dedi.

Sufi: Palanını çöz, yarasının üstüne tembel otu koy, dedi.

Uşak: Lâhavle, yeter behey akıldane, senin gibi yüz bin konuğum geldi, dedi. Hepsi memnun ayrıldı yanımızdan. Konuk bizim canımız, yakınımızdır.

Sufi: Suyunu ver fakat ılık olsun, dedi.

Uşak: Lâhavle, senden utandım artık, dedi.

Sufi: Arpasına samanı az koy, dedi.

Uşak: Lâhavle, kısa kes, dedi.

Sufi: Yerini süpür, taş tezek kalmasın. Yer ıslaksa kuru toprak dök, dedi.

Uşak: Lâhavle, babalık yeter artık. Tereciye tere satma, dedi.

Sufi: Kaşağıyı al, eşeğin sırtını tımar et, dedi.

Uşak: Lâhavle, utan babalık, dedi.

Uşak böyle deyip esas duruşa geçti ve önce samanla arpa getireyim, dedi.

Gitti ama ahırın adını hiç anmadı. Sufiyi oyuna getirdi.

Uşak, birkaç serserinin yanına gidip sufünün tembihlemesini dalgaya aldı.

Sufi, yol yorgunuydu, uzandı. Gözünü daha yummadan düş görmeye başladı.

Düşünde eşği kurdun pençelerindeydi. Kurt, eşğin but ve baldırından parçalar koparıyordu.

Lâhavle, dedi, bu ne biçim malihülya? Müşfik uşak nerede acaba?

Sonra düşünde yolda giderken eşğinin kâh kuyuya kâh çukura düştüğünü görüyordu.

Çeşit çeşit kâbuslar görüp Fatiha ve Kâria surelerini okuyordu.

Dedi ki: Çare nedir? Dostlar kalkıp gitmişler, bütün kapıları kapatmışlar.

Sufi yine: Bizimle birlikte tuz ekme yiyen uşak nerede acaba, diyordu.

Ben, ona sadece iyilik ve yumuşaklık gösterdim. Tersine, o niçin bana düşmanlık etsin?

Her düşmanlığın bir nedeni olmalı. Oysa aynı türden olmak dostluğu telkin edici bir durumdur.

Yine diyordu ki: İyi ve cömert Âdem, İblis'e bir kötülük mü yapmıştı?

İnsan, yılan ve akrebe ne yaptı ki hep insanı incitmek ve öldürmek ister?

“Bu kötü zan yanlış. Kardeşim hakkında niçin böyle düşünüyorum?” diyordu.

Sufi kuruntu içindeyken eşek öyle durumdaydı ki düşman başına.

Miskin eşek taşın toprağın içinde; palanı yana kaymış,
yuları parçalanmış.

Yoldan bitkin düşmüş, bütün gece otsuz kalmış can çeki-
şiyor; nerdeyse telef olacak.

Eşek bütün gece, Allah'ım, arpadan vazgeçtim, bari bir
avuç saman olsa, diye dua ediyordu.

Hâl diliyle, efendiler, diyordu, acıyın bana, bu hayırsız
cahilin elinden yandı canım.

O eşeğin gördüğü sıkıntıyı, azabı, ancak sele kapılan ta-
vuk görür.

Zavallı eşek, o gece sabaha dek, aşırı açlıktan kıvranıp
durdu.

Gündüz oldu, sabah vakti uşak geldi, hemen palanını sır-
tına vurdu.

Eşek satıcıları gibi iki üç kez dürtükledi ve eşeğe tıpkı ite
davranır gibi davrandı.

Eşek, üvendirenin verdiği acıyla yerinden fırladı. Dili
yoktu ki hâlini anlatsın!

Sufi eşeğe binip yola koyulunca eşek tökezlemeye başladı.

İnsanlar eşeği tutup kaldırıyorlardı. Herkes eşeğin hasta
olduğunu sanıyordu.

Biri kulağını kurcalayıp duruyor, bir başkası ağzında bir
şey mi var diye bakıyordu.

Biri nalında taş arıyor, bir başkası da gözündeki toza bakıyordu.

Sonra diyorlardı ki: “Ey şeyh, buna ne oldu böyle? Dün demiyor muydun, eşek güçlü diye?”

Sufi dedi ki: Gece “lâhavle” yiyen eşek, ancak böyle olur.

Geceleyin yemi “lâhavle” olunca, bütün gece zikir çekti, secdeye kapandı gündüz de.

Çoğu insanlar insan yiyicidir. Onların selamlarına pek güvenme.

Hepsinin kalbi şeytan yuvasıdır. Şeytan insanlarla pek bir araya gelme.

Şeytanın nefesinden “lâhavle” yiyen, sonunda tıpkı şu eşek gibi kıvranmaya başlar.

Dünyada şeytanın hilesine aldanan ve dost görünümlü düşmana saygı ve yakınlık gösteren...

İslâm yolunda ve sırat köprüsünde şu eşek gibi sersemlikten yığılıp kalır.

Karanlıkta İneği Sanarak Aslanı Okşayan Köylü

Bir köylü, ineğini ahıra bağladı. Aslan da gelip ineği yedi ve onun yerine çöküp oturdu.

Köylü, ahıra girip ineğe yöneldi. Gece vakti karanlıkta ineğini arıyordu.

Aslanı okşayıp duruyor, kâh sırtını, kâh karnını sıvazlıyordu.

Aslan: Biraz aydınlık olsaydı ödü patlayıp yüreği kanla dolardı, dedi.

Böyle korkusuzca beni sıvazlıyor. Çünkü gece vakti beni inek sanıyor.

Hak der ki ey kör mağrur, adımı duyunca dağ parça parça olmadı mı?

Çünkü “Kitabı dağa indirseydik, parça parça olurdu.” ve hareket ederdi.

Uhud Dağı benim farkımda olsaydı parçalanır, kalbi kanla dolardı.

Babandan, annenden duydun da umarsızca buna sarıldın.

Taklitsiz olarak buna vâkıf olsan, lütufla, görünmez bir meleğe dönersin.

Eşek Gitti Eşek Gitti

Bir sufi yolda bir tekkede konakladı. Bineğini götürüp ahıra çekti.

Kendi elleriyle su ve ot verdi yani daha önce anlattığımız sufi gibi yapmadı.

Bir yanlışlık ve delilik yapmamaya özen gösterdi. Kaderde varsa özen göstermenin ne yararı olur?

Oradaki sufiler yoksul ve elleri dar kimselerdi. “Yoksulluk, neredeyse mahvedici bir küfre dönüşecekti.”

Ey tok zengin, o çileli yoksulun yanlışına sakın gülme.

O sufi sürüsü, parasızlık yüzünden eşeği satmaya karar verdi.

Hemen zavallı eşeği sattılar. Yiyecek içecek getirip lambalar yaktılar.

Tekkede bir cümbüş başlatıp “Bu gece yiyip içip raks etmek var.” dediler.

Nereye dek sabır, nereye dek üç oruç? Elimizde sepet daha ne kadar dileneceğiz?

Biz de insanız, bizim de canımız var. Ne mutlu ki bu gece konuğumuz var!

Uzak yoldan gelmiş ve yorgun olan yolcu da o konukseverlik ve ağırlamayı gördü.

Sufiler, onunla birer birer ilgileniyor, ona bir güzel hizmet ediyorlardı.

Kendisine olan ilgilerini görünce, bu gece eğlenmeyeceksem, dedi, ne zaman eğleneceğim?

Yiyip içtiler ve sema başladı. Tekke tavana dek toz duman oldu.

Bir yanda mutfağın dumanı, bir yanda tepinmeden kalkan toz, bir yanda da coşku ve kendinden geçiş...

Kimi zaman el çırpıp tepiniyor, kimi zaman secdeyle tekkeyi süpürüyorlardı.

Sufi, felekten istediğini geç bulur da bu yüzden obur olur.

Elbette Hakk'ın nurundan yiyip doyan ve dilenme utançından müstağni olan sufi müstesna.

Binlercesi içinde böyle sufi oldukça azdır. Geri kalanlar onun ikbali sayesinde yaşarlar.

Sema bitmeye yaklaşınca, hanende ağır bir ezgiye başladı.

Gitti eşek, gitti eşek diye şarkı söylemeye başladı ve bu şarkıyla herkesi coşturdu.

Bu coşkuyla sabaha dek “Gitti eşek, oğlum, gitti eşek...” şarkısını söylediler.

Bizim sufi de onlara uyararak “Eşek gitti...” şarkısını söylemeye başladı.

Yenilip içilip eğlenme sona erip de gündüz olunca hepsi “Elveda.” dedi.

Tekke boşalıp sufi bir başına kaldı ve eşyasının tozunu silkeledi.

Yanına yoldaş arayan sufi, eşeğe yüklemek üzere eşyasını odadan çıkardı.

Yol arkadaşlarına yetişmek için acele ederek ahıra gitti, fakat eşğini bulamadı.

Herhâlde uşak suya götürmüştür; çünkü dün eşek az su içmişti, dedi.

Uşak geldiğinde sufi, “Eşek nerede?” diye sorunca uşak: Sakalına bak, dedi, belki oradadır.

Sufi: Ben eşeği sana emanet ettim. Onu korursun, diye sana güvendim, dedi.

Sana verdiğimi senden isterim. Sana verdiğimi geri ver.

Düzgün konuş, deliller getirme; sana emanet ettiğim şeyi bana teslim et.

İnat edip buna razı olmuyorsan, haydi, ikimiz de kadıya gidelim.

Uşak: Benim gücüm yetmedi, sufiler bana saldırdılar, canımdan korktum, dedi.

Sen, kedilerin arasına ciğer atıp sonra da ciğerden haber soruyorsun.

Yüz açın önüne bir ekmek, yüz köpeğin önüne zavallı bir kedi bırakıyorsun.

Sufi dedi ki: Varsayalım ki eşeği senden zorla aldılar ve ben zavallının kanına kastettiler.

Peki bana gelip de a fakir, eşeğini götürüyorlar, demek yok mu?

Böyle yapsaydın, eşeğimi kimde olsa geri alırdım. Alamazsam eşeğin parasını ödetirdim.

Onlar burada olsaydı şimdi yüz türlü çözüm bulunurdu. Oysa şu anda her biri bir yana gitti.

Ben şimdi kimi tutup da kadıya götüreyim? Bu işi başıma sen açtın.

Bre adam, nasıl olur da, şöyle korkunç bir zulüm oldu a garip, diye gelip bana söylemezsin?

Vallahi ben seni olup bitenden haberdar etmek için defalarca geldim, dedi.

Ama sen herkesten daha coşkun bir şekilde “Eşek gitti, oğlum.” diyordun.

Ben de bu arif bir adam olduğu için durumdan haberdar ve hoşnuttur, diye geri dönüyordum.

Sufi: Herkes o sözü söylüyordu. Benim de hoşuma gitti, söyledim, dedi.

Beni mahveden, onları taklit etmem oldu. İki yüz lanet olsun şu taklide!

O topluluğun neşesi benim gönlüme de yansıyor ve gönlüm neşeleniyordu.

Bil ki ilk yansıma taklitten kaynaklanır. Art arda gelirse, o taklit değil hakikattir.

Gözünü, kulağını ve aklını arındırmak istiyorsan tamah perdelerini yırtmalısın.

Çünkü sufinin açgözlülükle yaptığı taklit, onun aklını ışığa ve aydınlığa kapatır.

Yeme, eğlenme ve raks etme hırsı, onun aklının bilince ulaşmasını engeller.

Fakat o sufi, sarhoşluktan uzak olduğu için kaçınılmaz olarak hırs içinde gece körüydü.

Hırsa kapılmış kimse, yüz hikâye de dinlese, hırs kulağına bir tek incelik girmez.

Zünnûn-i Mısırî ve Arkadaşları

Zünnûn-i Mısırî'nin başına öyle bir iş geldi ki bu yüzden onda bir coşku ve delilik baş gösterdi.

Onun coşkusu göklere dek yükseliyor, etkisiyle ciğerler yanıyordu.

İnsanlar onun deliliğine dayanamıyor, ne yapacaklarını bilemiyorlardı.

Ahali çaresiz kalınca onu bağlayıp bir zindana koydular.

Hüküm çapulcuların elinde olunca, Zünnûn'un hapse düşmesi kaçınılmazdır.

Kalem bir gaddarın elinde olunca, kuşkusuz Mansur asılır.

Arkadaşları, Zünnûn'un durumundan haberdar olup zindanın yolunu tuttular ve bu konuda fikir yürütmeye başladılar.

Dediler ki: Bu kasıtlı mı böyle yapıyor yoksa bunda bir hikmet mi var? O, bu dinde bir kıble ve bir ayet gibidir çünkü.

Deliliğe boyun eğmek, onun deniz gibi engin olan aklından uzak bir husustur.

Onun ayının hastalık bulutuyla örtülmesi makamının kemaline yakışmaz.

O, avamın şerrinden evine kapanmış, akıl sahiplerinden delirmiştir.

O, bedene tapan kör aklın utancından bilinçli olarak gidip deliliğe buldurmıştır.

Dostlarına demiştir, beni sıkıca bağlayın, başıma ve sırtıma öküz kayışıyla vurun ve nedenini sormayın.

Onlar, Zünnûn'un yanına varınca Zünnûn, "Siz kimsiniz, çekilin!" diye bağırdı.

Saygıyla, biz dostuz, durumunu sormak için gelmiştik, dediler.

Ey akıl denizi Zünnûn, nasılsın? Nasıl olur da delirdi diye aklına bühtan edilir?

Bizden esirgeme, işin aslını anlat. Biz dostlarınız, bize bunu yapma.

Dostları uzaklaştırmak yakışık almaz. Hile ve dalavereyle onları kandırmak olmaz.

Biz, senin dostun, bağlın ve âşığınız. İki dünyada da gönümüz sana bağlı.

Zünnûn sövmeye ve kötü sözler söylemeye başladı ve deli gibi davranarak sövüp saydı.

Kalkıp taş atıp odun fırlattı. Hepsi taş isabet edecek korkusuyla kaçtı.

Zünnûn ise kahkahayla güldü ve şu dostların çığlıklarına bak, diyerek başını salladı.

Dostlara bak, dostluklarının belirtisi hani? Dost dediğine sıkıntı can gibidir.

Dost, dostun zahmetinden nasıl kaçınır? Zahmet özdür, dostluksa onun kabuğu gibidir.

Bela, afet ve sıkıntıyla başı hoş olmak, dostluğun belirtisi değil midir?

Dost altın gibidir, belaysa ateş gibi. Saf altın ateş ortasında hâlimden memnundur.

Efendisinin Lokman'ın Zekâsını Sınaması

Lokman elbette temiz bir kuldu. Gece gündüz kulluğunda ataktı.

Efendisi onu işlerde önde tutar ve kendi çocuklarından daha iyi görürdü.

Çünkü Lokman, bir kölenin oğlu olsa da efendiydi; heva ve hevesten azadeydi.

Bir padişah, şeyhle sohbet ederken şeyhe: Benden bahşiş olarak bir şey dile, dedi.

Şeyh: Ey padişah, bana böyle bir şey söylemekten utanmıyor musun? Geç bunları, dedi.

Benim iki zavallı kölem var. Oysa onlar sana egemen olmuş beylik ediyor.

Padişah: Bu söz yanlış, dedi, neymiş o iki şey?

Şeyh: Biri öfke, diğeri arzular, dedi.

Şah dediğin şahlıktan müstağni olandır. Aysız, güneşsiz ışığı parlayandır.

Lokman'ın efendisi, görünürde efendidir. Aslında o köledir, Lokman'sa efendi.

Lokman, köle görünümlü bir efendidir. Onun dış yüzündeki kölelik, bir giysiden ibarettir.

Efendi, tanınmadık bir yere giderken kendi elbisesini kölesine giydirirdi.

Kendi de kölesinin elbisesini giyer ve kölesini önder edirdi.

Arkasında köleler gibi yürür ve böylece kimsenin kendisini tanımasını istemezdi.

Ey köle, sen git, baş köşeye otur, derdi, ben de sıradan bir köle gibi ayakkabılarını tutayım.

Sen kabalık edip bana sövüp say. Sen bana hiç saygı gösterme.

Efendiler, kendileri köle sanılışınlar diye bu kölelikleri yapmışlardır.

Onların gözleri toktur; efendiliğe doymuşlardır. Onlar, gereken hazırlıklarını yapmışlardır.

Bu heva kullarıysa tam tersine kendilerini aklın ve canın efendisiymiş gibi gösterirler.

Efendinin elinden tevazu göstermek gelir. Ama kölenin elinden kölelikten başka bir şey gelmez.

Lokman'ın efendisi, bu gizli hâle vakıftı; buna ilişkin bir belirti görmüştü.

Aslında Lokman'ı ta başlangıçta azat edebilirdi ama onun hoşnutluğunu istiyordu.

Çünkü Lokman'ın amacı, o aslan ve yiğidin sırrını kim-
senin bilmemesiydi.

İşini kendi gözünden gizli yap ki işin kötü gözden güven-
de olsun.

Kendini ücret tuzağına teslim et ve işte o zaman, kendin-
den olmadan, kendinden bir şey çal.

Efendisi, kendisine bir yemek getirildiğinde, Lokman'ı
çağırarak için adam gönderirdi.

O, bilerek, Lokman yemeğe başladıktan sonran yedi.

Onun artığını yer ve neşelenirdi. Onun yemediği yemeği
dökerdi.

Onun yemediği yemekten yerse, gönülsüz ve iştahsız yer-
di. İşte bitimsiz bağlılık budur.

Armağan olarak kavun getirmişlerdi. Dedi ki: Oğlum, gi-
dip Lokman'ı çağır.

Lokman gelince kavunu kesip ona bir dilim verdi. O da
onu balla şeker yer gibi yedi.

İştahla yiyince ona bir dilim daha verdi ve böyle böyle
dilimlerin sayısı on yediye ulaştı.

Bir dilim kalınca: “Onu da ben yiyeyim. Bakalım kavun tatlı mıymış?” dedi.

Lokman öyle güzel yiyordu ki görenin iştahı kabarıyordu.

Efendisi o son dilimi yiyince acılığında yanıp tutuştu. Hem dili kabardı, hem boğazı yandı.

Kavunun acılığında bir süre kendine gelemedi. Ondan sonra dedi ki: Canım, hayatım...

Bu zehri sen nasıl yedin böyle? Bu kahrı nasıl olup da lütuf sandın?

Bu nasıl bir sabır? Bu sabır neden? Yoksa sen canına düşman mısın?

Neden bir bahane uydurup şimdi işim var, daha sonra yiyelim demedin?

Lokman dedi ki: Ben senin cömert elinden çok nimetler yedim; minnetinden iki büklüm oldum.

Ey marifet sahibi, elinden bir kez de acı bir şey yememiş olmaktan haya ettim.

Çünkü bütün vücudum senin nimetle büyüyüp geliştirdi, senin yemine, tuzağına boğuldu.

Bir tek acı lokmadan feryat edersem, yüzlerce yazıklar olsun bana.

Senin şeker bahşeden elinin tadı, bu kavunda acılık bırakır mı hiç?

Sevgiden acılar tatlı olur. Sevgiden bakırlar altın olur.
Sevgiden tortular berrak olur. Sevgiden dertler şifa bulur.
Sevgiden ölüler dirilir. Sevgiden padişah köle olur.
Bu sevgi de bilginin sonucudur. Kof adamın böyle bir
tahta oturması mümkün mü?

“Suyunuz Çekiliverirse” Ayetinin Okunmasına Felsefecinin İtirazı

Bir Kur’an okuyucusu “Suyunuzu kaynağından keserim.” anlamındaki ayeti okuyordu.

“Suyunuzu yer altında gizleyip pınarları kurutup çöle çevirsem...”

Pınara suyu, eşi benzeri olmayan Ben’den başka kim getirebilir?”

Alçak bir felsefeci ve mantıkçı, o sırada mektebin yanından geçiyordu.

Ayeti duyunca hoşuna gitmedi. Suyu, kazmayla biz getiririz, dedi.

Kürek ve kazmayla kazarak suyu yerin altından biz çıkarırız.

Gece yattı ve düşünde bir yiğit adam gördü. Adam ona bir tokat atıp iki gözünü de kör etti.

Dedi ki: Ey eşkiya, eğer haklıysan, kazmayla gözlerinden nur çıkar.

Felsefeci, sabah yataktan fırladı. İki gözü de kör olmuş, gözlerindeki feyiz nuru yok olup gitmişti.

O, inleyip tövbe etseydi, kaybolan nur, Allah'ın keremiyle tekrar belirirdi.

Fakat tövbe etmek de elde olan bir şey değildir. Tövbe tadı, her sarhoşa meze olmaz.

Davranışlarının çirkinliği ve inançsızlığın uğursuzluğu, onun kalbine giden tövbe yolunu kapatmıştı.

Aynı şekilde kişinin inkârı da altını bakır, barışı savaş eder.

Kalp, katılık bakımından taşın yüzeyi gibi olmuş. Tövbe onu ekim için nasıl sürüp aktarsın?

Her kalbin secde etmesine de ruhsat yoktur. Rahmet ücreti her ücretlinin nasibi değildir.

Tövbe edip affa uğrarım diye güvenerek sakın günah işleyip kötülük etme.

Tövbe için de yanıp ağlamak gerek. Tövbe için şimşekler ve bulutlar şarttır.

Hz. Musa ile Cahil oban

Musa yolda, “Ey Allah’ım, ey Rabbim!” diye yakaran bir oban gördü.

Sen nerdesin, diyordu, gelip hizmetkârın olayım. arığını dikeyim, saçını tarayayım.

Elbiseni yıkayıp bitlerini kırayım. Yüce Rabbim, sana süt getireyim!

Elini öpeyim, ayağını ovayım. Uyku vakti gelince yerini spreyim.

Sana feda olsun bütün keilerim. Seni anmak içindir bütün heyheyleirim.

oban, bu Şekilde boş konuşup duruyordu. Musa: “Kiminle konuŐuyorsun?” dedi.

oban: Bizi yaratan ve yeri gg var edenle, dedi.

Musa: Çok asi oldun sen. Müslüman olmadan kâfir oldun, dedi.

Bu ne zırva, bu ne küfür ve saçmalama? Ağzına pamuk tıka.

Küfrünün pis kokusu dünyayı kokuttu. Din ipeğini küfrün paçavraya çevirdi.

Çarık ve sargı ancak sana layıktır. Böyle şeyler bir güneşe nasıl uygun olur?

Bu tür sözleri bırakıp çeneni kapamazsan, bir ateş gelip insanları yakar.

Ateş gelmemişse bu duman neyin nesi? Peki neden canın kapkara kesilip ruhun iğrençleşti?

Allah'ın adaletle hükmettiğini biliyorsan, nasıl oluyor da saçmalamak ve çizmeyi aşmak, senin inancın hâline geliyor?

Akılsız dostluk, düşmanlığın ta kendisidir. Yüce Hak, böyle bir hizmetten müstağnidir.

Bu sözleri ancak amcana, dayına söylersin. Cisim ve ihtiyaç, celal sahibi Hakk'ın sıfatlarından mıdır?

Ancak büyüyüp geliştirmekte olan içer sütü. Ayağa muhtaç olan giyer çarığı.

Senin bu sözlerin Hakk'ın, o ben, ben de oyum, dediği kulları için bile olsa...

O kullar ki Allah onlara, "Hastalandım, ziyaretime gelmedin", "Sadece o değil, ben de hastalandım." demiştir.

Hakkında "Benimle duyup benimle görür." buyurulan kul için de senin sözlerin anlamsızdır.

Hakk'ın seçkin kullarıyla edepsizce konuşmak kalbi öldürür, gönlü karartır.

El ve ayak bizim için övgüdür. Oysa Hakk'ın müstağniliği için çirkin bir şeydir.

“Doğurmamış ve doğmamıştır.” sözü ona uygundur. Babayı ve çocuğu yaratan O'dur.

Doğum, cisim olanın niteliğidir. Doğan herkes ırmağın bu yakasındadır.

Çoban: Ey Musa, ağzımı diktin; pişmanlıktan canımı yaktın, dedi.

Üstünü başını yırtarak ateşli bir ah çekti ve çölün yolunu tutup yürüdü.

Allah'tan Musa'ya, kulumuzu bizden ayırdın, diye vahiy geldi.

Sen kavuşturmak için mi geldin yoksa ayırmak için mi?

Gücün yettiğince ayrılığa adım atma. “Benim katımda en çirkin şey boşanmadır.”

Herkes için bir karakter belirledim. Herkese bir kelime verdim.

Onun için övgü olan, senin için yergidir. Onun için bal olan, senin için zehirdir.

Biz, temizlikten de kirliden de beriyiz. Hantallıktan da ataklıktan da müstağniyiz.

Kendime yarar sağlamak için değil, kullarıma ikramda bulunmak içindir emirlerim.

Hintliler için Hint tabiri övgüdür, Sintliler için Sint tabiri övgüdür.

Ben, onların tespahiyle arınacak değilim. Bu sayede asıl onlar arınıp pırıl pırıl olurlar.

Bakmayız biz dile ve söze. Biz bakarız, ruha ve hâle.

Sözü boyun eğici olmasa da kalp huşu içindeyse kalbe bakarız.

Çünkü kalp cevher, söz arazdır. Öyleyse araz eklenti, cevher amaçtır.

Bu sözler, kinayeler ve mecazlar yetmedi mi daha? Yanış isterim, yanış. Yoldaş ol o yanışa.

Aştan bir ateş yak canında. Düşünceyi ve sözü baştan başa ateşe ver.

Yol yordam bilenler başka, canları ve ruhları yananlar başkadır, ey Musa.

Âşıklara her dem bir yanış vardır. Harap köye haraç ve öşür olmaz.

Yanış söylese de ona hatalı deme. Şehit kana bulansa da onu yıkama.

Şehitler için kan sudan evladır. Bu yanış, yüz doğrudan evladır.

Aşk dini bütün dinlerden ayırır. Âşıkların dini mezhebi Allah'tır.

Ondan sonra Hak, Musa'ya sır âleminde anlatılamayacak sırlar söyledi.

Musa'nın kalbine sözler döküldü. Görmek ve söylemek birbirine katıldı.

Defalarca kendinden geçip defalarca kendine geldi. Defalarca ezelden ebede kanatlandı.

Musa, Hak'tan bu azarlamayı duyunca, çölde çobanın peşinden koşmaya başladı.

O şaşkının ayak izini sürdü, çölün altını üstüne getirdi.

Musa, sonunda onu buldu: Müjdem ver, dedi, sana izin çıktı.

Hiçbir kural ve adap söz konusu olmadan, mahzun gönlün ne isterse söyle.

Senin küfrün dindir ve dinin cana ışıktır. Sen güvendesin, dünya da seninle güvende.

“Allah dilediğini yapar.” hükmüyle sen muafsin. Git, çekinmeden serbest bırak dilini.

Çoban dedi ki: Ey Musa, ben ondan geçtim. Şimdi ben kanına bulandım kalbimin.

Ben “sidretü'l-müntehâ” dan çiçeklendim. Yüz binlerce yıl öteye gittim.

Kırbaç vurdun, atım fırladı. Şaha kalkıp gökleri aştı.

Şimdi hâlim dışındadır sözlerin. Benim hâlim değil söylediklerim.

Aynada gördüğün görüntü, aynanın değil senin görüntüdür.

Neyzenin neye üflediği nefes, kişiye değil, neye uygundur.

Hamdetsen de şükretsen de bil ki senin yaptığın da çobanın sonuçsuz yakarışı gibidir.

Senin hamdın ona oranla daha iyi olsa da yine de Hak için eksiktir.

Ne söylersen söyle, perde kaldırılınca, zannedilenin bu olmadığı anlaşılır.

Allah'ın lütuf suyu olmasa, insanın içinden pislik eksik olmaz.

Secdeye kapandığında keşke “Sübhâne rabbî”nin anlamını bilsen.

Bunun anlamı şudur: Secdelerim de varlığım gibi uygunsuzdur. Kötülüğe karşılık sen iyilik ver.

Bu yeryüzünde Hakk'ın hilminden izler vardır. O, pisliği giderip çiçekler bitirir.

Böylece O, pisliklerimizi örterek yerine tomurcuklar bitirir.

Uyurken Ağzına Yılan Giren Adam

Bir akıllı ata binmiş geliyordu. Bu sırada uyuyan birinin ağzına yılan giriyordu.

Atlı, yılanı görüp hızını artırdı. Yılanı kovalamak istedi fakat yetişemedi.

Yardım etmeyi kafasına koyduğundan, uyuyan adama gürzüyle birkaç kez sertçe vurdu.

Uyuyan, gürz darbesiyle yerinden fırlayıp bir ağacın altına kaçtı.

Orada çok sayıda dökülmüş çürük elma vardı. Atlı: Ey dertli, ye bunları, dedi.

Ona o kadar elma yedirdi ki elmalar artık ağzından geri geliyordu.

A beyim, diye bağıırıyordu adam, kötülük görmediğin hâlde neden bana musallat oldun?

Canıma kastın varsa bir kerede vur kılıcı, dök kanımı.

Ne uğursuz zamanda çıktın karşıma! Senin yüzünü görmeyene ne mutlu!

Ortada ne cinayet var ne kabahat ne de en ufak bir yanlış... Dinsizler bile bu zulmü reva görmezler.

Konuşurken ağzımdan kan akıyor. Allah'ım, karşılığını artık sen ver!

O, her an yeni bir beddua ederken, atlı onu çölde itip kakıyordu.

Adam rüzgâr gibi gelen atlıdan ve gürz darbelerinden kaçıyor ve kaçarken yere kapaklanıyordu.

Karnı dolu, uykulu ve bitkindi. Ayağında ve yüzünde bin türlü yara vardı.

Akşama dek koşuşturmaca sürdü. Sonunda adam, safra çıkarıp kusmaya başladı.

Bütün yedikleri çıktı dışarı. Yılan da yedikleriyle birlikte ağzından fırladı.

Adam ağzından çıkan yılanı görünce, iyilik sahibi adamın önünde eğildi.

O iri ve kara yılanın korkunçluğunu görünce tüm acılarını unuttu.

Dedi ki: Sen rahmet Cebrail'isin ya da velinimet bir zatsın.

Seni gördüğüm an ne kutlu anmış. Ben ölmüştüm, bana yeniden can verdin.

Sen, anneler gibi benimle ilgilenirken, ben eşekler gibi kaçıyordum senden.

Eşek, sahibinden eşekliği yüzünden kaçar. Sahibiyse iyi tabiatı nedeniyle peşinden koşar.

Kâr ya da zarar yüzünden peşinden koşmaz onun. Ancak kurt ya da canavar paralasın diye koşar.

Yüce ruh seni övmüşken, sana ne kadar da uygunsuz sözler söyledim ben!

Ey padişah, ey şahlar şahı, bunları ben değil, cehaletim söyledi, mazur gör.

Bu duruma ilişkin azıcık bir bilgim olsaydı, boş konuşur muydum?

Ey iyi hasletli kişi, bana durumla ilgili bir sır verseydin, o zaman seni çokça överdim.

Fakat hiç konuşmadan saldırdın, hiçbir şey söylemeden başıma vurmaya başladın.

Sersemledim, aklım başımdan gitti. Üstelik başımda zaten az bir beyin vardı!

Ey yüzü güzel, ey işi güzel, beni affet. Söylediklerimi delilikten say.

Ben ona ilişkin bir sır verseydim, dedi bey, ödün anında eriyip giderdi.

Ben sana yılandan söz etseydim korkudan canın çıkardı.

Sıkıntıdan kurtulan adam, ne mutlu bana, bulduğum hazineye bak, diye secdeler ediyordu.

Ey ulu kişi, Allah'tan mükâfatlar bulasın. Bu zavallının sana teşekkür etme gücü yok.

Ey muhterem, sana teşekkürü Hak dile getirsin. Çünkü benim dilim tutuk, sesim kısık.

Akıl sahiplerinin düşmanlığı işte böyle olur. Onların zehirleri cana mutluluk verir.

Ayının Vefasına ve Dostluğuna Güven Olur mu?

Bir ejderha bir ayıyı boğuyordu. Aslan yürekli bir adam gidip ayının imdadına yetişti.

Âlemde mazlumların imdadına yetişen aslan yürekli adamlar vardır.

Onlar, mazlumların sesini duyduklarında hemen Hakk'ın rahmeti gibi yardıma koşarlar.

Nerede dert varsa çare oraya gider. Neresi alçaksa su oraya akar.

Rahmet suyunu arıyorsan alçalmalısın. İşte o zaman rahmet şarabını içip sarhoş olursun.

Ağlayıp inlemek güçlü bir sermayedir. Külli rahmet ise daha güçlü bir dadıdır.

Dadı ve anne, çocuğu ne zaman ağlayacak diye bekler durur.

Allah, sizin hacet çocuğunuzu, ağlasın da içeceği süt ortaya çıksın diye yarattı.

“Allah’a dua edin.” dedi. Ağlamayı eksik etme ki rahmet sütleri çağlasın.

Rüzgârın ninnisi, bulutların süt yağdırması, bizim için tasalanır, biraz sabret.

Ayı, ejderha yüzünden feryat edince aslan yürekli bir adam onu ejderhadan kurtardı.

Yiğitlikle hile omuz omuza verdi ve böylelikle adam ejderhayı öldürdü.

Ejderhanın gücü vardır ama hilesi yoktur. Ayrıca senin hilenin üstünde de bir hile vardır.

Kendi hileni görünce kökenini araştır. Nereden geldi diye bak ve başlangıca doğru yürü.

Aşağıda olan her şey yücelerden gelmiştir. Öyleyse gözünü yükseltilere dik.

Gücün yetmediğine göre feryat et haydi. Kör olduğuna göre yolu görenden yüz çevirme.

Ayıdan neyin eksik de inlemiyorsun? Oysa ayı feryat edince beladan kurtuldu.

Ayı da o yiğit adamın iyiliğini görüp ejderhadan kurtuldu.

Yaralı ayı, tıpkı Ashâb-ı Kehf’in köpeği gibi o yiğidin ardından ayrılmadı.

O Müslüman, yorgunluk yüzünden uzanıp yattı. Ayı ise ona olan bağlılığıyla onun başında bekçilik etmeye başladı.

Biri oradan geçerken, bu ne hâl kardeş, dedi, bu ayı da nereden çıktı?

Adam olan biteni anlattı, ejderhadan söz etti. Öteki bre saf, dedi, ayıya güvenme.

Aptalın dostluğu düşmanlıktan kötüdür. Bir yolunu bulup böylesini baştan savmak gerek.

Adam: Vallahi kıskançlığından böyle söylüyor, dedi. Yoksa ayı olduğuna ne bakıyorsun? Şu sevgiye bir bak.

Öteki: Aptalların sevgisi aldatıcıdır. Benim kıskançlığım onun sevgisinden iyidir, dedi.

Hadi gel benimle, ayıyı kov gitsin. Ayıyı yeğleyip de kendi cinsinden olanı bırakma. Adam: Git işine hasetçi, dedi.

Öteki: Benim işim buydu ama sende talih yokmuş, dedi.

Ben ayıdan daha kötü olamam a muhterem; onu bırak da arkadaşın ben olayım.

Senin için kaygılanıyorum, kalbim titriyor. Böyle bir ayıyla ormanda gezme.

Bu kalbim asla boşuna titremez. Hak nurudur bu, laf ve iddia değil.

Ben müminim. Müminse “Allah’ın nuruyla bakar.” Aman ha, kaç bu ateşkededen.

Bunca söz söyledi ama onun kulağına girmedi. Kötü zan insan için büyük bir settir.

Elini tuttu ama o elini ondan çekti. Yolcu: Öyleyse ben

gidiyorum; sen olgun bir arkadaş değilsin, dedi.

Git, dedi, benim için tasalanma. Lüzumsuz adam, bilgiçlik taslama.

Adam tekrar: Ben senin düşmanın değilim. Ardımdan gelsen iyi olur, dedi.

Uykum var, beni bırak git, dedi. Öteki: Dost sözü dinle, dedi.

Dinle de akıllı birinin, bir dostun, bir gönül sahibinin yanında uyu.

Onun ısrarı karşısında adam sanılara kapıldı. Sinirlenip ona sırtını döndü.

Belki de bu beni öldürmeye gelmiş bir katil ya da bir şey uyan dilenci veya ameledir.

İçindeki fesat yüzünden aklına hiç iyi düşünce gelmiyordu.

Bütün iyi sanısı ayıya ilişkindi. Ayıyla aynı cinsten miydi neydi?

İtliği yüzünden akıl sahibini suçlayıp ayıyı müşfik ve adil sandı.

O Müslüman sinirlenip içinden lâhavle çekerek aptal adamı terk edip gitti.

Ben ısrar edip öğüt vermeye çalıştıkça onun kalbindeki kuruntular artıyor, dedi.

Adam uyuyor, ayı sinek kovalıyordu. Ancak sinek inat

edip tekrar geliyordu.

Sineği o gencin yüzünden birkaç kez kovmuş ama sinek hemen dönüp geri gelmişti.

Ayı sineğe sinirlendi ve gidip iri bir taş alıp geldi.

Baktı ki sinek yine uykudaki adamın yüzüne konmuş.

Sineği ezmek için değirmen taşını kaldırıp sineğe vurdu.

Taş, uyuyan adamın yüzünü dümdüz etti ve şu meseli bütün dünyaya duyurdu:

Aptalın sevgisi, kesinlikle ayının sevgisi gibidir. Onun kini sevgi, sevgisi kindir.

Ahdi gevşek, yıkık dökük ve zayıftır. Lafı büyük, vefası cılızdır.

Yemin etse de inanma. Sözünde durmayan adam yeminini de bozar.

Yemin etmeden söyledikleri yalan olduğuna göre, onun hile ve yeminine de kapılma.

Kör dilenci

Bir kör vardı, her zaman: Ey insanlar, derdi, benim iki körlüğüm var.

Bu yüzden bana iki kat acıyın. Çünkü iki körlüğüm var ve ortada kaldım.

“Senin körlüğünün birini görüyoruz. Söyle misin, öteki körlüğün nedir?” dediler.

Ben çirkin sesliyim. Çirkin sesimle birlikte körlüğüm ikiye çıktı, dedi.

Çirkin sesim rahatsızlık yaratır. Sesimi duyduklarında insanların acıması azalır.

Çirkin sesim nere ulaşsa, öfke, rahatsızlık ve düşmanlık doğurur.

İki körlüğe karşılık merhametinizi iki katına çıkarın da hiçbir yerde barınamayan garibi barındırın.

Bu dert yanı sıra sayesinde sesinin çirkinliği azalıp insanlar ona merhamet konusunda gönül birliği ettiler.

O sırrını söyleyince onun gönül sesinin güzelliği, sesini güzelleştirdi.

Gönül sesi de çirkin olansa üç körlüğe sahip olup sürekli uzak kalır.

Fakat karşılık ve sebep aramadan bağışta bulunanlar yine de onun çirkin başını okşarlar belki.

Sesi güzel, kendi de mazlum olan karşısındaysa taş kalpli-lerin kalpleri mum gibi yumuşar.

Kâfirin yakarışı çirkin olup anırmayı andırđıđından karşılık bulamaz.

“Susun!” emri, sesi çirkin olan içindir. Öyle ki o, halkın kanını içen bir köpek gibi sarhoştur.

Ayının sızlanması merhameti harekete geçirdiği hâlde, senin sesin bunu sağlamazsa ne kötü.

Bil ki sen Yusuf’a kurtluk etmişsin ya da masum birinin kanını içmişsindir.

Tövbe edip içtiklerini kus. Yaran eskimişe gidip dağla.

Deli ile Calinus

Calinus, arkadaşlarına: Filanca bana filan ilacı versin, dedi.

Onlardan biri: Ey bilge, dedi, bu ilaç deliliğin tedavisinde kullanılır.

Senin aklından uzak olsun. Bir daha böyle şeyler söyleme. Calinus: Bir deli bana baktı, dedi.

Bir süre yüzüme tatlı tatlı baktı. Sonra bana göz kırptı, boynuma sarıldı.

Ben onunla aynı cinsten olmasaydım, o çirkin suratlı bana ilgi gösterir miydi?

Beni kendinden görmeseydi gelir miydi? Kendi cinsinden olmayana yakınlık göstermesi olacak şey mi?

İki kişi birbirine yakın davranırsa, hiç kuşkusuz aralarında ortak bir değer vardır.

Kuş ancak kendi türünden olanla uçar. Cinsi başka olanla arkadaşlık, lahit ve mezar gibidir.

Sufi, Fakih ve Alevi'yi Sıra Dayağına Çeken Bahçıvan

Bir bahçıvan bahçeye bakınca bahçesinde hırsız andırır üç kişi gördü.

Bir fakih, bir şerif ve bir de sufi. Her üçü de haylaz, kötü ve vefasız.

Kendi kendine dedi ki: Benim yüz türlü oyunum var. Fakat bunlar bir aradalar. Birlikten kuvvet doğar.

Tek başıma üç kişiyle başa çıkamam. Öyleyse öncelikle bunları birbirinden ayırmam lazım.

Her birini bir yana yollayayım. Yalnız kaldıklarında da canlarına okuyayım.

Arkadaşlarını mahvetmek amacıyla bir hile düşünüp sufiyi bir yere yolladı.

Sufiye: Git de arkadaşların için içerden bir kilim getir, dedi.

Sufi gidince iki arkadaşına: Sen fakihsin, sen de şerifsin, dedi.

Biz senin fetvanla karnımızı doyurur, senin bilgi kanatlarınla uçarız.

Buysa bizim şehzademiz ve sultanımızdır. Mustafa'nın soyundan gelen bir seyittir.

Peki şu sufi kim? Hasis bir asalak. Nasıl olur da sizin gibi sultanlarla düşüp kalkar?

O gelince onun icabına bakın da benim bahçede bir hafta konuk olun.

Bahçe ne ki? Size canım feda. Siz benim sağ gözüksünüz.

Akıllarını çelip onları kandırdı. Dostlarından ayrılanın vay hâline.

Onlar sufiyi postalayıp gönderince düşman bahçıvan sağlam bir sopayla onun peşine düştü.

Ey sufi köpek, dedi, sen kim oluyorsun da bahçemize girmeye cüret ediyorsun?

Sana Cüneyd mi yol gösterdi, Bayezid mi? Hangi şeyhten, hangi pirden öğrendin?

Sufiyi yalnız yakalayıp dövdü. Başını yarıp yarı ölmüş hâle getirdi.

Sufi kendi kendine dedi ki: Ben sıramı savdım fakat arkadaşlar, siz kendinizi iyi kollayın.

Beni yabancı yerine koydunuz ama bu adamdan daha yabancı değilim.

Benim yediğim, sizin için de yenilesidir. Böyle şerbet her alçağın cezasıdır.

Bu dünya dağdır. Sözlerin yankılanıp sana geri gelir.

Bahçıvan, sufinin işini bitirince daha önce yaptığı gibi yine bir bahane buldu.

A şerifim, bir soluk eve gidersen... Sabah yemeği için yufka pişirtmiştim...

Kapıya varınca Kaymaz'a söyle de yufkayla kazı getirsin.

Onu yollayınca fakihe dönüp: Ey uzak görüşlü, senin fakih olduğun her hâlden belli, buna eminim, dedi.

Zamanımızda soyunu Ali'ye ve Peygamber'e dayandıran çok aptal var.

O zırvaladı, fakih de dinledi. Sonra da bahçıvan, şerifin peşine düştü.

Eşek herif, dedi, seni bu bahçeye kim çağırdı?.. Aslanın yavrusu aslana benzer. Senin neren Peygamber'e benziyor, söyle?

Hilekâr adam, Hâricinin Yâsin oğullarına yaptığını o şerife yaptı.

Çünkü şeytanlar, tıpkı Yezid ve Şimr gibi Peygamber soyuna sürekli kin güderler.

Şerif, o zalimin darbeleriyle perişan oldu. İçinden fakihe

dedi ki: Biz sıramızı savdık.

Şimdi tek başına kaldın, kendini kolla. Davul gibi darbe-
ler yemeye hazır ol.

Peygamber soyundan olmayıp iyi bir arkadaş olmasam da
senin için böyle bir zalimden daha kötü değilim.

Beni bu kötü niyetliye teslim etmekle aptallık ettin. Yap-
tığın vahim bir hata.

Bahçıvan onun işini bitirince gelip: Ey fakih! Ne fakih?
Sen alçakların bile yüz karasıydın, dedi.

Bre hırsız, sen bir yere girerken “İzin var mı?” demeyin,
diye mi fetva verirsin?

Fakih: Hakkın var, dedi, eline geçirmişken vur. Arkadaş-
larını terk edenin cezası budur.

Muhtesiple Sarhoş

Muhtesip³, gece yarısı bir yere vardı. Duvarın dibinde uyuyan bir sarhoş gördü.

Bre sarhoş, ne içtin, söyle, dedi. (Sarhoş): Su testidekinden içtim, dedi.

Peki, söyle bakalım, dedi, testide ne var? (Sarhoş): İçtiğimin aynısı deyince (muhtesip): Cevabın müphem, dedi.

İçtiğin nedir peki? İçtiğim, dedi, testinin içinde gizli.

Bu soru cevap kısır döngüsü sürüp gidiyordu. Muhtesip, bir merkep gibi çamura saplanıp kalmıştı.

Muhtesip ona: Bir ah de bakalım, dedi. Sarhoş ise “hu hu” dedi.

(Muhtesip): Sana ah demeni söyledim, sense hu çekiyorsun, dedi. (Sarhoş): Ben neşeliyim. Sense üzüntüden kıvrınıyorsun, dedi.

Ah, dertten ve zulüm acısındadır. Sarhoşların “hu”larıysa neşeden kaynaklanır.

Muhtesip: Onu bunu bilmem, dedi, çabuk kalk. Bilgiçlik taslama, inadı bırak.

³ Eski zamanlarda polise verilen ad.

(Sarhoş): Git işine; dedi, sen neredensin, ben nereden?
(Muhtesip): Kalk zindana yürü, sarhoşsun sen, dedi.

Sarhoş: Bre muhtesip yakamı bırak da git. Çulsuzdan rehin almak mümkün mü, dedi.

Benim gitmeye gücüm olsaydı, kendi evime giderdim de bu başıma gelmezdi.

Benim aklım ve imkânım olsaydı, şeyhler gibi dükkânda oturur olurdum.

Hırsızla Ev Sahibi

Biri evde hırsız görmüş peşinden koşuyordu.

Peşinde bir iki tur attı ve yorgunluktan ter bastı.

Tam ona yaklaşıp üstüne atlayıp yakalayacakken...

Başka bir hırsız, ona bağırp gel, dedi, gel de bak şu bela izlerine.

Bre yiğit, çabuk ol, dön geri. Gel de gör buranın içler acısı hâlini.

Adam kendi kendine: Belki de orada bir hırsız var. Dönmezsem zararı bana olur, dedi.

Karıma evladıma zarar verebilir. O zaman bu hırsızı yakalamanın ne yararı olur?

Bu Müslüman iyiliğinden sesleniyor bana. Çabuk dönmezsem pişman olurum.

O iyilik sahibinden şefkat gördüğünü düşünerek hırsızı bırakıp geri döndü.

“Güzel dostum, nedir durum? Sen kimden dolayı seslenip bağırıyorsun?” dedi.

Dedi ki: İşte bak hırsızın ayak izi. Bak şu yana gitmiş adi hırsız.

İşte adi hırsızın ayak izi. Git peşinden, sür izini.

Be aptal, dedi, ne diyorsun sen? Onu nerdeyse yakalamıştım ben.

Sen seslenince hırsızı bıraktım. Sen eşeği bir adam sandım.

Behey adam, bu ne zırva, bu ne saçmalama? İz nedir ki, gerçeği buldum ben.

O da: Ben sana gerçeğin izini gösteriyorum. Bu gerçeğin izidir, gerçeğin farkındayım, dedi.

Ev sahibi: Sen ya haydutsun ya da aptalsın. Hatta hırsızın ve durumun farkındasın, dedi.

Düşmanımı tutup sürükleyecekken, işte iz diyerek kurtardın onu.

Sen yönden söz edersin, ben yönlerin dışındayım. Vuslatta işaretin, izlerin ne işi var?

Sıfatlarla perdelenen, yaratılışı görür ancak. Özü kaybedendir sıfatlara takılan.

Evlad, öze gömülmüşken kavuşanlar, O'nun sıfatlarına ne diye baksınlar?

Başın suyun dibindeyken, bakar mısın hiç suyun rengine?

Suyun rengi için dipten çıkarsan siyah ipeği verip paçavra almış olursun.

Avam için ibadet olan, seçkinler için günahıdır. Bil ki avam için vuslat olan, seçkin için hicrandır.

Padişah bir veziri zabıta yapsa vezire dostluk değil düşmanlık etmiş olur.

Aslında o vezir bir suç işlemiştir. Elbette değişiklik nedeniz değildir.

Ancak öteden beri zabıta olanın, talihi ve rızkı başından beri böyledir.

Fakat önceden padişaha vezir olanın zabıta yapılmasının nedeni onun kötü davranışlarıdır.

Padişah seni eşikten yanına çağırırken yeniden eşige sürmüşse...

Bil ki mutlaka bir suç işlemişsinizdir. Cahillik yüzünden cebri bahane edersin.

Dersin, benim kismetim ve rızkım buymuş... Peki, öyleyse dün niçin ikbal içindeydin?

Cahillik yüzünden kismetini kendin kestin. Kendi kısmetini artırır ehil adam.

Hintlilerin Namazı

Dört Hintli bir mescide girdi ve ibadete yönelerek namaz kılmaya başladı.

Her biri başka bir niyetle tekbir aldı; namazda yoksulluk ve derdini Hakk'a arz etti.

Bu sırada müezzin geldi. Onlardan biri ağzından bir söz kaçırıp dedi ki: "Ey müezzin, ezan okudun, namaz vakti mi ki?"

Öteki Hintli ona yönelerek: Konuştuğun için namazın bozuldu, dedi.

Üçüncüsü ise ikinciye hitaben: Bre amca, ne diye onu kı-nıyorsun? Kendine baksana, dedi.

Dördüncüsü söze karışarak: Allah'a hamdolsun, üçü gibi kuyuya düşmedim, dedi.

Böylece dördünün namazı da bozulmuş oldu. Kusurları dile getirerek yollarını daha fazla kaybettiler.

Kendi kusurunu gören cana ne mutlu. Bir kusuru dile getiren, kendisi için satın almıştır o kusuru.

Çünkü onun bir yarısı kusur diyarına aitken, öteki yarısı gayb diyarına aittir.

Başında on yara varken merhemini başkasına değil, kendine kullanmalısın.

Kendini ayıplaman, ilacıdır onun. Kırılırsa, o zaman “acıyın” demenin yeridir.

O ayıp sende yoksa bile kendinden emin olma. O ayıp senden de baş gösterebilir.

Allah’ın “Korkmayın!” diye seslenişini duymadın mı? Öyleyse kendini nasıl güvende ve rahat hissediyorsun?

İblis yıllar yılı iyi adla yaşadı. Rezil oldu. Bak nedir şimdi adı?

Onun yüksek makamı tanınmışken dünyaca, tam tersiyle tanınır oldu, yazıklar olsun ona.

Emin olmadıkça tanınmak peşinde olma. Yüzünden korkuyu yıkadıktan sonra göster yüzünü.

Güzelim, kendi sakalın bitmedikçe başkasını kınama çenesi tüysüz diye.

Bak, onun canı belaya uğrayıp kuyuya düşünce bu sana öğüt oldu.

Sen düşmedin ki ona öğüt olasın. Zehri o içti. Sen de şekerini ye onun.

Yaşlı Adamın Şikâyeti ve Hekimin Cevabı

Bir ihtiyar hekime: Hafızam yüzünden ben dardayım, dedi.

Hekim: Hafıza zayıflığı yaşlılıktandır, dedi. İhtiyar: Gözüm de karanlıktan muzdarip, dedi.

Hekim: Yaşlılıktandır a ihtiyar, dedi. İhtiyar: Sırtım müt-hiş ağrıyor, dedi.

Hekim: A dertli ihtiyar, yaşlılıktandır, dedi. İhtiyar: Ne yesem hazm olmuyor, dedi.

Hekim: Mide problemi de yaşlılıktandır, dedi. İhtiyar: Soluk alırken tıkanıyorum, dedi.

Hekim: Evet nefes darlığı da olur. Yaşlılık gelip çattınca yüz türlü hastalık olur, dedi.

İhtiyar: Behey ahmak, takılıp kaldın buna. Hekimlikten sadece bunu mu öğrendin sen, dedi.

Behey aptal, Allah'ın her derde derman verdiğini öğretmedi mi aklın?

Sen akılsız eşek, ayağının kısılığı ve yetersizliğin yüzünden yere saplanıp kaldın.

Bunun üzerine hekim ona: Yaşın altmışa varmış. Senin bu öfke ve kızgınlığın da yaşlılıktan, dedi.

Bütün meleke ve organların nazikleştiğinden, kendine hakim olup sabretmen güçsüzleşmiş.

İki söze katlanamaz, feryat eder. Bir yudum içmeye dayanamaz, kusar.

Ancak Hak'tan sarhoş olan ihtiyar başkadır. Onun içinde tertemiz hayat vardır.

Dışı yaşlıdır, içiye çocuk. Veli ve nebi de böyle değil midir?

İyilerce, kötülerce görülmeseler, hiç kıskanır mı onları süprüntüler?

Onları kesin bilgiyle bilmeseler, neden bu öfke, bu kin, bu hileler?

Onlara kin güdenler bilselerdi kıyametteki karşılığı, kendilerini keskin kılıca vururlar mıydı?

Bakma sana güldüğüne. Yüz kıyamet gizlidir onun içinde.

Cehennem ile cennet hep ondan bir parçadır. Düşündüğün her şeyin üstündedir o.

Düşündüğün, yok olmaya mahkûmdur. Düşünceye sığınmayan ancak Allah'tır.

Biliyorlarsa evde kimin olduğunu, bu evin kapısında bu küstahlık niçin?

Velilerin içlerindeki mescit, herkesin secde yeridir. Orada Allah vardır.

Bir gönül ehlinin sancımadıkça gönlü, Allah, hiçbir toplumu rezil etmemiştir.

Onlar peygamberlerle savaşa yöneliyorlardı. Cisim görüp insan sanıyorlardı.

Sende o eskilerin ahlakı var. Onlar gibi olmaktan korkmaz mısın?

O belirtilerin tümü sende varken ve sen onlardanken nereye kaçacaksın?

Babasının Cenazesi Önünde Ağlayan Çocuk

Bir çocuk, babasının tabutu önünde hıçkırarak ağlayıp başına vuruyordu.

Diyordu ki: Baba, nere götürüyorlar seni? Sonunda toprağa verecekler seni!

Seni dar ve kötü bir eve götürüyorlar. Ne halı var orada ne de bir hasır.

Ne gece bir lamba var ne gündüz ekmek. Orada ne yemek kokusu var ne de yemekten bir iz.

Ne kapısında iş var ne de çatısına bir yol. Sığınılacak bir komşu da yok.

İnsanların öptükleri gözün, kör ve karanlık evde nasıl yaşar kim bilir?

Çocuk bu şekilde evin özelliklerini sayıyor, iki gözünden kanlı yaşlar döküyordu.

Cuha dedi ki: Muhterem babam, vallahi bizim eve götürüyorlar bunu.

Babası Cuha'ya: Aptal olma, dedi. Cuha: İnanmazsan özelliklerini dinle baba, dedi.

Onun bir bir saydığı özellikler, kuşkusuz bizim evin özellikleri.

Ne hasır ne lamba ne yemek. Ne kapısında iş var ne sofasında ne de tavanında.

Atlıdan Korkan Okçu

Silahlı ve çok heybetli bir atlı, soylu bir ata binmiş gidiyordu ormanda.

Bu sırada usta bir okçu onu görüp korkusundan yayını çekti.

Oku fırlatacakken atlı ona seslendi, cüsse iri olsa da güçsüzüm ben.

İri olduğuma bakma sen sakın. Savaş sırasında kocakarıdan daha işe yaramazım.

Okçu, haydi git, dedi. İyi ki söyledin. Yoksa korkumdan seni şişleyecektim.

Niceleri vardır ki erkeklikleri olmadığı hâlde ellerine kılıç almışlar ve bir savaş aletine yem olmuşlardır.

Kılıcı bırak evladım, canını kalkan eyle. Ancak başı olmayan kurtarır başını bu şahtan.

Silahın senin hilendir, tuzağındır. Hem senden doğmuştur hem yaralar canını.

Madem bu hilelerden hiç yarar sağlamadın, hileyi bırak da bahtın açılsın.

Bu hileden bir an olsun meyve yemediğine göre, hileyi bırak da yönel minnetler sahibi Rabb'e.

Bu bilgiler sana uğur getirmediğine göre, kendini aptal kılıp uğursuzluktan sıyrıl.

Melekler gibi söyle: “Rabbimiz, öğrettiğin dışında yok bizim bir bilgimiz.”

Bedevi ile Filozof

Bir bedevi, yemle dolu iki büyük çuval yüklemişti devesine.

Kendisi de çuvalların üstüne oturmuştu. Bu sırada bir söz ustası ona sorular sordu.

Memleketini sorup onun dilini çözdü. Sorular içinde çok inciler döktürdü.

Sonra ona dedi: “Ne var bu çuvallarda, gerçeği söyle bana?”

Dedi: Çuvalımın birinde buğday, ötekindeyse yiyecek değil kum var.

Dedi: “Niçin doldurdun bu kumları?” Dedi: Öbür çuval tek kalmasın diye.

Dedi: Bu denkteki buğdayın yarısını, öbürüne döksene kullanıp da aklını.

Böylece çuval da hafiflesin deve de. Dedi: Sen çok yaşa ey usta ve özgür bilge.

Böyle ince düşünce ve güzel görüşe karşılık, kılıksız ve yayan yapıldak olman yakışır mı?

İyi adam, bilgeye acıdı ve onu deveye bindirmeye niyetlendi.

Dedi: Ey güzel sözlü bilge, hâline dair azıcık bir şey söyle.

Böyle aklın ve yeterliğin olduğuna göre, vezir misin, şah mısın? Doğru söyle.

Dedi: İkisi de değilim, halktan biriyim ben. Şu hâlime, kılığıma baksana.

Bedevi dedi: “Kaç deven, kaç ineğin var?” Dedi: Ne o var, ne de bu. Çok kurcalama bizi.

Peki, dedi, dükkânında ne tür malın var? Dedi: Ne dükkânı, ne malı?

Dedi: Öyleyse paradan sorayım. Paran ne kadar peki? Yalnız yolcusun, öğüdün de güzel hani.

Âlemin bakırını altın kılacak iksir var sende. Kat kat inciler vardır akılda ve bilgide.

Filozof dedi: Vallahi yok ey Arap'ın ulusu, akşam azığım bile yok; tüm varlığım bu.

Yalın ayak beden çıplak koşarım. Kim bir ekmek verirse ona giderim.

Bu erdem, hikmet ve sanatın hayal ve baş ağrısından başka bir geliri yok bana.

O zaman Arap ona, uzak dur benden, dedi, uzak dur da yağmasın başıma uğursuzluğun.

Uğursuz felsefeni uzaklaştır benden. Konuşman insanlara uğursuzluk getirir.

Sen o yana git, ben şu yana gideyim. Yolun ileri doğruysa, ben geriye gideyim.

Bir çuvalımda buğday, bir çuvalımda kum olması, bu kalıtsal hilelerden yeğdir.

Çok kutlu bir aptallıktır aptallığım. Çünkü kalbimin azığı var, ruhumsa takvalıdır.

Uğursuzluğun azalsın istersen, çalış da eksik olsun felsefe senden.

Bu, insan doğasından ve hayalden doğan felsefedir, celal sahibi Allah'ın feyzinden doğan felsefe değil.

Dünya felsefesi zannı ve kuşkuyu artırır. Dinî felsefeyse gök üstüne çıkarır.

Ahir zamanın kurnaz şeytanları, kendilerini öncekilerden üstün görürler.

Hile öğrenenler, sıkıntılara katlanarak birtakım işler ve hileler öğrenmişlerdir.

Yarar iksiri olan sabrı, bağışlamayı, cömertliği ve özveriyi yeke vermişlerdir.

Düşünce yol açıcıysa düşüncedir. Yol, karşına bir şah çıkaracaksa yoldur.

Şah, hazinelerle ve orduyla şah olan değil ancak kendi özüyle şah olandır.

Böylece onun şahlığı, Ahmed dininin saltanat yüceliği gibi ebedi kalır.

Devenin Yularını Çeken Fare

Küçük bir fare, bir devenin yularını kapıp efelenerek yola koyuldu.

Deve yeğniceklikle onun ardından yola koyulunca fare, ben yiğidim, diye gurura kapıldı.

Onun ne düşündüğü deveye malum olunca neşelenmeye devam et, ben sana gösteririm, dedi.

Kocaman fili bile çaresiz düşüren büyük bir ırmağın kıyısına gelince...

Fare oracıkta kalakaldı. Deve: Ey dağlarca, ovalarca yoldaşım, dedi.

Niçin durdun böyle, bu şaşkınlık niye? Yürü de yiğitçe gir ırmağa.

Sen benim kılavuzum, öncüsün. Yarı yolda kalıp da duraksama.

Fare: Bu acayip derin bir su. Boğulmaktan korkarım ben arkadaş.

Deve, bakalım suyu derinliği ne kadarmış, deyip hemen ayağını suya soktu.

“Behey! k3r fare, dize kadarmış su. Neden şaşırdın, niçin aklın başından gitti?” dedi.

Fare: Sana karınca olan bize ejderhadır. Hem dizden dize fark vardır, dedi.

Senin dizine dek olsa da usta, benim boyumu y3z arşın geçer.

Deve: Bir daha k3stahlık etme ki bu ateşle cismin de canın da yanmasın, dedi.

Sen kendin gibi farelerle boy 3lç3ř. Farenin deveye söyleyecek s3z3 olamaz ç3nk3.

Fare: T3vbe ettim. Allah için şu tehlikeli sudan geçir beni, dedi.

Deveye acıma geldi. Sıçrayıp h3rg3c3me otur, dedi.

Ben bu sudan rahatlıkla geçebilirim. Ayrıca senin gibi y3zlercesini de geçiririm.

Peygamber olmadığına g3re, yola koyul da bir g3n kuyudan kurtulup makama erişesin.

Sultan olmadığına g3re raiyet ol sen. Gemici olmadığına g3re gemiyi kendin s3rme.

Olgun olmadığına g3re tek başına d3kkân tutma. Hamur olmak için yoğrulmaya hazır ol.

Kibir ve kinin başlangıcı arzudan doğar. Arzularının pekişmesi alışkanlıktandır.

Kötü huy alışkanlıkla pekiştiğinde, seni bundan kurtarmak isteyene öfkelenirsin.

İblis, önder olmaya alıştığı için, eşekliği yüzünden Âdem'i küçük gördü.

Benden daha iyi bir önder olacak da benim gibi biri ona secde edecek ha, diye düşündü.

Önderlik, başından beri panzehir niteliği taşıyan ruhtan başkasına zehirdir.

Dağın içinde panzehir yurdu oldukça, dağ yılanla dolsa da kaygılanma.

Önderlik beynine yerleşince sana aykırı gelen herkes kadim düşmanın olur.

Beni alışkanlığımdan koparıp bana önder olmaya kalkıyor diye düşünüp öfkelenirsin.

Kişide kötü huy başkaldırmayınca aykırılıklar ondaki ateşi nasıl tutuşturabilir?

Üzüm İçin Kavga Eden Dört Kişi

Bir adam, dört kişiye bir dirhem verdi. Onlardan biri: Bunu verip “engur” alalım, dedi.

İçlerinden biri Arap'tı. A sahtekâr, hayır, ben “engur” istemem “ineb” isterim, dedi.

İçlerinden biri de Türk'tü. Para benim, ben “ineb” istemem, “üzüm” isterim, dedi.

Dördüncüsü Rum'du. Tartışmayı bırakın, “istafil” alacağız, dedi.

Adların sırrından gafil oldukları için kavgaya tutuştular.

Birbirlerine aptalca yumruk atıyorlardı. Bilgiden yoksun olup zır cahildiler.

Yüz dilden anlayan sır sahibi bir aziz orada olsaydı, onları barıştırdı.

Bu bir tek dirhemle hepinizin istediğini veririm, derdi.

Art niyetsiz kalbinizi teslim edince dirheminiz bir sürü işe yarar.

Kısacası, bir dirheminiz dört dirhem olur. Dört düşman müttefik olup birleşir.

Her birinizin sözü ayrılık ve savaşa yol açarken benim sözü sizi birleştirir.

Öyleyse siz konuşmayın, “susun” da konuşurken diliniz ben olayım.

Sözünüz biçim olarak aynı görünse de etki olarak kavga ve öfkenin kaynağıdır.

İğreti sıcaklığın etkisi yoktur. Özden gelen sıcaklık işe yarar.

Sirkeyi ateşte ısıtıp içersen kuşkusuz daha çok üşürsün.

Çünkü onun sıcaklığı dışsaldır. Asıl özelliğiye soğukluk ve keskinliktir.

Buz tutmuş olsa da pekmez, a oğul, içtiğinde ciğerini ısıtır.

Öyleyse şeyhin riyası bizim ihlasımızdan yeğdir. Onunki basirettendir çünkü bizimkiyse körlükten.

Şeyhin sözünden birliktelik doğar. Beden ehlinin sözü ayrılığa yol açar.

Tıpkı Hak tarafından gönderilen ve bu yüzden tüm kuşların dilini bilen Süleyman gibi.

Onun adalet çağında ceylanla kaplan düşmanlıktan sıyrılıp dost olmuştur.

Güvercin, doğanın pençesinden güvene ermiştir. Koyun, kurttan çekinmemiştir.

O, düşmanlar arasında arabulucu olmuş, böylece kuşlar arasında birlik doğmuştur.

Karınca gibi buğday peşinde koşuyorsun. Haydi, Süleyman'ı ara. Yoldan çıkmak niye?

Buğday arayana buğday bir tuzak olur. Süleyman arayan-
sa ikisine birden kavuşur.

Şu ahir zamanda can kuşları, birbirilerinden bir an bile güvende değil.

Oysa çağımızda da barış getirecek ve bizi zulümden arındıracak Süleyman vardır.

“Her ümmet içinde mutlaka bir uyarıcı bulunmuştur.” sözünü anımsa.

Hak der ki hiçbir ümmet, himmet sahibi bir Hak halifesinden yoksun değildir.

Hak halifesi, can kuşlarını öyle tek yürek yapar ki onlar kötülükten arınıp berraklaşırlar.

Bir anne gibi müşfik olurlar. Bu yüzden Peygamber, “Müslümanlar tek vücuttur.” demiştir.

Hak elçisi sayesinde tek vücut olmuşlardır. Yoksa her biri katıksız birer düşmandı.

Fil Yavrularını Yiyenler

Duymuşundur, bir bilge, Hindistan'da bir grup arkadaş görür.

Uzak yoldan gelmektedirler. Aç, yiyeceksiz ve takatsiz kalmışlardır.

Bilgiden doğan acıma duygusu coştı ve onlara hoş geldiniz, deyip güler yüz gösterdi.

Biliyorum, dedi, açlık yüzünden bu Kerbelâ'da sıkıntınız katmerlenmiş.

Fakat Allah aşkına, ey ulular, fil yavrusu olmasın sakın yemeğiniz.

Gittiğiniz yönde fil var. Sözümü dinleyip fil yavrularına kıymayın.

Yolunuz üzerinde fil yavruları var. Onları avlamaya can atabilirsiniz.

Çok güçsüz ve üstelik çok lezzetli ve besililer. Fakat anneleri pusuda onlara bakar.

O, yavrusunun ardından yüz fersah yolu inleyip ah ederek dolaşır durur.

Ateşle duman çıkar hortumundan. Bu yüzden sakın onun ayrı düşmüş yavrusundan.

Fil gelip her ağzı koklar. Her insanın midesini inceler.

Yavrusunu kebab edeni bulmak ve öç alıp gücünü göstermek ister.

Hak kullarının gıybetini yapıp etlerini yersin, cezasını da görürsün.

Aman ha! Ağzını koklayan Yaraticı'dır. Sadık olan dışında kim canını kurtarabilir?

Mezarda Münker ve Nekir tarafından ağzı koklanan zavallının vay hâline!

Ne o ululardan ağzı kaçırmaya ne de ağız ilacıyla koku giderme imkânı var.

Öğüt veren dedi ki bu öğüdümü dinleyin de kalbiniz ve ruhunuz sıkıntıya düşmesin.

Otlarla, yapraklarla yetinin. Fil yavrularını avlamaya yeltenmeyin.

Dünyada öğüt borcumu ödedim ben. Öğüdün tutulması ancak mutluluk verir.

Ben sizi pişmanlıktan kurtarmak için yükümlülüğümü yerine getirmeye geldim.

Sakın tamah kesmesin yolunuzu. Tamah dalınızı, yaprağınızı kökünden söker.

Bunları söyledi ve iyilikler dileyip gitti. Onlarınsa yolda kıtlık ve açlıkları artıkça arttı.

Birdenbire yolun bir yanında yeni doğmuş semiz bir fil yavrusu gördüler.

Sarhoş kurtlar gibi çullandılar üstüne. Silip süpürdüler de rahata erdiler.

Yoldaşlardan biri yemeyip öğüt verdi. Çünkü fakirin sözü aklıdaydı onun.

O söz, onun kebab yemesine engel oldu. Eski akıl sana yeni bir talih bağışlar.

Sonra hepsi vurup kafayı yattı. Aç kalansa sürünün çobanı gibi uyanıktı.

Korkunç bir filin geldiğini gördü. Fil gelip önce uykusuz bekleyene doğru koştu.

Fil, onun ağızını üç kez kokladı. Ağzından hiçbir olumsuz koku gelmiyordu.

Çevresinde birkaç kez dönüp gitti. O koca fil ona zarar vermedi.

Sonra bütün uyuyanların ağızlarını kokladı. Uyuyan adamdan koku geliyordu.

Yediği fil yavrusunun kokusuydu bu. Fil onu hemen parçalayıp öldürdü.

Sonra da o gruptakileri birer birer parçaladı. Ürküp çekinmeden yapıyordu bunu.

Her birini havalara fırlatıyor sonra da yere çarparak parçalıyordu.

Ey halkın kanını emen, çekil yoldan. Çekil de kanları sana savaş açmasın.

Kesinlikle bil ki malları kanlarıdır. Çünkü mal güç harcanarak elde edilir.

O fil yavrularının annesi kin güder. Fil, yavrusunu yiyenden öç alır.

A rüşvet yiyici, sen de fil yavrusu yiyorsun. Düşman fil senin de canına okur.

Hile tasarlayanı rezil etti koku. Fil, kokusundan bilir kendi yavrusunu.

Hak kokusunu ta Yemen'den alanın, bendeki batıl kokusunu almaması mümkün mü?

Mustafa, uzak yoldan kokuyu aldığı hâlde, ağzımızdaki güzel kokuyu nasıl almaz?

Alır elbet ama gizler bizden. Kokunun iyisi de kötüsü de yükselir göğe.

Sen uyuyup durursun ama o haram kokusu yeşil renkli göğe yükselir.

Haram kokusu çirkin nefeslerine yoldaş olup gökteki koku alıcılara dek gider.

Kibir, ihtiras ve açgözlülük kokusu, konuşurken soğan kokusu gibi yayılır.

Ne zaman yemişim, ben soğandan sarımsaktan kaçındım, diye yemin etsen de...

Yemin ederken ağzından çıkan soluk, dostlarının burnuna ulaşp seni ele verir.

Bu koku yüzünden dualar geri çevrilir. Eğri kalp dilden belli olur.

Öyle duaya karşılık olarak “Uzak durun!” emri gelir. Sah-tekârın cezası ret sopasıdır.

Sözün eğri olup da anlamı doğruysa, sözün eğriliği Allah için makbuldür.

Dua Edenin Allah Demesi Hakk'ın Ona Cevap Vermesidir

Bir gece biri Allah diye zikrediyor, zikriyle dudağı tatlanıyordu.

Şeytan: Behey çok söyleyen, dedi, bunca Allah deyişinin karşılığı hani?

Dergâhtan bir cevap bile gelmiyor. Daha ne kadar yüzüzce Allah deyip duracaksın?

Adam, umutsuzluğa düşüp başını yastığa koydu. Düşünde yeşiller içinde Hızır'ı gördü.

“Zikri neden zikri? Allah'ı anmaktan ne diye pişman oldun?” dedi.

“Lebbeyk” cevabı gelmiyor bana. Kapıdan kovulacağım diye korkuyorum, dedi.

Allah demen, bizim “lebbeyk” dememizdir. Yakarışın, yanışın ve duan habercidir bize, dedi.

Tedbirlerin ve çözüm arayışların bizim çekişimizden ve ayağını çözümümüzdendir.

Korkun ve aşkın, kemendimizdir bizim. Her “Rabb’im” deyişinin altında “lebbeyk”ler vardır.

Cahilin canı bu duadan uzak mı uzaktır. Çünkü onun “Rabb’im” demesine izin yoktur.

Zarara uğrayınca Allah’a yalvarmasın diye ağızında ve kalbinde kilit vardır onun.

Allah’ı gizli gizli anmanı sağladığı için dert, dünya mülkünden iyidir.

Dertsizin yakarışı soğuk ve koftur. Dertlinin yakarışı ise aşk ve içtenlik doludur.

Dudaklarını aralayıp mırıldanış, âlemin başlangıcını anış...

O arı duru mahzun sesin, Rabb’im, ey imdada yetişen, ey yardım eden, deyişi...

O’nun yolunda köpek inleyişi bile cezbesiz değildir. Çünkü her yönelen, yol kesiciye tutsaktır.

Bu şarap için canını ver, a oğul. Cihatsız, sabırsız zafer mümkün mü?

Bunun için sabretmek zor değildir pek. Sabret, sabır rahatlığın anahtarıdır.

Sabredip dayanmadan bu tuzaktan kimse kurtulmaz. Sabır, eli ayağıdır ihtiyatın

Yemede ihtiyatlı davran; bu zehirli bir bitkidir. İhtiyat, nebilerin gücü ve nurudur.

Doğanın, Kazları Sudan Bozkıra Çağırması

Doğan, kaza: Sudan ık da güzelliklerle dolu ovayı bir gr, der.

Akıllı kaz: Git işine, der ona, su bizim için sağlam bir kale, güven ve huzur verici bir yerdir.

Doğan görünümlü Şeytan, acele edin kazlar, dese de sakın sudan kalenizden çıkmayın.

Kazlar doğana, behey ağırıcı, derler, geri dn, git Őuradan, bize iliŐme.

Biz senin ağırmandan uzağız, ağrın senin olsun. Behey kâfir, bu frmeni yutmayız.

Kale bizim, Şeker lkesi de senin olsun. Hediye ni istemem, sende kalsın.

Can olduktan sonra rızık eksik olmaz. Ordu olduktan sonra sancak eksik olmaz.

İhtiyatlı Şehirli, nasipsiz Őeytana karşı birçok gerekçe ve bahane ileri sürdü.

Bu sıralar önemli işlerim var. Gelirsem işler aksar, dedi.

Padişah bana hassas işler buyurdu. Benden haber beklerken gözüne uyku girmez.

Padişahın emrinden çıkamam ve onun huzurunda mahcup olmaya dayanamam.

Sabah akşam padişahın özel yaveri gelip bana işin bitip bitmediğini soruyor.

Ben köye geleyim de sultan bu yüzden kaşlarını çatsın, uygun düşer mi sence?

Ondan sonra öfkesini nasıl dindireyim? Bu yüzden diri diri mezara mı gireyim?

Şehirli, bunun gibi yüz bahane ileri sürdü. Fakat hileleri Hakk'ın hükmüyle örtüşmedi.

Âlemin tüm zerreleri hileler ortaya koysa da semavi takdir karşısında bunlar bir hiçtir.

Yer, gökten nasıl kaçabilir? Yer, kendini gökten nasıl gizleyebilir?

Gökten gelenler karşısında yeryüzünün ne kaçacak yeri ne çaresi ne de sığınağı vardır.

Mecnun'un Leyla'nın Mahallesinde Yaşayan Köpeği Okşaması

Mecnun, bir köpeği okşayıp öpüyor ve karşısında eriyordu.

Köpeğin çevresinde saygıyla dönüyor ve ona saf gül şerbetleri veriyordu.

Bre cahil Mecnun, dedi, bir boşboğaz, bu yapıp durduğün hokkabazlık da ne böyle?

Köpek, ağzını hep pislige bulaştırır ve oturağını dudağıyla temizler.

O, köpeğin birçok ayıbını saydı. Ayıptan anlıyordu ama gaipten pay almamıştı.

Mecnun: Sen tümüyle dış görünüş ve cisimsin. İçeri gir de ona benim gözümle bak, dedi.

Bu, sevgilinin çözülmez tılsımıdır. Bu, Leyla'nın sokağının bekçisidir.

Bak çabasına, yüreğine ve tanıyışına. Nereyi yurt seçip de mesken tutmuş, baksana.

O, mağaramın kutlu yüzlü köpeğidir. Hatta o benim dert ortağımdır.

Onun mahallesinde kalan köpeğin bir kılını nasıl olur da
aslanlara değişirim?

Onun köpeklerine aslanlar köle olsun. Artık söze imkân
yok, sus, vesselam.

Dostlarım, dış görünüşten geçerseniz, cennet ve iç içe gül
bahçeleri vardır.

Boya Küpüne D Ŗ p Tavusluk Taslayan  akal

Bir  akal, boya küpüne d Ŗt  ve küpün içinde bir süre kaldı.

 ıktı ında tüyleri boyanmıŖtı. Ben yüce gök tavusu oldum, dedi.

Boyalı tüyler güzel görünüyordu. G neŖ de renkleri parlatıyordu.

YeŖil, kırmızı, pembe ve sarı renkler içinde kendini  akallara gösterdi.

Hep bir ağızdan: A k  k  akal, ne oldu da böyle sevince bo uldun, dediler.

Sevincinden bize uzak durur oldun. Bu kibir sana nereden bulaŖtı?

Bir  akal, karŖısına geçip: Hile mi yapıyorsun yoksa gerçek mutlulardan mısın, dedi.

AnlaŖılan, minbere çıkıp da asılsız sözlerle halkı imrendirmek için hile yaptın.

Çok çabaladın da sıcaklık göremedin. Bu yüzden hileyle utanmazlığa başladın.

Sıcaklık, velilere ve peygamberlere aittir. Utanmazlıksa hilekârların sığınağıdır.

Hilekârlar, mutluyuz, diyerek halkın ilgisini çekerler. Oysa içten içe çok mutsuzdurlar.

Renk renk olmuş çakal gizlice gelerek kendini kınayan çakalın kulağına şöyle dedi:

Bana ve rengime bir bak hele. Putperestlerin bile benim gibi bir putları yok.

Çiçek bahçesi gibi yüz renge bürünüp güzelleştim. Bana secde et, benden yüz çevirme.

Görkemime, debdebeme bak da bana “dünyanın övüncü” ve “dinin temeli” diye seslen.

Ben ilahî lutfu mahzar oldum ve yüce gerçekleri açıklayan bir levhaya dönüştüm.

Çakallar! Bana çakal demeyin ha! Böyle güzellik olur mu hiç çakalda?

Çakallar, mumun çevresine üşüşen kelebekler gibi oraya gelip toplandılar.

A mücevher, ne diyelim sana, dediler. Jüpiter gibi parlak erkek tavus deyin bana, dedi.

Sonra ona: İyi de can tavusları, gül bahçesinde cilveyle süzülür, dediler.

Sen öyle süzülür müsün? Hayır, dedi, çölü geçmeden Mi-na'dan nasıl söz edeyim?

Tavuslar gibi ötebilir misin, dediler. Hayır, dedi. Efendi, öyleyse sen tavus değilsin, dediler.

Tavusun hilati gökten gelir. Sadece renk ve iddia ile ona ulaşman mümkün mü?

Firavun O Boya Küpüne Düşmüş Çakala Benzer

Sakalını m c vherle süsleyip e ekliği yüzünden, kendini İsa'dan yüksek gören Firavun gibi.

O da bir di i akalın soyundan türedi de mal ve makam küpüne düştü.

Onun malını, makamını gören secde ediyordu. O da zibidilerin secdesine aldı.

O  ap al kılıklı dilenci, insanların secde ve hayranlıklarından sarhoş olmuştu.

Ey Firavun, arınmı lık iddiasında bulunma! Sen akalsın, hiç boşuna tavusluk taslama.

Tavusların yanında g r n rsen, s z lmekten âciz olduğun için rezil olursun.

Musa ile Harun, tavuslar gibiydiler ve s z len kanatlarını senin başına yüzüne çarptılar.

irkinliğin ve rezilliğin açığa çıktı ve yukarıdan aşağı tepetaklak düştün.

Mihenge uğrayınca kalp altın gibi karardın. Aslan boyası
gidip köpek açığa çıktı.

Behey çirkin uyuz köpek, ihtiras ve azgınlık yüzünden as-
lan postuna bürünme.

Aslan kükreyişi seni sınavacak. Görünüşte aslan, özde kö-
pek olduğun sonunda anlaşılacak.

Bıyığını Yağlayan Palavracı

Aşağılık adamın biri bir kuyruk derisi bulmuş, her sabah bıyığını bununla yağlardı.

Zenginlerin yanına varınca derdi ki: Bir ziyafette yağlı ve leziz yemekler yedim.

Bıyığıma bakın, dercesine muştı verir gibi eliyle bıyığını sıvazlardı.

Bakın, demek isterdi, bu, sözümü doğruluyor. Yağlı ve leziz şeyler yediğimin işte kanıtı.

Karnıysa konuşmaksızın ona cevap verirdi: “Allah yalancıların hilesini boşa çıkarsın!”

Palavraların bizi ateşe attı. Yolunsun o yağlı bıyığın.

Behey miskin, bu çirkin palavran olmasaydı, cömerdin biri bize acırdı.

Eksiğini söyleyip yanlıştan kaçınsaydın, bir hekim derdine derman bulurdu.

Kuyruğunla kulağını eğri sallama, der Hak. “Doğrularda doğrulukları yarar verir.”

Mağarada eğri yatma a gafil. Neyin varsa göster ve “dos-
doğru ol”.

Kusurunu söylemeyeceksen, hiç olmazsa sus. Gösteriş ve
hileyle kendini mahvetme.

Bir para bulduysan ağzını açma yolda denek taşları var.

Denek taşlarının önünde de durumlarını kontrol eden
denemeler vardır.

Allah buyurur ki doğumdan ölüme dek insanlar “yılda iki
kez denenirler.”

Sınav üstüne sınav vardır a babam! Sakın, küçük bir sına-
vı geçmekle böbürlenme.

Donmuş Ejderhayı Ölü Sanıp Bağdat'a Getiren Yılan Avcısı

Bir yılan avcısı, efsunlarıyla yılan yakalamak üzere dağlara doğru gitti.

O yılan avcısı karlı günlerde dağın çevresinde büyük bir yılan arıyordu.

Orada kocaman bir ölü ejderha gördü ve onun görünüşünden yüreği korkuyla doldu.

Yılan avcısı, halkı hayrete düşürmek için yılan yakalar. Ne tuhaftır şu halkın cehaleti!

İnsan bir dağdır, dağ böyle şeye nasıl kapılır? Nasıl olur da dağ yılanı hayran kalır?

Yüz binlerce yılan ve dağ hayrandır ona. Peki niçin hayrandır o niçin yılan severdir?

Yılan avcısı o ejderhayı aldı ve insanları şaşırtmak için Bağdat'a geldi.

Ev direği büyüklüğündeki ejderhayı üç beş kuruş için sürükleyerek getiriyordu.

Bakın, diyecektin, ölü bir ejderha getirdim. Bunu avlamak için neler çektim?

O, ejderhayı ölü sanıyordu ama iyice bakmamıştı, ejderha canlıydı.

O, soğuktan ve kardan donup uyuşmuştu. Canlıydı da ölü gibi görünüyordu.

Cansızlığı bırakıp canlar âlemine gidin; âlemdeki zerrelere seslerini dinleyin.

O zaman cansızların tespihleri açıkça duyulur da tevillerin vesvesesi aklını çelmez.

Şamatacı yılan avcısı Bağdat'a kadar geldi. Amacı çarşığı birbirine katmaktı.

Adam, nehir kıyısına tezgâhını açtı ve böylece Bağdat şehrinde bir uğultu koptu...

Dediler, bir yılan avcısı ejderha getirmiş, eşine az rastlanır ilginç bir av yakalamış.

Yüz binlerce kıt akıllı oraya toplanarak ona aptalca av oldu.

Onlar da yılan avcısı da bekliyordu. Maksat, dağınık durumdaki insanlar toplansın...

İnsan kalabalığı daha bir artsın, daha çok bahşiş gelsin, daha güzel para biriksin.

İzdihamdan kadın erkek seçilmez olmuş, seçkin ve sıradan insanlar kıyamet gibi birbirine girmişti.

Yılan avcısı sopasını salladıkça kalabalıktakiler görmek için başlarını uzatıyorlardı.

Zemheriden donmuş yılan ise yüz türlü çul ve örtü altında duruyordu.

Tedbirli yılan avcısı, yılanı kalın iplerle bağlayarak ihtiyatlı davranmıştı.

Sıcak güneş yılanı ısıtmış ve soğuğun etkisi yılanın bedeninden gitmişti.

Ejderha ölüyken şaşkıncu bir biçimde dirilmiş ve kendi kendine kımıldamaya başlamıştı.

Ölü yılanın kımıldamasıyla insanların hayretleri birken yüz bin olmuştu.

Bütün insanlar yılanın kımıldamasından hayretle çığlıklar atarak kaçıştılar.

Yılan, bağlarını koparıyor ve iplerin kopma sesi her yana yayılıyordu.

O kaçış sırasında birçok insan öldü. Düşenlerle ölenlerden yüz yığın oluştu.

Yılan avcısı, dağdan ne getirmişim, diye korkusundan donakaldı.

Kör koyun, kurdu uyandırır da kendi Azrail'ine doğru gider ya...

Ejderha, o şaşkıncu bir lokmada yutuverdi. Haccac'a kan dökmek kolaydır elbet.

Yılan bir direğe dolanıp sarılarak yediği yılan avcısının kemiklerini ufaladı.

Nefsin ejderhadır, mümkün mü ölsün! O, hüznün ve imkânsızlık yüzünden kıvıltısızdır.

Ayrılık karında tut ejderhayı. Sakın onu Irak güneşine getirme.

Karda tut ki ejderhan donuk kalsın. Ejderha kurtulursa ona lokmasın demektir.

Onu mat et ki mattan emin olasın. Ona pek acıma çünkü o kulluk edici değildir.

Arzu güneşinin sıcağı vurur da mirasın olan yarasa kanatlanır.

Yiğitçe çek onu cihada ve vuruşmaya. Böylece Allah, seni kavuşmakla ödüllendirir.

Adam ejderhayı getirdiğinde ejderha sıcak havada zapt edilmez oldu.

Ve ister istemez, anlattığımız fitnelere hatta daha fazlasına yol açtı, azizim.

Sen de nefis ejderhasını sıkıntıya girmeden vakar ve vefayla bağlı tutmayı umarsın.

Her önüne gelenin bu arzuya ulaşması mümkün mü? Ejderhayı öldürmeye Musa gerek.

Musa'nın ejderhasını gören yüz binlerce insan hezimete uğrayıp öldü.

Fin Şekli ve Niteliği Konusundaki Görüş Ayrılığı

Hintlilerin halka göstermek için getirdikleri fil karanlık bir yapının içindeydi.

Birçok insan onu görmek için o karanlık mekâna giriyordu.

O karanlıkta fili görmek mümkün olmadığından herkes onu eliyle yokluyordu.

Birinin eli finin hortumuna geldi. Bunun şekli tıpkı bir boru gibi, dedi.

Birinin eli de kulağına rastladı ve fil ona bir yelpaze gibi geldi.

Bir başkası eliyle finin ayağını yoklayınca: Bence finin şekli sütun gibi, dedi.

Bir başkası da elini finin sırtına sürüp: Bu fil tahtı andırıyor, dedi.

Böylece herkes eriştiği bir organla ya da birinden duyduğu kadar fili tanıyordu.

Bakışları yüzünden söyledikleri farklıydı. Biri “dal” derken, öteki “elif” diyordu.

Herkesin elinde bir mum olsaydı söylediklerinde farklılık söz konusu olmazdı.

Duyu gözü ancak el ayası gibidir. Onun her yanına elin erişmesi olanaksızdır.

Deniz gözü başka, köpük gözü başkadır. Köpüğü boş verip deniz gözüyle bak.

Gece gündüz denizden doğan köpükler devinir. Köpüğü görür, denizi görmezsin, ne tuhaf!

Biz gemiler gibiyiz. Aydınlik sudayız ama gözümüz kör ve birbirimize çarpıyoruz.

Ey beden gemisinde uykuya dalan, suyu gördün, bir de suyun suyuna bak.

Kır Sakallı Adam

Kır sakallı bir adam temiz iş yapan bir berbere aceleyle geldi.

Yeni bir gelin alıyorum, dedi, sakalımdaki beyazları ayıkla.

Berber sakalının tümünü kesip önüne koydu. Sen ayıkla, dedi, benim bir işim çıktı.

Şu sorudur, şu da cevap. Ayır birbirinden. Din derdi olan bunlarla uğraşamaz.

Adamın biri Zeyd'e bir tokat attı. Zeyd de karşılık vermek için saldırdı.

Tokat atan dedi ki sana bir sorum var. Cevabımı ver, ondan sonra bana vur.

Ensene vurduğumda şak diye bir ses geldi. Buna ilişkin içten bir sorum var.

Ey uluların övücü, su şak sesi benim elimden mi geldi yoksa senin ensenden mi?

Zeyd dedi, bunun acısı geçmedi ki durup düşüneyim.

Senin derdin yok madem, bunu sen düşün. Dert sahibinin bunu düşünecek hâli yok.

Bir Âşığın Sevgilisinin Yanında Aşk Mektubu Okuması

Biri, sevgilisi kendisini karşısına oturtmuşken sevgilisinin yanında mektup çıkarıp okuyordu.

Mektupta beyitler, övgüler, ağlayıp yakarmalar ve miskinlikler vardı.

Sevgilisi: Bu benim içinse vuslat anında ömür telef etmek demektir, dedi.

Ben yanı başındayken sen mektup okuyorsun. Bu, âşıkların alameti değildir.

Âşık: Sen buradasın ama ben nasibimi tam elde edemiyorum, dedi.

Vuslatı görsem de sende geçen yıl gördüğüm şu anda yok.

Ben bu pınardan berrak sular içmiş ve gözümle gönlümü suyla tazelemiştim.

Pınar görüyorum ama su yok. Su yolumu yoksa haydut mu kesti?

Sevgilisi: Öyleyse, dedi, ben sevgilin değilim. Ben Bulgar'dayım, senin muradın Kutu'da.

A yiğit, sen bana ve benim bir hâlime âşıksın. Hâl ise elde kalan bir şey değil.

Öyleyse tam olarak aradığın değilim, ancak zaman içinde istediğinin bir parçasıyım.

Sevgili değil, sevgilinin eviyim. Aşk sandığa değil, sandıktaki parayadır.

Sevgili, biricik olandır. Senin başlangıcın da odur, bitimin de.

Onu bulduğunda bekleyiş içinde olmazsın. O hem âşıkardır, hem de gizlidir.

O hâle bağımlı değil, hâllere egemendir. Ayla yıl o aya kuldur.

Hâle emretse, hâl buyruğa boyun eğer. Dilerse cisimleri can kılar.

Bağımlı olan yetkin olamaz. Çünkü o, hâle erişmek için oturup bekler.

Onun eli hâli dönüştüren iksirdir. Elini sallar da bakır ondan sarhoş olur.

O dilerse tatlılaşır ölüm de. O dilerse diken nergise döner, iğne nesrine.

Hâle bağımlı olansa, hâle göre kimileyin ilerleyen, kimileyin de gerileyen insandır.

Sen bana âşık değil, hâle âşıksın. Hâle erme umuduyla çevremde dönüp duruyorsun.

Bilginin İki Kanadı

Bilginin iki kanadı, zannın ise bir kanadı vardır. Zan eksiktir ve uçmada başarısızdır.

Tek kanatlı kuş hemen baş aşağı düşer ve sonra yeniden uçar; iki adım ya da biraz fazla.

Zan kuşu, tek kanadıyla yuva bulmayı umarak düşe kalka gider.

Zandan kurtulunca bilgisi ortaya çıkar ve tek kanatlı kuş iki kanatlı olur.

Zansız, ikirciksiz ve söylenmeden, Cebrail gibi iki kanatla uçar.

Bütün âlem ona, sen Allah yolundasın, dosdoğru din üzeresin dese...

Onların sözünden daha da coşmaz ve onun biricik canı onlara eş olmaz.

Ya da herkes ona, sen sapıksın, kendini dağ sanıyorsun ama saman çöpüsün, dese...

Onların kınamalarından kuşkuya düşmez ve kinlerinden dolayı üzülmez.

Hatta dağlar ve denizler dile gelse de sen, sapıklıkla eş oldun, dese...

Kafası zerre kadar karışmaz ve kınayanların kınaması yüzünden rahatsız olmaz.

Kuruntulu Hoca

Bir okulun çocukları, bir öğretmenden ve ders çalışmaktan yorulup bıkmışlardı.

İşleri aksatıp öğretmeni çaresiz bırakmak için aralarında görüş alışverişinde bulundular.

Biri: “Neden hastalanıp birkaç gün okuldan uzaklaşmıyor?” dedi.

Böylece hapisten, çalışmaktan ve bunalmaktan kurtuluruz. O, mermer gibi sapasağlam.

Daha zeki olan biri de şu tedbiri düşündü: Hocam, diyecekti, pek sararmışsınız!

Hayırdır, renginiz yerinde değil. Ya havalardan ya da ateşiniz var da ondan.

O dedi ki hoca bundan biraz kuruntulanır. Kardeş sen de söyle bir yardımda bulun:

Okulun kapısından girince de ki hayırdır hocam, iyi misiniz?

Böylece kuruntusu biraz daha artar. Çünkü kuruntudan akıllı deli olur.

Bizim ardımızca üçüncü, dördüncü ve beşinci kişi de kaygılı ve üzgün görünsün.

Otuz çocuk arka arkaya ağız birliğiyle konuşursa kuruntu onun içine yerleşir.

Herkes o öğrenciye, ne kadar da zekisin, bravo, dedi; talihin inayetle pekişsin.

Sıkı sıkıya sözleşip birlik oldular. Hiçbir arkadaş sözü değiştirmeyecekti.

Ondan sonra o, ispiyoncunun biri olan biteni anlatmasın diye herkesten yemin aldı.

O çocuğun görüşü, herkesinkinden öne geçmişti. Onun akli sürüden önde gidiyordu.

Güzeller arasında görünüş farkı bulunuşu gibi insanlar arasında da akıl farkı vardır.

İşte bu yüzden Ahmed şöyle buyurur: “İnsanların güzelliği dillerinde gizlidir.”

Ertesi gün oldu ve çocuklar aynı düşünceyle evden okula geldiler.

O zeki arkadaşları önce okula girsin diye hepsi dışarıda beklemeye başladı.

Çünkü bu görüşün kaynağı oydu ve baş her zaman ayağın önünde olur.

Göğün nurundan beslenip kaynak olanın önüne geçmeye çalışma ey taklitçi.

O gelip öğretmene selam verdi ve hayırdır, dedi, yüzün sararmış?

Hoca, benim bir sıkıntım yok, dedi, sen git otur, boş konuşma.

Hoca kabul etmedi ama az da olsa kötü kuruntunun tozu yüreğine çöktü.

Bir başkası daha gelip aynı şeyi söyledi ve böylece bu kuruntu biraz daha arttı.

Böyle böyle onun kuruntusu arttıkça arttı ve kendi durumuna şaşırıp kaldı.

Hoca, kuruntu ve korkudan hâlsizleşti ve kalkıp evin yolunu tuttu.

Bana karşı sevgisi gevşek, ben bu hâldeyken hatırımı sormadı, diye karısına kızgındı.

Yüzümün renginden, diyordu, beni haberdar etmedi, niyeti benden kurtulmak.

O kendi güzellik ve cilvesiyle sarhoş olmuş, sonumun geldiğinden habersiz.

Eve gelip kapıyı hızla açtı. Çocuklar da hocalarının peşinden gelmişlerdi.

Karısı, hayırdır, dedi, niye erken geldin? Güzelim varlığına kötülük uğramasın!

Hoca dedi, kör müsün? Rengime, hâlime bak. Derdimden yabancılar bile iniyor.

Evin içinde kin ve ikiyüzlülüğünden yanıp kavuluşumu görmüyorsun sen.

Kadın, a efendi, dedi, senin bir sorunun yok. Anlamsız ve boş bir kuruntu içindesin.

Kör ve sağır olmuşsan bizim suçumuz ne? Biz bu dert içinde hüznle yanıyoruz.

A efendi, dedi kadın, ayna getireyim de suçumun olmadığını gör.

Hadi oradan, dedi, ne sen uysalsın ne de aynan. Sürekli öfke, kin ve yanlıştasın.

Çabuk yatağımı ser de uyuyayım. Çünkü başımı kaldıracak hâlim yok.

Kadın duraksadı, adam ona, behey düşman, çabuk ol, sana böylesi yaraşır, diye bağırdı.

Yaşlı kadın döşek getirip serdi ve içinden dedi, imkânı yok ama içi yanıyor.

Söylesem beni suçlayacak, söylemesem bu iş ciddiye binecek.

Zaten kötüye yorus, herhangi bir tasası olmayan kişiyi tasalandırır.

Peygamber'in şu sözünü benimsemek farzdır: "Hasta gibi görünürseniz hastalanırsınız."

Kadın içinden dedi, hasta değilsin, desem, bu kadın yalnız kalıp bir şey yapacak, diye kuruntulanır.

Beni evden çıkarıyor ve kötü bir iş için düzen kurup hazırlık yapıyor diye düşünür.

Kadın böylece yatağı serdi. Yatağa düşen hocadan ahlar, inlemeler yükseldi.

Çocuklar da orada oturup yüz türlü üzüntüyle derslerini okuyorlardı.

Bunca şey yaptık da hâlâ mahpusuz, diyorlardı. Kötü bir bina kurduk, biz kötü ustalarız.

O zeki öğrenci, sevgili arkadaşlar, dedi, ders çalışın ve okurken sesinizi yükseltin.

Onlar okurlarken aynı öğrenci, çocuklar, dedi, sesimiz hocaya zarar veriyor.

Sesten dolayı hocanın baş ağrısı artıyor. Üç kuruş için baş ağrısına değer mi?

Doğru söylüyor, gidin, dedi hoca, başımın ağrısı arttı, dışarı çıkın.

Öğrenciler yere kapanarak, saygıdeğer hocamız, dediler, senden hastalık ve korku uzak olsun.

Sonra da yem peşinde koşan kuşlar gibi dışarı fırlayıp evlerinin yolunu tuttular.

Anneleri kızarak dediler, okul günü ve siz oyun oynayıp duruyorsunuz.

Anne, dur, bu bizim suçumuz ve kusurumuz değil, diyerek mazeret belirttiler.

İlahi takdir sonucu hocamız rahatsızlanıp hastalığa yakalandı.

Anneleri dediler, hile ve yalandır. Siz bir ayran uğruna yüz yalan söylersiniz.

Biz sabahleyin hocanın yanına gider de hilenizin aslını öğreniriz.

Çocuklar, Allah için gidin, dediler, gidin de yalanımızı doğrumuzu anlayın.

Sabahleyin anneler hocanın evine vardılar. Hoca, ağır hasta gibi yatmaktaydı.

Hoca yavaşça ah edip inliyordu. Herkes “lâhavle” çekmeye başladı.

Dediler, hayırdır hocam, bu baş ağrısı da nedir? Vallahi bundan haberimiz yoktu.

Ben, konuşup durmaktan, içimde böyle ağır bir dert olduğunun farkında değildim.

Çünkü insan bir işle ciddiyetle meşgul olursa kendi acısını göremez hâle gelir.

Kuyumcu ile Ödünç Terazi İsteyen Adamın Konuşması

Biri, teraziyi versene, altın taratacağım, diyerek bir kuyumcunun yanına geldi.

Git beyim, dedi kuyumcu, kalburum yok. Adam, terazi ver, dedi, alay edip durma.

Kuyumcu dedi, dükkânda süpürgem yok. Yeter, dedi adam, şakalaşmayı bırak.

İstediğim teraziyi ver; sağırımı gibi yapma, bir o yana bir bu yana zıplayıp durma.

Sözlerini duydum, dedi kuyumcu, sağır değilim. Bir şey anlamıyorum sanma.

Kuyumcu dedi, bunu duydum fakat sen elleri titreyen nahif bir ihtiyarsın.

Senin altınların parça bölüktür. Tartarken elin titrer ve küçük altınlar dökülür.

Sonra da beyim, dersin, süpürge getir de yeri süpürüp tozun içinde altınımı arayayım.

Toprağı süpürüp toplayınca da bana dersin ki kalbur istiyorum beyim.

Ben başlangıçta işin sonunu tümüyle gördüm. Buradan başka bir yere git, vesselam.

Katır ile Deve

Katır, güzel arkadaşım, dedi deveye, inişte, yokuşta ve dar yollarda...

Sen tökezlemeyip güzelce gidiyorsun, bense şaşkın gibi tökezliyorum.

İster kuru yer olsun, ister ıslak yer, sürekli tökezliyorum ben.

Açıkla bana, nedir bunun nedeni? Anlat da bileyim nasıl yaşamam gerektiğini.

Deve dedi, benim gözüm senden iyi görür. Ayrıca gözüm yüksekten bakar.

Yüksek bir dağın tepesine vardığımda akıllıca bakarım dar geçidin sonuna.

Ayrıca Allah da yoldaki iniş çıkışları bana gösterir.

Attığım her adımı görerek atar ve kayıp düşmekten kurtulurum.

Sen, iki üç adım önünü bile göremezsin. Yemi görürsün de tuzak çilesini göremezsin.

Durmada, inmede ve hareket etmede kör ile gören, sizin açınızdan bir midir?

Hak, ana karnında cenine can verirken onun bünyesine gerekli şeyleri çekme yetisi verir.

İnsan beslenme yoluyla gerekli şeyleri alır ve kendi cisminin dokusunu dokur.

Hak, gelişime gerekli şeyleri alma konusunda insanı kırk yaşına dek ihtiraslı kılmıştır.

Şeyleri çekmeyi ruha öğreten biricik padişah, şeyleri çekmeyi nasıl bilmez?

Bu zerrelere bir araya getiren güneştir. Güneş, besine ihtiyaç duymadan senin parçalarını çekip alabilir.

Sen uykudan uyanırken Allah, çıkıp gitmiş olan akıl ve duygunu hemen geri çağırır.

Böylece bilirsin ki o akıl ve duygu, O'nun kontrolünden çıkmamıştır ve "dön" dediği zaman dönmektedir.

Hz. İsa'nın Ahmaktardan Dağa Kaçışı

Meryem oğlu İsa, sanki kanını aslan dökecekmiş gibi dağa doğru kaçıyordu.

Biri ardından koştu, hayırdır, dedi, arkanda kimse yok, kuş gibi ne kaçıyorsun?

İsa telaş içinde öyle koşuyordu ki acelesinden ona cevap veremedi.

Adam, İsa'nın ardınca bir iki meydan koştuktan sonra tam bir ciddiyetle ona seslendi.

Allah rızası için, dedi, bir an olsun dur, kaçışını çözemedim çünkü.

A kerem sahibi kimden kaçırıyorsun bu yana doğru? Ardında ne aslan var ne düşman ne de korkacak bir şey.

İsa dedi, ahmaktardan kaçıyorum, git işine. Kendimi kurtarıyorum, ayak bağı olma.

Adam dedi, o Mesih sen değil misin? Öyle ki kör de sağır da sayende iyileşir.

Evet, dedi İsa. Adam da, gaybın, dedi, efsununu barındıran sen değil misin?

Ölüye o efsunu okursun da ölü, av bulmuş aslan gibi fırlar ya hani?

Evet, dedi İsa, o benim. Adam dedi, çamurdan kuşlar yapan sen değil misin a güzel yüzlü?

Evet, dedi İsa. Adam dedi, a temiz ruhlu, dilediğini yaparsın, peki korkun kimden?

Dünyada böyle bir delil karşısında senin kullarından olmayacak kim var ki?

İsa dedi, bedeni yaratan ve ondan önce de canı yaratan Hakk'ın zatına and olsun...

Aşkıyla feleğin kendinden geçtiği Hakk'ın zatı ve temiz sıfatları hürmetine...

Ben o efsunu ve "İsm-i azam"ı sağıra ve köre okudum da iyileşti.

Koskoca kayalık dağa okudum da yarıldı ve hırkasını göbeğine dek yırttı.

Ölünün bedenine okudum da dirildi. Önemsiz nesneye okudum da önem kazandı.

Fakat bunu ahmağın kalbine yüz binlerce kez sevgiyle okudum da derman olmadı.

Mermer kesildi de huyundan vazgeçmedi. Kum kesildi de onda hiç ekin bitmedi.

Adam dedi, Hakk'ın adının orada yararlı olup burada etki etmemesinin hikmeti nedir?

Oysa o da derttir, bu da dert. Peki neden buna deva olmadı da ona oldu?

İsa dedi, ahmaklık derdi Allah'ın kahrıdır. Sıkıntı ve körlükse kahr değil, beladır.

Bela, acınası bir derttir. Ahmaklıksa yaralayıcı bir derttir.

Ona vurulan dağı Allah mühürlemiştir. Hiçbir çare eli ona uzanamaz.

Ahmaklardan İsa'nın kaçtığı gibi kaç. Çünkü ahmakla birliktelik nice kanlar dökmüştür.

Hava suyu nasıl azar azar çalarsa ahmak da dini sizden öyle çalar.

İsa'nın kaçışı korkudan değil, güvenlidir ve öğretmek içindir.

Zemheri ufukları kaplasa da o ışıklı güneşe ne gam?

Uzak GörüŖlü K r, Keskin DuyuŖlu Sağır ve Uzun Etekli ıplak

Bil ki emeldir sağır; ölümümüzü duyar da kendi ölümünü duymaz, g  edifini görmez.

Hırs ise k rd r; insanların kusurlarını inceden inceye görüp tek tek söyler.

Kusur arayıcı olmasına karŖın onun k r gözü kendi kusurunu zerre kadar olsun görmez.

ıplaksa eteği kesilecek diye korkar. Çıplak adamın eteğinin kesilmesi mümkün mü?

Dünya adamı müflis ve korkaktır; hiçbir Ŗeyi yokken hırsızlardan korkar.

O ıplak gelip çıplak gider. Bununla birlikte hırsız kaygısından içi kan ağlar.

Ölüm anında ona yüzlerce ağıt yakılır. Onun bu korkusundan canını gülme tutar.

O zaman anlar zengin parasız olduğunu. Bir becerisinin olmadığını anlar akıl sahibi.

Tıpkı kucağı çömlek kırıklarıyla dolu olup da mal sahibi gibi bunların üstüne titreyen çocuk gibi.

Elinden bir parça çömlek kırığı alsan ağlar. Aldığın parçayı geri versen güler.

Çocuğun bilgi elbisesi olmadığından onun ağlayış ve gülüşünün itibarı yoktur.

Saygın kişi, ödünç şeyi mal mülk sandığından yalancı malı için çırpınıp durur.

Malı olduğuna dair düş görür ve çuvalını hırsız kapacak diye korkar.

Biri kulağını çekip onu uykudan sıçratınca düşündeki korkusuna gülmeye başlar.

Bu dünyanın akıl ve bilgisine sahip olan bilginler de aynı şekilde titrerler.

Çeşitli bilimlerle donanmış bu bilginler için Allah, Kur'an'da "Bilmezler" demiştir.

Her biri kendinde ilim olduğunu sanarak ilimlerini biri çalacak diye korkar.

Zamanımı çalıyorlar, der. Oysa zaten yararlı bir zamanı yoktur.

İnsanlar beni işimden alıkoydular, der. Oysa canı gırtlığına dek işsizliğe batmıştır.

Çıplak da sürüyüp giderken eteğimi ellerinden nasıl kurtaracağım, diye korku içindedir.

O zalim, bilimlere ilişkin yüz binlerce bölüm bilmesine karşın kendi canını bilmez.

O, her cevherin özelliğini bilir de kendi cevherini ifade etmede eşek gibidir.

Der ki caiz olanı da bilirim, olmayanı da. Sen kendini bilmiyorsun, caiz misin, âciz mi?

Bunun uygun, şunun uygunsuz olduğunu bilirsin. Fakat sen uygun musun, uygunsuz mu, asıl buna iyi bak.

Her malın değeri nedir bilirsin de kendi değerini bilmezsin, işte bu ahmaklıktır.

Uğurları uğursuzlukları bilirsin fakat asıl kendinin uğurlu mu uğursuz mu olduğuna bak.

Bütün ilimlerin özü budur işte: Kim olduğunu bilmelisin din gününde.

Sen dinin temellerini bilirsin fakat sen asıl, iyi mi diye kendi temeline bak.

A ulu kişi, senin için iki usulden⁴ daha iyidir kendi usulün, kendi aslını bilmen.

---

⁴ İki usul: Fıkıh usulü ve kelim usulü.

Duvar Dibinde Davul Çalan Hırsız

Şu meseli dinle: Geceleyin baş belası bir hırsız duvarın dibinde tünel kazıyordu.

Yarı uykulu olan hasta biri onun yavaştan çıkardığı tık tıkları duyuyordu.

Dama çıkıp başını aşağı sarkıtarak ona, babalık, dedi, ne işle meşgulsün?

“Hayırdır, gece yarısı ne kazıyorsun? Sen kimsin?” dedi. Hırsız dedi, davulcuyum, muhterem.

Adam dedi, ne yapıyorsun? Hırsız dedi, davul çalışıyorum. A yol yordam bilen, dedi adam, davulun sesi hani?

Hırsız dedi, yarın duyarsın sesini, duyunca yandım eyvah feryadını.

Bu hikâye yalan ve uydurmadır. Sen bu yalanın sırrını da anlayamazsın.

Her Kış, Yaz Gelince Kışlık Ev Yapacağız Diye Söz Veren Köpekler

Kışın köpeğin kemikleri büzüşüp çekilir. Soğğun şiddeti onu işte öyle küçültür.

Der ki bedenim bu kadarcık olduğuna göre kendime taş-tan ev yapmalıyım.

Yaz gelsin de soğuktan korunmak için dişimi tırnağıma takıp bir ev yapayım.

Fakat yaz gelince ilikleri ısınıp kemikleri genleşir, derisi ferahlar.

Kendisini iri yapılı görür de, efendim, der, ben hangi eve sığarım ki?

İrileşip bir gölgeye çekilir; tembellik, tokluk, umarsızlık, bencillik...

Gönlü der ki amcacığım bir ev yap. O da der ki nereye sığarım, söyle?

Sıkıntı anında hırs kemiğin büzüşüp çekilir de küçülür.

Tövbeler olsun, dersin, bir ev yapayım da kışın barınacak bir yuvam olsun.

Derdin bitip hırsın kocaman olunca, tıpkı köpek gibi senin de ev sevdan geçer.

Nimete şükretmek, nimetten daha tatlıdır. Şükre tutkun olan nimet ardınca gider mi hiç?

Şükür nimetin canı, nimet kabuk gibidir. Çünkü şükür seni sevgilinin diyarına getirir.

Nimet gaflet, şükür bilinç getirir. Sultana şükür tuzağıyla nimet avla.

Şükür nimeti seni gözü tok ve saygın kılar da yoksula yüzlerce nimet saçarsın.

Hakk'ın besin ve yemişinden doyasıya yersin de oburluk ve dilencilik senden gider.

Namaza Düşkün Köle

Bey, sabahleyin hamama ihtiyaç duymuştu. Sungur, diye seslendi, kaldır başını!

Altun'dan tas, peştamal ve kil al da hamama gidelim, başka çare yok.

Sungur, hemen bir tas ile güzel bir peştamal alıp beyiyle yola çıktı.

Yolda bir mescit vardı ve ilerlerken Sungur'un kulağına ezan sesi geldi.

Sungur namaza çok düşküdü. Ey kuluna lütfkâr olan beyim, dedi...

Sen şu dükkânda biraz bekle de farzı kılıp "lem yekün"⁵ü okuyayım.

İmam ve cemaat namazı ve duayı bitirip mescitten çıkınca...

Sungur, kuşluk vaktine dek orada kaldı. Beyse Sungur'u bir süre bekledi.

Bey, sungur, dedi, niçin çıkmıyorsun? Sungur dedi, ilimler sahibi beni bırakmıyor.

5 "Lem yekün" (değildir) ibaresi, Beyyine suresinin başında ve İhlas suresi'nin son ayetinde yer almaktadır.

Bekle, Şimdi geliyorum. Unutmadım, sözlerin kulağımda.

Bey yedi kez seslenip bekledi ve sonunda adamın oyalamasına dayanamaz oldu.

Sungur'un cevabı Őuydu: "A muhterem, beni bırakmıyor ki çıkayım."

Bey dedi, mescitte kimse kalmadı artık. Seni alıkoyan kim? Seni oraya kim oturttu?

Sungur dedi, dışarıda seni bağlayan, içerde de beni bağladı.

Senin içeri gelmene engel olan, benim de dışarı çıkmama engel oluyor.

Bu yana adım atmana izin vermeyen, bu yanda da bu kulun ayağını bağladı.

Deniz, balıkları dışarı bırakmazken karada yaŐayanların denize girmelerine engel olur.

Balığın aslı sudan, karadaki hayvanınki amurdandır. Burada hile ve tedbir işe yaramaz.

Bu kocaman kilittir, aıcısı Allah'tır. Öyleyse teslimiyet ve rızaya sarıl.

Tüm zerreler anahtar olsa da bu açılıŐ ancak yüce Allah'tandır.

Kendi tedbirini unutursan pirinden gencecik bir talih elde edersin.

Kendini unuttuğunda hatırlarlar seni. Kle olmuşsan işte seni o zaman azat ederler.

Alışverişte Zarardan Kurtuluş Yolu

Dostlarından biri Peygamber'e dedi ki ben alışverişte hep zarar ediyorum.

Satıcı ya da alıcının hilesi büyü gibi beni yoldan çıkarıyor.

Peygamber dedi ki alışverişte aldanmaktan korkarsan karar için üç gün süre şart koş.

Çünkü ağırdan almak kesinlikle Rahman'dan, acele etmekse lanetlenmiş şeytandandır.

Ey özenli dostum, köpeğin önüne bile bir ekmek parçası attığında koklar da öyle yer.

O burnuyla koklar, biz aklımızla koklarınız hem de süzül-müş aklımızla.

Yeryüzü ve gökler, Allah tarafından altı günde yavaş yavaş var kılınmıştır.

Yoksa bir anda yüz yer ve gök yaratmaya gücü yeterdi. Çünkü O, "ol der, oluverir".

Yüce Allah, Âdemoğlunu kırk yıl içinde yavaş yavaş tam bir insan kılar.

Oysa bir solukta elli kişiyi yoktan uçurup getirmeye gücü yeterdi.

Bir dua ile hemen ölüyü yerinden kalkıtmaya İsa'nın gücü yeter de...

İsa'nın yaratıcısı, bir çırpıda öbek öbek insan yaratamaz mı?

Bu ağırdan alışı, yavaş ve kesintisiz istemek gerek, diye seni eğitmek içindir.

Sürekli akan küçük bir ırmak, ne pis olur, ne de kokuşur.

Ağırdan almaktan ikbal ve sevinç doğar. Ağırdan almak yumurta, ikbalse kuş gibidir.

Yumurtadan çıkmış olsa da kuşun neresi yumurtaya benzer behey inatçı?

Bekle de senin organların da yumurtalar gibi sonunda kuşlar doğursun.

Yılan yumurtası serçe yumurtasına benzerse de aradaki fark büyüktür.

Armut çekirdeği elma çekirdeğine benzese de, azizim, bil ki arada farklar var.

Yapraklar aynı renkte görünür fakat her birinin meyvesi başka türdür.

Cisimlerin yaprakları da birbirine benzer fakat her can başka ürünle yaşar.

İnsanlar çarşıda aynı yürürler fakat kimi neşeliyken kimi dertlidir.

Aynı şekilde ölürken de aynı gideriz ama yarımız hüsrandaiken yarımız bahtiyardır.

Seyislerin Işığında Ürken Tay

O bilgenin, sözleri arasında buyurduğuna göre, tayla annesi su içiyordu.

Adam, haydi su için, diye sürekli atlara ıslık çalıyordu.

Islık sesi tayın kulağına geliyordu ve tay başını kaldırıyor, ürküp su içmiyordu.

Annesi taya sordu, niçin sürekli ürküp su içmiyorsun?

Tay dedi ki bunlar ıslık çalıyorlar ve seslerinin birleşmesinden dolayı korkuyorum.

Bu yüzden kalbim titriyor, ödüm kopuyor, seslerin birleşmesinden bana korku geliyor.

Annesi dedi ki dünya var olalı yeryüzünde bu tür lüzumsuz iş yapanlar olagelmıştır.

Haydi azizim, sen kendi işine bak, çabuk. Bunlar boşuna uğraşıyorlar.

Vakit dar, bol su akıp gidiyor. Sudan ayrı kalıp lime lime olmadan suyunu iç.

Bengisuyula dolu meşhur bir kanaldır bu. Su iç de senden bitkiler yeşersin.

Behey gafil susuz, gel, velilerin dil ırmağından Hızır suyu içiyoruz!

Suyu görmüyorsan körce beceri gösterip testini ırmağa getir de suya daldır.

Bu ırmakta su olduğunu duyduğuna göre, kör, taklitle iş yapmalı.

Suyu düşünen kırbanı ırmağa daldır da kırbanın suyla dolup ağırlaştığını gör.

Ağırlaştığını gördüğün zaman tahkikçi olursun; kalp o zaman kuru taklitten kurtulur.

Kör, ırmağın suyunu gözüyle görmese de testinin ağırlaştığını görünce suyu bilir.

İrmaktan testiye biraz su girmiş; testi hafifti, suyla dolup ağırlaşmış, diye düşünür.

Çünkü her rüzgâr beni alıp götürüyordu. Ağırlığım arttı, rüzgâr beni götürmüyor.

Akılsızları her yel alıp götürür çünkü onların güçlerinde ağırlık yoktur.

Kötü adam, ters esen rüzgârdan güvende olmayan çapasız gemi gibidir.

Akıl sahibinin güvencesi akıl çapasıdır. Akıl sahiplerinden böyle çapa dilenmeli.

O, aklın yardımlarını cömertlik denizinin inci hazinesinden kapıp götürür de...

Böyle yardımlar sayesinde kalp becerilerle donanır. Kalpten sıçrayıp gözü de aydınlatır.

Çünkü ışık, kalpten gelip göze yerleşir. Kalp gidince gözün işe yaramaz olur.

Kalp akli ışıklara erince bundan iki göz de nasiplenir.

Öyleyse bil ki gökten gelen kutlu su, kalplerin vahyi ve sözdeki doğruluktur.

Biz de o tay gibi ırmaktan su içelim de kınayıcının vesvesesine bakmayalım.

Peygamberlerin takipçisiysen yol al, insanların kınamasını esip geçen bir yel say.

Yol kat eden uluların köpeklerin sesine kulak verdikleri düşünülebilir mi?

Rüzgâra Karşı Hz. Süleyman'dan Yardım İsteyen Sivrisinek

Bir sivrisinek, bahçeden, otlar arasından gelerek Süleyman'dan adalet ister.

Der ki ey Süleyman, sen ki şeytanlara, insanlara ve cinlere adaleti yayarsın...

Kuş da, balık da senin adaletine sığınır. Hangi şaşkın senin faziletini aramaz?

Bize yardım et çünkü çok mustaribiz; bahçeden ve güllerden nasibimiz yok.

Her güçsüzün güçlüğü senin sayende çözülür. Sivrisinekse zaten güçsüzlük timsalidir.

Biz güçsüzlük ve kanadı kırıklıkla meşhuruz. Sense lütuf ve yoksulu gözetmekle meşhursun.

Sen her türlü gücün son noktasındasın. Bizse eksiklik ve çaresizliğin son noktasındayız.

Yardım edip bizi bu dertten kurtar. Elimizden tut.

Sonra Süleyman, ey adalet isteyen sinek, dedi, kimden şikâyetçisin, söyle?

Büyüklenererek sana zulmedip yüzünü tırmalayan zalim kim?

Sinek dedi, benim şikâyetim rüzgârdan. Çünkü o, var gücüyle bize zulmediyor.

Biz onun zulmünden dardayız. Onun yüzünden ağzımızı açmadan kan ağlıyoruz.

Sonra Süleyman, ey güzel sesli, dedi, Hakk'ın emrini can kulağıyla dinlemelisin...

Hak bana, ey hâkim, dedi, öteki hasım olmadan hasmın birini dinleme.

İki hasım da huzura gelmedikçe hâkim için hakikat ortaya çıkmaz.

Tek hasım yüz feryat etse de karşı taraf olmadan sakın onun sözünü esas alma.

Ben buyruktan yüz çeviremem. Git, hasmını benim yanıma getir.

Sivrisinek dedi, sözün doğrudur ama hasmım rüzgârdır, o da senin hükmündedir.

Sultan seslendi, ey rüzgâr, sivrisinek senin zulmünden şikâyetçi, gel!

Haydi karşı taraf olarak hazır bulun da hasmına cevap verip iddiasını geçersiz kıl.

Rüzgâr, Süleyman'ı duyunca hızla geldi. Sivrisinek hemen kaçmaya başladı.

Süleyman dedi, nereye sivrisinek? Kal da ikiniz hakkında hüküm vereyim.

Sivrisinek dedi, sultanım, ölümüm onun varlığındandır. Zaten onun dumanıyla günüm kara.

O gelince yerimde nasıl durayım? Canıma okuyan odur çünkü.

Tıpkı Allah'ın dergâhını arayan gibi. Allah gelince arayan yok olup gider.

Gerçi o vuslat beka içre bekadır ama baştan beri o beka yok oluştadır.

Işığı arayan gölgeler onun ışığı ortaya çıkınca yok olup gider.

Kişi başını verince akıl kalır mı hiç? “O'nun yüzünden başka her şey yok olucudur.”

Var da yok da, yüzü karşısında yok olup gider. Yoklukta var oluş, şaşılabilir bir durum!

Bu huzurda akıllar elden gider. Buraya gelince kırılır kalem.

Zalimler İçin Dua Eden Vaiz

Bir vaiz, kürsüye çıktığında yol kesenler için dua ederdi.

Ellerini kaldırır dua ederdi: Rabbim, kötülere, bozgunculara ve taşkınlık edenlere acı.

Rahmet et Rabbim, iyilik sahipleriyle alay edenlerin hepsine, kalpleri kâfir olanlarla puthane mensuplarının tümüne.

İyi kimseler için dua etmezdi. Onun duası ancak kötüler içindi.

Ona dediler ki bu alışlagelmiş bir şey değil; sapıklık sahipleri için dua etmek keramet değil.

Dedi, ben bunlardan iyilik gördüm. Bu yüzden onlar için dua etmeyi seçtim.

Onlar beni kötülükten iyiliğe yöneltecek kadar kötülük, zulüm ve zorbalık yaptılar.

Ne zaman dünyaya yönelsem onlardan darbe yiyip yara alırdım.

O yönden gelen yaradan sakınıp gizlenirdim ve kurtlar beni yeniden yola getirirlerdi.

Ey akıllı, onlar benim iyiliğime vesile olduklarından, onlar için dua etmek bana görevdir.

Kul, acıdan ve yaradan dolayı Hakk'a yakarıp sıkıntısından bin türlü şikâyet eder.

Hak der ki sıkıntı ve acı, sonunda seni yakarışa yöneltip doğrulttu.

Seni bizim kapımızdan saptırıp uzaklaştıran nimetten şikâyet et.

Aslında her düşman ilacıdır, iksirindir senin; yararlıdır sana ve gönlüne şifadır.

Çünkü ondan bir boşluğa kaçarsın da Allah'ın lütfundan yardım dilersin.

Aslında dostların düşmandır sana. Çünkü seni Hakk'ın huzurundan uzaklaştırıp meşgul ederler.

Porsuk denen bir hayvan vardır. Sopa yedikçe irileşip güçlenir.

Sopayı vurdukça iyileşir. Sopa yarasından semirip palazlanır.

Müminin özü de gerçekten bir porsuktur. Çünkü o da çektiği sıkıntıyla güçlenip palazlanır.

Bu yüzden peygamberlerin uğradıkları sıkıntı ve yenilgi, tüm dünya halkının uğradıklarından fazladır.

Böylece canları başka canlardan güçlü duruma gelmiştir. Çünkü başkaları onların gördükleri belayı görmemiştir.

Deri, tabaklamada kullanılan ilacın sıkıntısını çekerek Tâif derisi gibi güzelleşir.

Ona acı ve keskin ilaçlar sürmeseydin, kokuşup pis olurdu.

İnsanı, nemden dolayı kokuşup ağırlaşmış deri olarak bil.

Acı ve keskin ilaçları ona bolca sür de temizlenip güzelleşsin ve muhteşem olsun.

Ey yiğit, böyle yapamıyorsan, istemediğin hâlde Allah sana sıkıntı verdiğinde bundan hoşnut ol.

Çünkü dostun verdiği bela sizin arınmanız demektir. Onun bilgisi sizin tedbirinizin üstündedir.

Sefaya ulaşıncı bela tatlılaşır, sağlığa kavuşmanın izleri belirince ilaç güzelleşir.

Mat olmuşken aynı zamanda kazandığını görür ve sonra der, ey güvenilir kimseler, beni öldürün!

Bu zalim, başkası için yararlı bir şey yapmış oldu fakat yaptığı iş kendisi için olumsuzdu.

İman merhameti ondan kesilip alındı ve şeytan düşmanlığı ona sarmalandı.

Öfkenin ve düşmanlığın merkezi oldu o. Kini sapıklığın ve kâfirliğin temeli bil.

Itır ve Misk Kokusundan Bayılan Derici

Birisi, aktarlar çarşısına varınca kendinden geçip kıvranmaya başladı.

Cömert aktarlardan gelen güzel koku onu çarptı ve bu yüzden başı dönüp yere yığıldı.

O, kendinden geçerek gün ortasında yol kenarına bir leş gibi serildi.

Halk hemen onun başına toplandı. Herkes onu iyileştirmeye çalışarak lâhavle çekiyordu.

Biri elini kalbine koyuyor, ötekisi ona gülsuyu serpiyordu.

O çarşıda onun başına bu olayın gülsuyundan geldiğini bilmiyordu ki.

Biri elini ve başını ovuyor, ötekisi sıva çamuru getiriyordu.

Biri öd ağacıyla şekeri karıştırıp tütüslüyor, öteki üzerindeki giysileri çıkarıp azaltıyordu.

Birisi nabzı nasıl atıyor diye bakıyor, ötekisi ağız kokusunu kontrol ediyordu.

Anlamaya çalışıyordu, şarap mı içti, esrar mı çekti, afyon mu aldı? Halk onun bayılmasına bir anlam veremiyordu.

Bu yüzden hemen yakınlarına, filanca perişan vaziyette yere yığıldı diye haber ilettiler.

Kimse bilmiyordu neden bayıldığını, ne olup da hayatının karardığını.

O iri kıyım dericinin zeki ve bilgili bir kardeşi vardı, hemen koşup geldi.

Elinde biraz köpek dışkısı vardı. Kalabalığı yarıp bağıarak yaklaştı.

Dedi, ben sıkıntısının neden kaynaklandığını biliyorum. Sebebi bilersen çaresi bellidir.

Sebeup bilinmezse sıkıntıya ilaç bulmak zordur. Bu durumda yüz ihtimal vardır.

Sebebi bildin mi iş kolaylaşır. Sebepleri bilmek, cehaleti ortadan kaldırır.

Kendi kendine dedi, onun beyninde, damarlarında, kat kat köpek dışkısı kokusu vardır.

Çünkü o, geçimini sağlamak için akşama dek dışkı içinde deri tabaklamaktadır.

Nitekim Büyük Calinus, neye alışkınsa demiştir, hastaya onu ver!

Onun sıkıntısı, alışkın olmadığı şeydendir. Öyleyse sıkıntısının çaresini alışkın olduğu şeyde ara.

Çünkü dışkı çeke çeke bokböceğine dönmüş. Bok böceğine gülsuyundan baygınlık gelir.

Köpek dışkısına alışkın olduğu için onun ilacı yine köpek dışkısındandır.

“Kötüler kötüler içindir.”i oku ve gidip bu sözün arka planını anla.

Öğüt verenler, durumu düzelsin diye onu amber ya da gül suyuyla tedavi ederler.

Ey güvenilir kişiler, pislere temizler uygun ve yaraşır değildir.

O genç, ona ne tür bir ilaç verdiğini görmesinler diye insanları onun başından uzaklaştırıyordu.

Tıpkı bir sır söylemişçesine başını kulağına yaklaştırdı. Sonra da o şeyi onun burnuna koydu.

Avucuna köpek dışkısı sürmüştü. Pis burna ilaç olarak bunu görmüştü.

Bir saat geçmişti ki adam kıpırdanmaya başladı. İnsanlar dediler, bu acayip bir efsun.

Dediler, bu efsunu okuyup kulağına üfledi. Tam ölmüştü ki efsun imdadına yetişti.

Fesatçıların eğilimi, zinanın, cilvenin ve göz kaş etmenin bulunduğu yana doğrudur.

Kime öğüt miski yarar sağlamazsa o mutlaka kötü kokuya alışmış demektir.

Allah, müşriklere, ilk başta fıski içinde doğdukları için pis demiştir.

Pislikte doğan kurt, kesinlikle tabiatını değiştirip ambere yönelmez.

Kendisine nur damlaları değmediği için o her zaman kabuk gibi kalpsiz bir cisimdir.

Hak onu nur saçısından nasiplendirmiş olsaydı, Mısır'daki gibi pislikten kuş doğardı.

Fakat bu kuş, sıradan tavuk değil, bilgi ve anlayış kuşudur.

Sen de o nurdan nasip almamışa benziyorsun. Çünkü burnunu pislige sokuyorsun.

Ayrılıktan yüzün, yanağın sarardı. Sen sarı bir yaprak, ham bir meyvesin.

Kazan, ateşten islenip simsiyah oldu. Et ise sertliğinden dolayı çiğ kaldı.

Seni ayrılık içinde sekiz yıl kaydattım da çigliğin ve nifakın bir zerre eksilmedi.

Koruğun hastalıktan taş kesildi. Koruklar şimdi kuru üzüm olmuşken sen hâlâ hamsın.

İnsan hem Küçük Âlemdir hem Büyük Âlem

Görünüşte küçük evren sensin. Ancak anlam olarak büyük evren de sensin.

O dalın dış görünüşü meyvenin esasıdır. Oysa işin içyüzüne bakarsan dal meyve için var olmuştur.

Meyve arzusu ve umudu olmasaydı bahçıvan ağacın kökünü hiç diker miydi?

Öyleyse görünüşte ağaçtan meyve doğmuş olsa da anlamca o ağaç meyveden doğmuştur.

Mustafa, bu yüzden, Adem ve peygamberler, benim halefim olup sancağımın altındadırlar, diye buyurmuştur.

O beceriler sahibi, bundan dolayı şu sır dolu sözü söylemiştir: “Biz, sonradan gelip de önde olanlarız.”

Ben görünüşte Adem'den doğmuşsam da anlam bakımından onun dedesinin dedesiyim.

Meleklerin ona secde edişi benden dolayıldı. O, yedinci göğe benim ardımca çıktı.

Öyleyse anlam bakımından babam benden doğmuştur. Bu durumda anlam bakımından ağaç meyveden doğmuş olmaktadır.

İlk düşünülen, özellikle ezeli niteliği olan düşünce, eylem olarak en son gerçekleşmiştir.

Kısacası, işte bu kervan bir anda göğe gidip gelmektedir.

Bu yol, bu kervana uzun değildir. Kurtuluş çölü, kurtulana aşılmaz gelir mi hiç?

Gönül her an Kâbe'ye gider ve beden de nimetin kadrini bilerek gönlün tabiatını edinir.

Bu uzunluk kısalık beden açısındandır. Allah'ın olduğu yerde uzun kısa nedir ki?

Allah, cismi dönüşüme uğrattınca cismin gidişi fersahsızdır, milsizdir.

Ey yiğit, lafı bir yana bırak. Şimdi yüz umut var, haydi âşıkça adım at.

Göz kapaklarını açıp kapatsan da sen gemide uyumuş yol alıyorsun.

Aktar ile Kil Yiyen Müşteri

Kil yeme alışkanlığı olan biri, beyaz kelle şekerini almak amacıyla bir aktara gitti.

Hilekâr ve kararsız aktarın dükkânında terazi taşı olarak kil kullanılıyordu.

Şeker almaya niyetin varsa, dedi, benim terazimin taşı kildir, ona göre.

Müşteri dedi, önemli bir toplantı için kesme şeker arıyorum. Terazi taşı olarak ne kullanırsan kullan.

Kendi kendine dedi ki kil yiyen için taş da neymiş? Kil altından iyidir.

Senin taşın yoksa ve terazi taşın kildense böylesi daha iyi. Kil benim gönlümün meyvesi.

Aktar, terazisinin bir kefesine taş yerine yeteri ölçüde kil koydu.

Öbür kefeye kil miktarınca şeker koymak üzere, eliyle şeker kırmaya başladı.

Keskisi olmadığı için gecikti ve müşteriye oraya oturarak bekletti.

Yüzü öbür yana dönüktü. Kil yiyense hemen harekete geçip gizlice kil çalmaya başladı.

Bir yandan da sakın beni sınamak için ansızın dönmesin diye de korkuyordu.

Aktar bu durumu görüp a soluk benizli, sen çalmaya devam et, diye ağırdan alıp oyalandı.

Hırsızlık yapıp benden kil aşırısan da aslında kendi sırtından yemiş oluyorsun.

Eşekliğin yüzünden benden korkuyorsun ama ben de sen az yiyeceksin diye korkuyorum.

Böyle oyalanıp gafilmış gibi davransam da sana fazla şeker kaptıracak kadar aptal değilim.

Dene bakalım, şekeri görünce kim aptalmış, kim gafilmış anlarsın.

Yemi görmek kuşu sevindirir. Yem de uzaktan onun yolunu keser.

Göz zinasından bir haz alsan da aslında kendi etini kebab yapıp yemiş olursun.

Bu uzaktan bakış ok ve zehir gibidir, böylelikle aşkın artıp sabrın azalır.

Dünya malı güçsüz kuşların tuzağıdır. Ahiret mülkü ise şerefli kuşların tuzağıdır.

Böylece derin bir tuzak olan bu mülkle acayip kuşlar avlanır.

Ben Süleyman. Mülkünüzü istemem. Bilakis ben sizi her türlü yok oluştan kurtarırım.

Siz şu anda malın kölesisiniz. Malın sahibi ancak yok oluştan kurtulandır.

Ey bu dünyanın esiri, sen aksine kendine “bu dünyanın emîri” adını vermişsin.

Ey bu dünyanın kölesi, ey cana tutsak, ne diye kendine dünyanın efendisi deyip durmaktasın?

Gül Bahçesinde Tefekküre Dalan Sufinin Hâli

Bir sufi, sufilere özgü keşif amacıyla bahçede yüzünü dizlerine dayamıştı.

Bir süre sonra iç dünyasına dalıp gitti. Patavatsızın biri, onun uyur hâliinden rahatsız oldu.

Dedi, ne uyuyorsun? Uyan da asmaya, ağaçlara, nesnelere ve yeşilliklere bak.

“Bakınız...” diyen Hakk’ın emrini duyup şu rahmet belirtilerine yüzünü çevir.

Sufi dedi, bre meraklı, rahmetin belirtileri gönüldedir. Dışarıdakiler ancak belirtilerin belirtileridir.

Bahçelerle yeşillikler ruhun özündedir. Dışarıdakilerse ırmağa yansımış görüntüler gibidir.

Şu gördüğün, bahçenin suya yansımış hayalidir ve suyun berraklığıyla kıpır kıpırdır.

Bahçeler ve meyveler gönüldedir. Onun güzelliği yeryüzüne yansımıştır.

Şu neşe servisinin yansıması olmasaydı, Allah, dünyayı “aldanış yeri” diye nitelemezdi.

Bu aldanış, kişilerin gönülleriyle ruhlarından yansıyan bir görünüm demektir.

Burası cennet olmalı, sanısıyla herkes bu yansımaya aldanmaktadır.

Bahçelerin asıllarından kaçarak hayalleriyle kendilerinden geçip saçma sapan işler yaparlar.

Gaflet uykuları sona erdiği zaman doğruyu görürler ama bu görmenin ne faydası olur ki?

Sonra da mezarlıkta kıyamete dek süren hayıflanma feriyatları yükselir.

Ne mutlu ölümden önce ölene yani bu asmanın aslından koku alana!

Kötünün Elindeki İlim, Mal ve Makam Haydudun Elindeki Kılıç Gibidir

Kötü karakterli kimseye ilim ve sanat öğretmek, haydut eline kılıç vermek demektir.

Sarhoş bir zencinin eline kılıç vermek, şahsiyetsiz kişinin ilim elde etmesinden iyidir.

İlim, mal, makam, mevki ve saltanat kötü karakterlilerin elinde fitneye dönüşür.

Öyleyse delinin elinden mızrağı almak için savaşmak müminlere farz olmuştur.

Canı delidir onun, gövdesiyse kılıcı. Bu kötü huyludan al kılıcı.

Makamın cahile yaptığı kötülüğü yüz aslan yapabilir mi?

Onun kusuru gizlidir fakat bir gereç bulunca, yılanı delikten çıkarıp sahraya seğirtir.

Cahil kişi uygunsuz hükümler veren bir padişah olunca tüm sahra yılan ve akreple dolar.

Şahsiyetsiz biri, mal ve makam ele geçirdiğinde, kendi kendine rezilliğine talip olmuştur.

Böyle kimse ya cimrilik edip iyilik ve yardımı azaltır ya da zamansız ve yersiz cömertlik gösterir.

Satrançta şahı piyadenin yerine kor. Ahmağın yaptığı iyilik bu kadar olur!

Yolunu şaşırmanın eline hükmetme yetkisi geçince, makam elde ettiğini sanır ama aslında kuyuya düşmüştür.

Yol bilmez ama rehberlik eder. Onun çirkin kalbi, dünyayı ateşe verir.

Yoksulluk yolunun çocuğu pirlük etmeye başlayınca takipçilerini uğursuzluk devi yakalar.

Der ki gel sana ayı göstereyim. Oysa o zavallı, ayı asla görmemiştir.

Nasıl göstereceksin? Behey acemi, ömründe ayın yansımasını bile görmedin ki.

Aptallar önder olunca, akıllılar, korkularından başlarını kilimle gizlediler.

Fakihin, Sarığını Çalan Hırsıza Verdiği Nasihat

Bir fakih, eski püskü kumaşları toplayıp sarığının içine sarmıştı.

Amacı, Kâbe çevresinde bir topluluk içine girdiğinde sarığının büyük görünmesiydi.

Elbiselerden eski kumaşları sökmüş ve sarığın dışı bunlar yüzünden kocaman olmuştu.

Sarığın dışı cennet kıyafetini andırırken, iç tarafı münafığın içi gibi rezil ve çirkindi.

Hırka, pamuk ve deri parçaları, sarığın içinde gömülüydü.

Bir sabah bu görkemli hâliyle bir şeyler elde etmek düşüncesiyle medreseye yöneldi.

Karanlık yolda bir soyguncu, mesleğini icra etmek üzere bekliyordu.

Fakihin başından sarığı kaptı ve işini sonuçlandırmak için koşmaya başladı.

Sonra fakih ona bağırdı, oğlum sarığı aç da ondan sonra götür.

Böyle dört kanatla uçarken, götürdüğün hediyeyi açıp bak.

Onu kendi elinle açıp yokla da ondan sonra götür, helal ettim.

Kaçarken sarığı açınca yüz binlerce paçavra yola saçıldı.

Elinde, onun işe yaramaz kocaman sarığından geriye bir karış eski kumaş kaldı.

Bre ayarsız, şu sahtekârlığınla beni işimden alıkoydun, diye hırka parçalarını yere çaldı.

Git Başkasına Danış, Ben Sana Düşmanım

Bir kişi, ikircikten ve açmazdan kurtulmak için birine danışıyordu.

Danıştığı kişi dedi, ey adı güzel, başka birini bul da ona söyle danışacağın konuyu.

Ben senin düşmanımın, peşimi bırak. Düşmanın görüşüyle asla başarıya ulaşılmaz.

Git, kendine dost olan birini bul. Kuşkusuz, dost dostun iyiliğini ister.

Ben düşmanım, benim gibisinden çözüm çıkmaz. Sana yanlış yapar, düşmanlık ederim.

Kurttan koruyuculuk istemek iş değil. Gereken yerin dışında aramak, aramamaktır.

Hiç kuşkusuz ben sana düşmanım. Ne diye sana yol göstereyim? Olsa olsa yolunu keserim.

Dostlarla bir arada olan, külhanda da olsa bahçe içindedir.

Düşmanlarla bir arada olansa bahçede de olsa külhandadır.

Bizlik ve benlik güderek dostu incitme ki dost sana düşman ve hasım olmasın.

İnsanlara ya Rabb'in için ya da kendi canının rahatı için iyilik et.

Böylece bakınca hep dost görürsün ve gönlünde düşmanlık yüzünden kötü görüntüler belirmez.

Düşmanlık yaptığında sakın ve sana sevgi besleyen dostlara danış.

Dedi, ey iyilik sahibi, eski düşmanım olduğunu biliyorum senin.

Fakat sen akıllı ve maneviyat sahibi bir adamsın. Aklın eğri gitmeye izin vermez.

İnsan doğası düşmandan öç almak ister. Akılsa nefse demirden bağıdır.

Gelip seni engeller ve zorlar. Akıl, iyi ve kötü işlerini gözetin şahne gibidir.

İmanlı akıl, adaletli bir şahne gibidir. O, gönül şehrinin bekçisi ve yöneticisidir.

O, akıllı uyanık bir kedi gibidir. Hırsız ise fare gibi delikte bekler.

Farenin el uzunluğu yaptığı yerde kedi yoktur ya da kedinin resmi vardır.

Ne kedisi? Bedendeki imanlı akıl, aslanları alt eden aslan gibidir.

Onun kükreyişi yırtıcılara egemendir. Haykırışı, otlayanlara engeldir.

İster şahne olsun, ister olmasın, şehir hırsız ve soyguncularla doludur.

Tam Akıllıyla Yarım Akıllı

Akıllı, elinde meşale olandır. O, kafilenin kılavuzu ve önderidir.

Öncü kişi kendi ışığını izler. Kendine tabidir, o kendinden çıkıp giden.

O kendine iman eder. Ve iman eder canının beslendiği ışığa.

Ötekiyse yarım akıllı olup akıl sahibi birini kendine göz edindir.

Körün yaptığı gibi kılavuzuna tutunarak görür duruma gelip çevikleşir ve yücelir.

Bir gram bile akli olmayan eşekse akılsızdır ve üstelik akıllıyı da terk eder.

Ne çok ne az; yolu hiç bilmez. Buna karşın kılavuzu izlemek ağırlığına gider.

Gider upuzun çölde; kimi zaman umutsuzca ağır aksak, kimi zaman koşarak.

Ne kendine önder edineceği mum var ne de bir ışık elde edebileceği yarım mum.

Aklı yok ki diri bir soluk alsın. Yarım aklı yok ki kendini ölü kılsın.

Kendi çukurundan düze çıkmak için tam ölmüşçesine kendini akıl sahibinin ellerine bıraksın.

Tam akıl yoksa sende, diri sözlü bir akıllıya sığınıp kendini ölü kıl.

Diri değil ki İsa'ya eşlik etsin. Ölü değil ki İsa'nın nefesine uğrasın.

Kör canı her yana adım atar. Çırpınıp dursa da sonuçta kurtulamaz.

Tutsak Kuşun Öğüdü

Biri hile ve tuzakla bir kuş yakaladı. Kuş ona dedi, ey ulu efendi...

Sen çok inekler, koyunlar yemişsindir. Çok deve kurban etmişsindir sen.

Zamanında onlarla doymadığına göre, benimle de doymazsın.

Beni saliver de sana üç öğüt vereyim. Böylece bil, zeki miyim, aptal mıyım?

İlk öğüdü elindeyken vereyim, ikincisini de senin toprak damın üstünde.

Üçüncü öğüdü de ağaçtayken vereyim ki bu üç öğütle bahtın açılsın.

Elindeyken vereceğim öğüt şu: Olmayacak şeye kim söylese inanma.

Elindeyken bu büyük öğüdü verince serbest kaldı ve duvara kondu.

Dedi, ikincisi, geçmiş olana üzülme. Senden geçmişse hasretini çekme.

Ondan sonra dedi ki gövdemde gizlenmiş on dirhemli inci var.

Canın hakkı için, o inci senin ve çocuklarının talihi ve şansıydı.

Kısmetin değilmiş, o inciyi kaybettin. Oysa dünyada bu incinin benzeri yok.

Doğum sırasında gebe nasıl inlerse, efendi de öyle bağır-maya başladı.

Kuş ona dedi, sana öğüt vermedim mi, dün geçmiş olana üzülme diye?

Geçip gitti madem, ne diye üzülürsün? Ya öğüdümü anlamadın ya da sağırsın.

İkinci öğüdümde de şaşıp da olmayacak söze inanma, dedim sana.

Aslanım, benim kendim üç dirhem gelmezken içimde nasıl olsun on dirhem?

Efendi kendine geldi, dedi, hey, üçüncü güzel öğüdünü açıkla.

Dedi, evet, o öğütleri iyi tuttun sanki de üçüncü öğüdü bedava söylememi bekliyorsun.

Uykudaki cahile öğüt vermek, çorak toprağa tohum ek-mek demektir.

Aptallık ve cahillik yırtığı yama kabul etmez. Ey öğütçü, ona hikmet tohumu ekme.

Kıtlıktan Korkmayan Zahit

Kıtlık yılında bütün toplum ağlarken gülen zahit gibi işte. Müminlerin kökünü kıtlık kazımışken, dediler, gülmenin sırası mı?

Rahmet bizi görmez oldu da kızgın güneşten ova yanıp kavruldu.

Tarla tapan, bağ bahçe kapkara kesildi. Toprağın ne altında nem var ne de üstünde.

İnsanlar susuzluktan balıklar gibi ölüyor, onar onar, yüzer yüzer.

Sen acımaz mısın Müslümanlara? Oysa inananlar kardeşdir, tek vücuttur.

İster savaş zamanı olsun, ister barış zamanı, bir uzvun acısı tümünün acısıdır.

Zahit, bu, dedi, sizin gözünüzde kıtlık. Oysa benim gözümde şu yer bir cennet gibi.

Ben, her yerde, her ovada bele kadar erişen başaklar görüyorum.

Meltemle dalgalanan başaklar, dopdolu sahra, pırasadan daha yeşil.

Gerçek mi diye dokunuyorum onlara. Elimi gözümü nasıl yabana atayım?

Ey alçak toplum, beden Firavun'una dostsunuz siz. Bu yüzden Nil size kan görünüyor.

Tez elden akıl Musa'sına dost olun da kan yok olsun, suyunu görün nehrin.

Baban sana eziyet ettiğinde gözüne köpek gibi görünür.

Oysa baban köpek değildir. Merhameti göze köpek gibi gösteren eziyetin etkisidir.

Kıskançlık ve öfke içinde olduklarından kardeşleri Yusuf'u kurt gibi görüyorlardı.

Babanla barıştığında öfke geçer. Köpeklik gider, baban sana sıkı bir dost olur.

Yazı Yazan Kalemi Öven Karınca Yazı Yazan Eli Öven Karınca

Küçük bir karınca, kâğıt üzerinde bir kalem görüp bu sırrı başka bir karıncaya söyledi.

Dedi, o kalem, şaşırtıcı resimler çizdi. Çizdiği, reyhan, zambak ve gül bahçesiydi sanki.

İkinci karınca dedi, bunu yapan usta parmağıdır. Kalem ise bu işte aracı olup ikincildir.

Üçüncü karınca, bu kolun işidir, dedi. Güçsüz parmak onun gücüyle bunu yapmıştır.

Böylece bir üst güce varıyordu iş. Sonunda biraz daha zeki olan bir ulu karınca...

Dedi, uyku ve ölüm hâlinde bir şey bilmez olan dış yüzüne bakıyorsunuz bu hünerin.

Dış görünüş, elbise ve baston gibidir. Görüntüler, akıl ve can olmadan kıvıldamaz.

Allah'ın dönüştürmesi olmadan o akıl ve kalbin ancak cansız bir varlık olacağından habersizdi.

Bir zaman Allah ondan yardımını kesince, uyanık akıl, aptallıklar yapmaya başlar.

Zülkarneyn, Kafdağı'nı konuşur ve söz incilerini dizer bulunca şöyle dedi:

Ey sırlara vâkıf bilge hatip, bize Hakk'ın sırlarından söz et.

Git, dedi Kaf, çünkü o betimleme o denli müthiştir ki söz ona el atmaya cüret edemez.

Ayrıca kalemin de cesareti yoktur sayfalara ona ilişkin bilgiler yazmaya.

Zülkarneyn dedi, en azından Hakk'ın mucizelerinden bir öykü anlat.

Kaf dedi, işte şu üç yüz yıllık mesafedeki çölü Padişah, kar dağlarıyla doldurmuştur.

Sayısız ve sonsuz dağlar üstüne dağlar yığılır. Her zaman karla takviye edilir bu dağlar.

Kar dağı başka bir kar dağına eklenir ve böylece soğukluğu yere dek ulaştırır.

Her zaman sonsuz ve şaşırtıcı ambardan kar dağı kar dağına eklenir.

Şahım, böyle bir vadi olmasaydı, cehennem alazı beni yok ederdi.

Akıl sahiplerinin perdeleri yanmasın diye yığılan kar dağlarıdır bil ki gafiller.

Kar tutan cehaletin yansıması olmasaydı, Kafdağı iştiyak ateşiyle yanardı.

Allah'ın kahrından bir zerredir ateş. Alçakları tehdit için bir kırbaçtır.

Böyle büyük ve üstün kahrına rağmen kahrın önüne geçen lütfunun soğuşuna bak!

Sorgusuz sualsiz manevi bir öne geçiş... Böyle ikiliksiz geçenle geçilen gördün mü hiç?

Görmemişsen, düşük anlayışındandır. Çünkü insanın akli, o madenden bir zerredir.

Din işaretlerine değil, kendine kusur bul. Din göğüne nasıl çıksın çamurdan olan kuş?

Kuşun gezeceği en yüksek yer havadır. Çünkü onun doğup gelişmesi arzuyla hevadandır.

Öyleyse sen evet hayır demeden hayrete düş ki böylece rahmetle sana yol gösterilsin.

Bu mucizeleri anlamayacak kadar aptalken evet dersin, gösteriş yapıyorsun demektir.

Hayır dersin, bu hayır senin boynunu vurur. Kahr, bu hayır yüzünden pencereni kapatır.

Öyleyse sadece hayrete düş yeter. Böylece Hakk'ın yardımını önden arkadan gelir.

Hayret ve ŐaŐkınılıĐa dűŐűp yok olduĐunda hâl diliyle
“Bize yol göster.” demiş olursun.

Bűyűk mű bűyűktűr bu gerűek. KarŐısında titrersen, bu
gerűek yumuŐayıp yalınlaŐır.

Onun bűyűk gűrűnűŐű inkârcı iűindir. Sen âcizleŐtiĐinde
o da lűtuf ve iyilik hâline gelir.

Köpeğinden Ekmeğini Esirgeyen Arap

Köpeği can çekişiyor, Arap ağlıyordu; gözünden yaşlar saçıyor, vay başıma gelen diyordu.

Oradan geçen bir dilenci: Bu ağlamada neyin nesi, kimin için ağıt yakıp feryat ediyorsun, dedi.

Arap: Elimin altında iyi huylu bir köpeğim vardı; işte yolun ortasında ölmek üzere, dedi.

Gündüz avcımdı, gece bekçim. Keskin gözlüydü, av tutar, hırsızları kaçırdı.

Adam: Derdi ne, yaralandı mı, dedi. Arap: Şiddetli açlık onu böyle inler hâle getirdi, dedi.

Adam: Bu derde ve belaya sabret, dedi, Allah, sabredenlere, karşılığında ihsan eder.

Ondan sonra: Ey hür reis, elindeki şu dolu dağarcıkta ne var, dedi.

Arap: Dün akşamdan arta kalan ekmeğim, azığım, yemeğim, dedi, bedenimi güçlendirmek için taşıyorum.

Adam: O ekmeikle azığı köpeğe neden vermiyorsun, dedi. Arap: Ona karşı o kadar da sevgim, insafım yok, dedi.

Yolda, parasız ekmek ele geçmez. Oysa iki gözden akan yaş bedava.

Adam: A içi hava dolu kırba, dedi, toprak başına senin! Bir lokma ekmek, gözyaşından daha iyi sence öyle mi?

Gözyaşı, üzüntüyle suya dönmüş kandır; topraktan olan ekmek için boşu boşuna kan dökmeye değmez.

Arap, İblis gibi, kendisini büsbütün zelil etti, zaten bütünün parçası, ancak aşağılık bir şey olabilir.

Ben, varlığını, o bağış sahibi, cömert sultandan başkasına satmayanın kulu kölesiyim.

O ağlayınca gökyüzü de ağlar. O feryat edince felekler de “Yarabbi” demeye durur.

Ben, o himmet sahibi bakırın kulu kölesiyim ki kimyadan başkasının önünde boyun eğmez.

Dua ederken boynunu büküp ellerini kaldır çünkü Allah’ın ihsanı boynunu bükenlere doğru uçarak gelir.

A kardeş, bu daracık kuyudan kurtulmak istiyorsan vakit geçirmeden ateşe gir.

Allah’ın hilesini gör de kendi hileni bırak. A hilesinden, hilecilerin bile utandığı Rabb’im, sana kurban olayım.

Senin hilen, Allah’ın hilesinde yok olup gitti mi hayret verici gizli bir yer açılır sana.

Öyle gizli bir yer ki en değersiz vasfı, sonsuza dek yüceliş ve yükseliş hâlinde baki kalıştır.

Kanatlarını Yolun Tavus Kuşu

Bir tavus kuşu, ovada kanatlarını yoluyordu. Bir bilgin de orada gezip dolaşmaya çıkmıştı.

Ona: Ey tavus, böyle değerli kanatları, acımadan nasıl kökünden yoluyorsun, dedi.

Bu süsleri yolup çamura atmaya gönlün nasıl razı oluyor?

Hafızlar, o tüylere değer verip beğendiklerinden, mushaf aralarına koyuyorlar.

İnsanlar, güzel havayı hareketlendirip serinlemek için senin tüyelerinden yelpaze yapıyorlar.

Bu ne nankörlüktür, bu ne küstahlıktır. Sana şekil veren ressamın kim olduğunu bilmiyor musun?

Yoksa biliyorsun da naz edip özellikle mi yoluyorsun bu süsleri?

Nice naz vardır ki suça döner de kulu, padişahın gözünden düşürür.

Nazlanmak, şekerden de hoş gelir ama az çiğne onu çünkü yüzlerce tehlikesi var.

Niyaz yoluysa emniyet dolu bir yoldur. Ona nazlanmayı bırak da o niyaz yoluna alışı.

Kol kanat çırpıp nice nazlanan vardır ki işin sonunda bu hâl o kimseye vebal olur.

Nazlanmanın hoşluğu seni bir an için yüceltse de ondaki gizli korku yakar eritir seni.

Oysa niyaz öyle mi? O seni zayıflatır ama yüreğini de dolunay gibi parıl parıl eder.

Allah ölüden diri çıkarıyor ya; demek ki ölüp giden doğru yolu buluyor.

Diriden de ölü çıkarıyor ya, demek ki diri nefis, ölüm tarafına yöneliyor.

Ölü ol da Samed⁶ olan, ölüden diriler çıkaran Allah, şu ölüden de bir diri çıkarırsın.

Kış olursan baharın neler çıkardığını, gece olursan gündüzün gecenin içinden nasıl çıktığımı görürsün.

O kanatları yolma, çünkü bir daha yerine yapışmaz. A güzel yüzlü, matem edip de yüzünü tırmalama.

Kuşluk güneşine benzeyen öyle güzelim bir yüzü tırmalamak yanlışır.

Böyle bir yüzü tırnakla yaralamak kâfirlıktir. Ay bile o yüzün ayrılığıyla ağlamayıp durmada.

Yoksa sen kendi yüzünü görmüyor musun? Bırak bu inatçılık peşinde dolanan huyu.

⁶ Samed: "Kendisi hiçbir şeye muhtaç olmayan, her şey kendisine muhtaç olan" anlamında Allah'ın isimlerindedir.

Eşek Ahırına Düşen Ceylan

Avcının biri, bir ceylan avladı da onu hiç acımadan ahıra tıktı.

Ceylanı, zalimler gibi, öküzlerle, eşeklerle dolu bir ahıra hapsetti.

Ceylan, korku içinde her yana kaçıp koşmıyordu. Avcı, geceleyin eşeklerin önüne saman döktü.

Her öküz, her eşek, açlığından, iştahından o samanı şeker gibi bir güzel yiyordu.

Ceylan, bazen bu yandan o yana kaçıyor bazen saman tozundan, dumanından yüzünü çeviriyordu.

Kimi, zıddıyla bir araya koymuşlarsa, onu ölüm azabına uğrattılar demektir.

Süleyman da: O Hüthüt, ayrılıp gidişine geçerli bir özür getirmese, demişti.

Ya öldürürüm onu ya da hesaba gelmez çetin bir azapla azaba uğrattırım.

Ey güvenilir kişi, o azap nedir bilir misin? Kendi cinsinden başkasıyla aynı kafeste olmak.

Ey insanoğlu, bu beden yüzünden azap içindesin. Ruh kuşun, başka bir cinsle aynı yere bağlanmış.

Ruh, şahindir, tabiatlarsa karga. Şahin, kargalar, baykuşlar yüzünden ıstırap içindedir.

O göbeği hoş kokulu erkek ceylan, günlerdir eşek ahırında işkence içindeydi.

Balığın karada can çektiği gibi kıvranmada; pislikle misk bir hokkaya konmuş gibi azap çekmedeydi.

Eşegin biri: Bu yaban hayvanlarının babasında, padişahların, beylerin huyu var, susun, diyordu.

Bir başkası: Sağda solda hoplaya zıplaya bir inci elde etmiş, ucuza verir mi hiç, diye alay ediyordu.

Bir başka eşek: Bu zarafetle, padişah tahtına kurulsun, diyordu.

Eşeklerden birinin midesi bozulmuş, yemekten geri kalmıştı. Ceylanı yemeğe davet etti.

Ceylan, başıyla: Hayır, git ey filan, iştahım yok, hâlsizim, diye işaret etti.

Eşek: Biliyorum, naz ediyorsun ya da ar edip çekiniyorsun, dedi.

Ceylan kendi kendine, O, senin yiyeceğin, uzuvların onun sayesinde diri ve taze, dedi.

Bense otlaklara alışığım, tertemiz sularda, bağlarda bahçelerde dinlenirim.

Kaza, bizi bu azaba uğrattı diye, o huy, o güzel tabiat yok olur gider mi hiç?

Yoksul oldum diye, dilenci yüzlü de olacak değilim ya. Elbisem eskidiyse de ben yeniyim.

Ben, sümbülü, laleyi, reyhanı bile bin bir nazla, isteksizce yerdim.

Eşek: Evet, dedi, hepsi laf, laf, laf... Gurbette çok saçmalarır zaten.

Ceylan: İşte, bizzat göbeğim sözlerime tanıklık etmede. Güzel kokusuyla öd ağacını, amberi bile minnet altına sokmada.

O kokuyu kim alabilir? Burnu olan. Dışkı düşkününü eşeğe haramdır o.

Eşek, yolda başka eşeğin dışkısını koklar. Böyle bir güruha miski nasıl sunayım ben dedi.

Bunun için Hakk'a icabet eden o Peygamber: "İslâm, dünyada gariptir." sırrını söylemiştir.

Melekler onun zatına dost oldukları hâlde, akrabaları bile ondan ürküp kaçarlar.

İnsanlar, onun suretini kendi cinslerinden görür ama ondan o kokuyu alamazlar.

Tıpkı öküz kılığına girmiş aslan gibi. Ona uzaktan bak ama yakından incelemeye kalkışma.

İllaki inceleyeceksen beden öküzünü terket. Çünkü o aslan huylu, beden öküzünü parçalar.

Öküzlük tabiatını başından alır, hayvan huyunu söküp çıkarır hayvandan.

Öküz bile olsan, onun yanında aslana dönersin. Sen öküzlükten memnunsan, aslanlık arama.

Sevgilisine, Aşkını Tarif Eden Âşık

Âşğın biri, sevgilisinin yanında hizmetlerini, yapıp ettiklerini sayıp döküyordu.

Senin için şöyle yaptım, böyle ettim; şu savaşta oklar, mızraklar yedim, diyordu.

Malım gitti, gücüm gitti, adım sanım gitti. Aşkın yüzünden başıma nice mutsuzluklar geldi.

Hiçbir sabah, beni uyumuş, güler bir hâlde bulmadı. Hiçbir akşam, beni üstüm başım düzgün bir hâlde bulmadı.

Acıdan, tortudan yana ne tatmışsa, ayrıntılı olarak bir bir sayıyordu ona.

Sevgilisini minnete sokmak için değil, aksine sevgisinin doğruluğuna yüzlerce tanık göstermek için yapıyordu bunu.

Akıllıya bir işaret yeter yetmesine ama âşıkların susuzluğu bir işaretle geçip gider mi hiç?

Âşık bıkıp usanmadan sözünü tekrar eder. Balık bir işaretle tertemiz suya kanar mı?

O eski dert hakkında yüzlerce söz söylüyor, sonra da “Daha tek kelime etmedim.” diye sızlanıyordu.

İçinde, ne olduğunu bilmediği bir ateş vardı. Sadece mum gibi, onun hararetiyle ağlıyordu.

Sevgilisi: Bunların hepsini yaptın ama kulağını iyice aç da bir güzel dinle, dedi.

Aşkın ve sevginin, aslının aslı olanı yapmadın sen. Bu yaptıkların sadece ayrıntılardan ibaret.

O âşık sevgilisine: “Söyle, dedi, o asıl nedir?” Sevgilisi: Onun temeli ölmektir, yok olmaktır, dedi.

Sen hepsini yaptın, ama ölmedin, dirisin. Haydi, canıyla oynayan bir âşıkıksan öl, dedi.

Âşık hemen o anda uzanıp can verdi. Gül gibi, güle oynaya başını verdi.

O gülüş, ârifin meşakkatsiz canı ve akıllı gibi, ebedî bir duruşla âşığın yüzünde kaldı.

Ay ışığı, her iyiye, her kötüye vurdu diye kirlenecek değil ya.

O ışık, akıl ve can ışığının Allah’a döndüğü gibi, bütün kirlerden arınmış hâlde aya geri döner.

Yoldaki pisliklere ışığı vursa da temizlik sıfatı yine ayın üstünde kalır.

Yoldaki o pislikler, bulaşıklar yüzünden ışığın tabiatında pis bir damar belirmez.

Ne çöplüklerden bir utanç kalır üstünde, ne gül bahçelerinden bir renk.

Göz ışığı da, ışığı görmüş olan da aslına geri döner de ovalar, çöllere onun sevdasıyla kalakalırlar.

Köpeğin Karnında Havlayan Enik

Birisi, çiledeyken düşünde, bir yol üzerinde hamile bir köpek gördü.

Birdenbire köpek eniklerinin sesini duydu. Oysa enikler, ana karnındaydı ve görünmüyorlardı.

“Köpek eniği ana karnında nasıl havlar?” diye o sesler ona pek acayip geldi.

Köpek eniği ana karnında havlasın ha? Dünyada böyle bir şey gören var mıdır?

Uykudan sıçrayıp kendine geldiğinde, hayreti her an daha da artmaktaydı.

Çilede, yüce ve ulu Allah'ın huzurundan başka bu düğümü çözecek kimse yoktu.

Yarabbi, dedi, bu güçlük, bu konuşma yüzünden çilede zikrinden geri kaldım.

Kanadımı aç da uçayım, zikir bahçesine, elmalıklarına gideyim.

Hemen o an, gaipten bir ses geldi: Sen onu, bilgisizlerin lafına sözüne bir örnek bil.

Perdeden, örtüden çıkmamışlar, gözleri kapalı, boş yere konuşup durmadalar.

Ana karnındaki eniğin havlamasının yararı yoktur. Ne ava yarar, ne gece bekçiliğine.

Kurt görmemiş ki ona engel olsun. Hırsız görmemiş ki onu kovalasın.

Açgözlülükten, baş olma hevesi yüzünden kıt görüşlü; ama lafa gelince küstah.

Müşteri bulma, iş kızıştırma hevesiyle, basiretsizce hezeyan içinde ayak diriyor.

Ay'ı görmeden belirtilerini gösteriyor; köylüyü yanlış yola sürüklüyor.

Makam uğruna, Ay'ı görmeden müşteriye yüz türlü belirti sayıp döküyor.

Kârlı müşteri, zaten bir tanedir ama onların, müşteri hakkında kuşkuları var.

Beş para etmez müşterinin hevesiyle, gerçek müşteriye kaçırdı bu güruh.

Bizim müşterimiz "Allah satın aldı." müşterisidir. Her müşterinin tasasını çekme, çıtayı yükselt.

Seni arayan, senin başlangıcını, sonunu bilen müşteriye ara.

Kendine gel, her müşteriye kendine çekip asılma. İki sevgiliyi birden sevmek kötüdür.

Malını satın alsa bile, ondan bir kâr, bir sermaye elde edemezsin. Onda aklın fikrin değerini verecek para yoktur.

Onda, yarım nal alacak para bile yokken, sen ona, yakut ve lâl gösteriyorsun öyle mi?

Hırs gözünü kör eder, mahrum eder seni. Şeytan, kendisi gibi taşlatır seni.

Nasıl ki Fil ashabıyla Lût kavmini kendisi gibi taşlatmıştı o azgın Şeytan.

Müşteriyi sabredenler bulurlar. Çünkü her müşteriye koşmazlar onlar.

Kim o müşteriden yüz çevirmişse baht da ikbal de sonsuzluk da ondan uzaklaşmıştır.

Oduncunun Eşęi ile Padişahın Atları

Bir saka, bir de onun mihnetten çember gibi iki büklüm olmuş bir eşęi vardı.

Ağır yük yüzünden sırtı yüz yerden yaralıydı; ölüm gününe âşıktı, ölümünü aramadaydı.

Arpa nerde? Kuru otlar bile karnını doyuramıyordu. Sırtında yara, bir de sahibinin demir çubuğu.

İmrahor onu görünce acıdı. Çünkü adamın eşęinin sahibiyle tanışıklığı vardı.

Ona selam verdi, bu eşek niye böyle dal gibi iki büklüm olmuş diye sordu.

Adam: Benim yoksulluğum, kusurum yüzünden; bu ağzı bağlı hayvancağız yiyecek bulamıyor, dedi.

İmrahor: Sen, onu birkaç günlüğüne bana ver de padişahın ahırında güçlensin, dedi.

Adam eşęi ona verdi, o merhametli kişi de onu padişahın ahırına bağladı.

Eşek, her yanda gıdalı, semiz, güzel ve genç Arap atlarını gördü.

Ayaklarının altı süpürülüp sulanmıştı. Saman da arpa da vaktinde geliyordu.

Atların nasıl tımar edildiğini görünce kafasını yukarı kaldırıp: A yüce Allahım, dedi.

Eşek bile olsam senin yarattığın değil miyim? Niye böyle perişanım, sırtım yaralı, zayıfım?

Geceleri sırtımın acısından, karnımın açlığından her an ölmeyi arzuluyorum.

Bu atların hâlleri bu kadar güzel, gıdaları yerindeyken, azap ve bela neden bana mahsus?

Bu sırada birdenbire bir savaş gürültüsü koptu. Arap atlarının eyerlenme, savaşma zamanıydı.

Düşmandan ok yaraları yediler, her yanlarına temrenler saplandı.

Gazadan geri dönünce, o Arap atlarının hepsi bitkin hâlde ahıra yığıldılar.

Ayakları iplerle sımsıkı bağlandı. Nalbantlar sıra sıra dizildi.

Yaralarından temrenleri çıkarmak için neşterlerle bedenlerini yarıyorlardı.

Eşek onları görünce: Yarabbi, ben bu yoksulluğa ve esenliğe razıyım, dedi.

O gıdadan da bezginim, o çirkin yaradan da. Esenlik isteyen dünyayı terk eder.

Eşek Olduğunu Zanneden Adam

Birisi bir eve kaçıp sığındı; yüzü sararmış, dudağı morarmış, rengi atmıştı.

Ev sahibi ona: Hayırdır, dedi, niye yaşlılar gibi ellerin titriyor?

Ne oldu? Neden kaçtın? Yüzünün rengi niye kaçtı böyle?

Adam: Zalim padişahın angaryası için bugün dışarıda eşekleri yakalıyorlar, dedi.

Ev sahibi: A amcasının canı, nerede yakalıyorlar eşekleri; sen eşek değilsin ki niye dert ediyorsun bunu, dedi.

Adam: Eşek yakalama işinde öyle ciddi, öyle istekliler ki beni de eşek sanarak yakalarlarsa şaşılmaz buna.

Eşek yakalamaya öyle ciddi girişmişler ki hiçbir şeyi ayırt etmiyorlar.

Ayırt edemeyen kişiler bizim başımıza geçti mi eşek yerine eşeğin sahibini alıp götürürler.

Ama bizim şehrimizin padişahı, boş yere bir şey tutmaz; onun ayırt edışı vardır; işitici ve görücüdür.

Adam ol da eşek yakalayanlardan korkma. Ey zamanın
İsa'sı, sen eşek değilsin, korkma.

Dördüncü kat gök bile senin nurunla dolu. Haşa, senin
makamın ahır değil.

Gerçi iyi bir iş uğruna ahırdasın ama felekten de yıldızlar-
dan da yücesin sen.

İmrahor başka, eşek başka; ahıra her giren eşek olacak de-
ğil a.

Eşeğin ardına ne diye düştük böyle? Sen gül bahçesinden,
taze güllerden söz et.

Nardan, turunçtan, elma dalından, şaraptan, sayısız gü-
zellerden...

Dalgası inciye benzeyen, incisi söz söyleyen, gören o de-
nizden...

Ya da gül devşiren, yumurtası altından, gümüşten olan
kuşlardan...

Ya da keklik yetiştiren, hem sırt üstü hem yüz üstü uçan
doğanlardan...

Dünyada, basamak basamak göğün doruğuna dek ulaşan
merdivenler vardır.

Her topluluğun başka bir merdiveni vardır; her gidişin
bir başka göğü.

Her biri, ötekinin hâlinden habersizdir; başı sonu olmayan engin bir ülkedir orası.

Bu, öteki niye böyle hoş diye şaşkın; o, beriki niye böyle şaşkın diye hayret içinde.

“Allah’ın arzı geniştir.” meydanı baş göstermiş; her ağaç, bir yerden yeşerip boy vermiş.

Ağaçlardaki yapraklar, dallar, ne güzel ülke, ne geniş meydan diye şükretmede.

Bülbüller, yiyip içtiğinden bize de ver diye büküm büküm tomurcukların etrafında.

Gün Ortasında Kandille Gezen Rahip

Birisi, yüreği aşkla, yangınla dolu hâlde güpegündüz elinde kandille gezerdi.

Lüzumsuzun biri ona: Ey filan, kendine gel, her dükkânda ne arıyorsun böyle, dedi.

Aydın gün ortasında, kandille ne arayıp geziyorsun, bu ne saçmalık?

Adam: Her yanda, o soluğun verdiği hayatla dirilmiş bir adam arıyorum, dedi.

Böyle bir adam var mı? Öteki adam: İşte şu pazar adamlarla dolu, ey hür bilge, dedi.

Adam: Ben, dedi, şu iki çatallı yol ağzında, öfke anında, hırs anında kendini tutan bir adam arıyorum.

Öfke çağında, şehvet anında kendini tutabilen adam nerede? Böyle bir adam arayarak köşe bucak koşuyorum.

Dünyada bu iki hâlde kendini tutan adam nerede? Bulsam da bugün canımı feda etsem ona.

Öteki adam: Az bulunur bir şey arıyorsun, kazadan kaderden habersizsin, iyice bir bak, dedi.

Sen, parçaya bakıyorsun, asıldan haberin yok. Biz parça-

yız, asıl olan kaderin hükümleridir.

Kaza, dönüp duran gökyüzüne bile yolunu kaybettirir.

Ey yolu adım adım yürümeye karar veren, hamın hamısın sen, hamın hamısın sen, hamın hamı.

Değirmen taşının dönüşünü gördün madem, bir kere de gel derenin suyunu gör.

Havaya yükselen tozu toprağı gördün ya, toz toprak arasındaki yeli de gör.

Düşünce kazanlarını kaynarken görmedesin, aklını başına al, ateşe de bak.

Ne zamana kadar dolabın dönüşünü göreceksin? Başını dışarı uzat da süratle akan suyu da gör.

Sen, görüyorum deyip durmadasın ama o görüşün nice açık seçik belirtileri vardır.

Denizin köpüğünü şöyle böyle gördün, hayret etmek lazımsa denize bir bak.

Köpüğü gören, sırlar söyler; denizi görense hayrete düşer.

Köpüğü gören, niyetler eder; denizi görense gönlünü denize çevirir.

Köpükleri gören, sayılara tutulur. Denizi göreninse iradesi kalmaz.

Köpüğü gören, dönüp dolaşmaya koyulur; denizi görense arı duru olur gider.

Horasan Amîdi⁷ ile Yoksul Derviş

Yüzsüzün, küstahın biri, Herat'ta yüksek mevkili bir köle gördü.

Üstünde atlastan bir elbise, belinde altından bir kemer yürüyordu. Yoksul yüzünü gökyüzü kıblesine kaldırıp:

Ey Allah'ım! Kullara bakmayı, görüp gözetmeyi niye şu ihsanlar sahibi efendiden öğrenmiyorsun, dedi.

Kulları görüp gözetmeyi şu başbuğdan, padişahımızın şu seçkin adamından öğren Allah'ım.

Adam, muhtaçtı, çıplaktı, azıksızdı. Kışın soğuk havasından tir tir titriyordu.

O kendinden geçmiş adam, bilgisizliğinden böyle küstahlık etme cüretini gösterdi.

Allah, bel verdi, bel, kemerden daha iyidir. Birisi sana taç verse bile, O sana baş verdi.

Nihayet günün birinde padişah, o efendiyi bir şeyle suçlayıp elini ayağını bağlattı.

“Çabuk gösterin, efendinizin hazinesi nerede?” diye o kölelere işkence ediyordu.

⁷ Amid: Vali, yönetici.

A aşâğılık herifler, onun sırrını söyleyin bana yoksa dilinizi, boğazınızı koparırım, diyerek

Bir ay boyunca azap etti, gece gündüz işkence ettirdi, baskı yaptı, acı çektirdi.

Hepsini parça parça ettirdi de kölelerden birisi bile himmetinden efendisinin sırrını söylemedi.

O yoksul uykudayken gaipten bir ses geldi: A ulu kişi, sen de gel kul olmayı bunlardan öğren.

A Yusuf'ların derisini parçalayan, seni bir kurt parçalarsa bunu kendinden bil.

Bütün yıl ne dokuduysan onu giy; bütün yıl ne ektiysen onu ye.

Sana her an gelen bu dertler, yaptıklarının karşılığı.

Çalışmaya bak sen, kendine gel, Süleyman diridir çünkü. Sen Şeytan olduktan sonra onun kılıcı her zaman keskindir.

Zahmet topraktır, göğün üstünde değil.

Şu pek boş bir inanç olan cebrî bırak da cebrin sırrının sırrı nedir onu anla.

Tembeller güruhunun şu cebrini bırak da cana benzeyen o cebirden bir haber al.

Bayağı kişilerin öğrettiği şeyler, kerpiç üstüne küçük resimler yapmaya benzer a ağgözlü.

Kendine aşkı öğret nazar etmeyi, bakmayı... İşte bu, taş resim yapmak gibidir.

Mecnun'un "Leyla O Kadar da Güzel Değil" Diyen Akrabalarına Cevabı

Birtakım ahmaklar, cahilliklerinden Mecnun'a: Leyla, o kadar da güzel değil, pek sıradan, dediler.

Şehrimizde ondan daha hoş, ay gibi yüz binlerce gönül alıcı güzel var.

Mecnun: Şekil, testiye benzer, güzellik şaraba, dedi, Allah bana onun şeklinden şarap sunmada.

Oysa onun aşkı, kulağınızdan tutup çekmesin diye size onun testisinden sirke sundu.

Aziz ve yüce Allah'ın eli, aynı testiden birine zehir sunar, birine bal.

Testiyi görürsün ama o şarap, doğru gözden başkasına görünmez.

Kâse meydanda, içindeki nimet gizlidir. Ondan ne yiyip içtiğini sadece tadan bilir.

Yusuf'un yüzü, güzel bir kadehe benzerdi; babası o kadehten neşeler saçan yüz türlü şarap içmedeydi.

Ama o kadehteki, kardeşleri için zehirli şaraptı; çünkü içlerindeki fkkeyi ve kini artırıyordu.

Kendisine “Gel Müslüman Ol” Denilen Kâfirin Cevabı

Bayezid zamanında bir kâfir vardı. Kutlu bir Müslüman ona dedi ki:

Ne olur İslâm getirsen de yüzlerce kurtuluşa, yüceliğe erişsen?

Kâfir: A mürit, dedi, bu iman eğer âlemin şeyhi Bayezid’in imanıysa,

Benim böyle bir şeye dayanmaya gücüm yok; o, benim çabamım çok üstündedir.

Dine, imana inancım olmasa da, onun imanına iyiden iyiye inanıyorum.

Onun herkesten üstün, pek latif, pek nurlu, pek aydın olduğuna imanım var.

Ağzımın üzerinden sımsıkı bir mühür var ama gizliden gizliye onun imanına inanıyorum.

Eğer o iman, sizin imanınızsa benim ona ne meylim var ne iştahım.

Çünkü imana doğru yüzlerce meyli olan bile sizi gördü mü gevşer kalır.

Çünkü sizin imanınızdan sadece anlamsız bir ad görür; buyusa çöle kurtuluş yeri demeye benzer.

Sizin imanınıza bakınca insanın iman getirmeye duyduğu aşk soğur gider.

Eti Kim Yedi?

Ev sahibi bir adam vardı, bir de onun pek düzenbaz, şirret, yol kesici bir karısı.

Adam, ne getirse boşa harcar telef ederdi; adam da çaresiz buna katlanırdı.

O aile sahibi, yüz çeşit uzun uğraşla, konuğunu ağırlamak için eve et getirdi.

Kadın onu kebab edip şarapla birlikte yedi. Adam gelince kadın uygunsuz sözlerle onu başından savdı.

Adam: Misafir geldi, et nerde? Misafirin önüne yemek çıkarmak lazım, dedi.

Kadın: O eti şu kedi yedi; mümkünse başka et al, hadi, dedi.

Adam: Aybek, teraziyi getir de şu kediyi bir tartayım, dedi.

Kediyi tarttı, kedi yarım batman geldi. Bunun üzerine adam: A düzenbaz kadın, dedi.

Et yarım batmandı hatta biraz da fazlaydı; kedi de tam yarım batman, a örtülü kadın.

Eğer bu kediye, o zaman et nerede? Yok, bu etse, kedi nerede? Onu ara, dedi.

Nefsiyle Savaşan Mücahit

Birisinin elinde kırk diremi vardı; her gece birini denize atardı.

Böylece ağırdan alarak mecazi nefsin can çekişme derdini uzatmak, onu zora sokmak isterdi.

Saldırı sırasında Müslümanlarla birlikte ileri çıkar, düşmandan geri çekilme zamanı hemencecik geri dönmezdi.

Bir yara daha alır, onu da sarardı. Yirmi kere üzerinde mızrak ve ok kırılmıştı.

Nihayet gücü kuvveti tükendi, yere düştü. Aştaki sadakati yüzünden “doğruluk makamına” ulaştı.

Sadakat, can vermektir; haydi “Yarışın.” Kur’an’dan “Sadık olan erler vardır!” ayetini okuyun.

Şu beden, ruh için bir alet gibidir, öyleyse bütün bunlar ölüm değildir, şekli bir ölümden ibarettir.

Görünüşte kanlarını döken ama diri nefisleri ötelere kaçan nice ham kişiler vardır.

Aleti kırılmış ama yol kesici diri kalmıştır. Bineği kanlar saçmıştır ama nefsi diridir.

At ölmüş ama yol alınamamıştır; Ancak ham, kötü, perişan bir hâlde kala kaldı.

Her kanı dökülen şehit olsaydı, öldürülen kâfir de kutlu bir şehit olurdu.

Nice güvenilir şehidin nefsi ölmüştür ama dünyada gibi yürür gezer.

Yol kesici can ölmüştür; onun kılıcı olan beden o cengâverin elinde öylece durmaktadır.

Kılıç, o kılıçtır ama adam, o adam değil; ama bu görünüş seni hayrete düşürür.

Nefis, değişti mi bu beden kılıcı artık lütuflar sahibi Hakk'ın yaratış elindedir.

O, gıdası tümüyle dertten ibaret olan bir erliktir; buysa toz toprak gibi içi boş bir erliktir.

Koçu ve Elbiseleri Çalınan Adam

Birisinin bir koçu vardı, ardı sıra çekiyordu; hırsız ipini kesip koçu götürdü.

Adam farkına varınca koçu nereye götürdüğünü bulmak için sağa sola koşturdu.

Bir kuyu başında o hırsız, evvahlar olsun diye feryat ederken gördü.

Adam: Neden feryat ediyorsun usta dedi. Hırsız: Altın kesem kuyuya düştü, dedi.

Kuyuya girip de çıkarabilirsen sana beşte birini seve seve veririm.

Yüz dinarın beşte birini alırsın eline. Adam bu tam on koçun değerinde, dedi.

Bir kapı kapandıysa on kapı açıldı; bir koç gittiyse Allah, karşılığında bir deve verdi.

Elbisesini çıkartıp kuyuya indi. Hırsız da hemencecik elbiselerini alıp götürdü.

Yolu köye kadar çıkaracak bir ihtiyat lazım, ihtiyat olmazsa tamah veba getirir.

Tamah, fitneyi huy edinmiş bir hırsızdır, hayal gibi her an başka bir şekli vardır.

Onun hilesini Allah'tan başka kimse bilmez; Allah'a kaç da o hilekârdan kurtul.

Hırsızlardan Korkup Susan Bekçi

Bir bekçi uyudu, hırsız eşyaları götürdü; çaldığı malları toprağın altına gömdü.

Sabah olunca kervandakiler uyandılar; gördüler ki mallar, gümüşler, develer gitmiş.

Bunun üzerine ona: Ey bekçi, söyle, bu mallara ne oldu, bu eşyalar nerede, dediler.

Gece yüzleri örtülü hırsızlar geldiler, malları gözümüzün önünde çabucak götürdüler, dedi.

İnsanlar: A kum tepesine benzeyen adam, peki sen necisin, ne yapıyordun, a beş para etmez, dediler.

Ben bir kişiydim, onlar silahlı, cesur, heybetli bir kalabalıktı, dedi.

Madem savaşmaya umudun yoktu, “Ey kerem sahipleri, kalkın.” diye bağırsaydın ya, dediler.

Adam şöyle cevap verdi: O sırada bana bıçak ve kılıç gösterip sus yoksa seni acımadan öldürürüz dediler.

O zaman korkudan ağzımı yumdum ama isterseniz şimdi heyheyler edeyim, bağırıp çağırayım.

O zaman soluğumu bile kesmişlerdi, şimdi istediğiniz kadar bağırayım.

Adamı rezil eden Şeytan ömrünü alıp götürdükten sonra “Eüzü” çekmek de tatsız tuzsuzdur, “Fatiha” okumak da.

Ağlayıp sızlamak şimdi de tatsız tuzsuzdur ama iyi bil ki gafflete düşmek ondan daha tatsız tuzsuzdur.

Şimdi tatsız tuzsuz da olsa “Ey Aziz Allah, düşkünlere bir nazar et.” diye ağlayıp sızla.

Zamansız da olsa zamanında da olsa gücün yeter, hiçbir şey senden yitip gitmez ey Allah'ım!

Talep edilen şey “Kaybettiğinize yazıklanmayın.” padişahının kudretinden nasıl yitip gider?

Acemi Âşık

Geçmiş günlerde bir âşık vardı, kendi zamanında sözüne sadık birisiydi.

Yıllarca ay yüzlü sevgilisine kavuşma kaydında kalmış, kendi padişahına şah mat olmuştu.

Arayan sonunda bulur çünkü genişlik sabırdan doğar.

Sevgilisi bir gün: Bu gece gel, senin için fasulye pişirdim, dedi.

Falanca odada gece yarısına kadar otur, gece yarısı sen çağırmadan ben gelirim.

Adam, Ay tozun toprağın altından göründü diye kurban kesti, ekmekler dağıttı.

O dertli âşık geceleyin, o mağara arkadaşının vaa-dine ümitlenerek o odada oturdu.

Gece yarısından sonra sevgilisi de sözüne sadakat göstererek çıkageldi.

Âşığını uyuyakalmış hâlde gördü; yeninden küçük bir parça kesti.

Sen daha çocuksun, şunu al da oynayadur diye cebine birkaç tane ceviz koydu.

Âşık, sabahleyin uykudan sıçrayıp uyanınca yenini ve cevizleri gördü.

Padişahımız, tümüyle doğruluk ve vefa; başımıza ne geliyorsa bizden geliyor, dedi.

Ey uykusuz gönül, biz bundan eminiz çünkü bekçi gibi damın üstünde sopa sallamadayız.

Cevizlerimiz şu değirmende kırıldı, derdimizi ne kadar anlatsak azdır.

A bizi kınayan, ne zamana dek bu macerayı duyuracaksınız? Bundan böyle deliye öğüt verme.

Artık ayrılığın hilesini dinlemeyeceğim, bunu sınıadım, daha kaç kez sınavacağım?

Bu yolda perişanlıktan, delilikten başka her şey uzaklıktır, yabancılıktır.

Haydi, o zinciri ayağıma vur; çünkü tedbir zincirini parçaladım ben.

O ikbal sahibi, sevgilimin kıvrım kıvrım saçlarından başka iki yüz tane zincir getirsen koparırım.

A kardeş, aşkla namus bir arada doğru değil; ey âşık, namusun kapısında durma.

Artık soyunma, sureti bırakıp baştanbaşa can kesilme zamanım geldi çattı.

Ey hayanın, düşüncenin düşmanı gel, ar ve haya perdesini yırttım ben çünkü.

A büyüyle canın uykusunu bağlayan, sen şu âlemde ne katı yürekli bir sevgilisin.

Ey atlı, haydi, sabrın boğazından tutup sık da aşkın gönlü serinlesin.

A gönlümüzü yurt tutan, konak edinen, ben yanmadıkça aşkın gönlü serinler mi hiç?

Sen kendi evini yakıyorsun, yak. Kim caiz değildir diyebilir ki?

A esrik aslan, yak bu evi; âşğın evi için böylesi evla.

Bundan böyle bu yanışı kible edineceğim, ben mumum çünkü yanarak aydınım.

A babam, uykuyu bırak bu gece, bir geceliğine uykusuzlar mahallesinden geç de,

Şu mecnuna dönenlere, şu pervane gibi vuslat uğruna ölenlere bir bak.

Halkın, aşka gark olmuş şu gemisine bir bak; aşkın boğazı bir ejderha kesilmiş sanki.

Görünmeyen ama gönüller çalan bir ejderha; dağ gibi akılları çekip kapalı bir kehribar.

Aklı ondan haberdar olan her aktar, tablalarını ırmağa döktü.

Var git çünkü sonsuza dek çıkmazsın bu ırmaktan, gerçekten de onun tek bir eşi dengi yoktur.

A yalancı gözünü aç da bak, ne zamana kadar ben şunu bunu bilmem diyeceksin?

İki yüzlülük ve yoksunluk vebasından kurtul da “Hayy ve Kayyum⁸” olan Allah’ın âlemine gir.

Böylece “görmüyorum”un “görüyorum”a dönsün; şu “bilmiyorum”ların biliyorum olsun.

Sarhoşluktan geç de sarhoşluk verici ol; bu renkten renge geçişten onun sebatına göç et.

Bu sarhoşlukla daha ne kadar nazlanacaksın, yeter artık. Her mahalle başında bunca sarhoş var.

İki âlem de sevgilinin sarhoşlarıyla dolsa, hepsi birdir ve “o bir” değersiz değildir.

Onlar, çokluk yüzünden de değersiz olmazlar. Kimdir değersiz olan? Bedene tapan cehennemlik.

Dünya, güneşin ışığıyla dolsa bile, onun güzel yalımlının harareti değersiz olur mu hiç?

Ama bununla beraber sen yine de yücelere çık; çünkü Allah’ın arzı geniştir ve sana boyun eğmiştir.

⁸ Hay: Diri; Kayyum: Daima bir işte güçte olan, çekip çeviren, yöneten demek olup Allah’ın isimlerindedir.

Bu sarhoşluk, yüce bir doğana benzer ama kutluluk yerinde ondan daha yüceleri de vardır.

Var git, seçkinlikte, ruh üflemede, sarhoşlukta ve sarhoş etmede bir İsrâfil kesil.

Sarhoşun gönlü mizah düşüncesine kapıldı mı “Onu bilmem, bunu bilmem.” demeyi meslek edinir.

“Bunu bilmem, onu bilmem.” ne içindir? Onun kim olduğunu biliyoruz demen için.

Sözde bir şeyi olumsuzlamak, aslında onu ispat etmektedir; olumsuzlamayı bırak da ispattan başla.

“Bu değil, o değil”i bırak da haydi “var olanı” öne sür.

Gece Yarısı Sahur Davulu Çalan Adam

Birisi, bir kapı önünde sahur davulu çalıyordu; büyük bir adamın evinin ve avlusunun önüydü.

Gece yarısı canla başla sahur davulu çalıyordu. Oradan geçerken konuşan biri ona: A yardım isteyen, dedi,

İlk önce bu davulu sahur zamanı çal, gece yarısı bu gürültü patırtı olmaz.

Sonra da bu evin içinde kimse var mı bir anla a hevesli adam.

Burada şeytandan, periden başka kimse yok, niçin zamanını boşa harcıyorsun?

Davulu bir kulak için çalıyorsun ama kulak nerede? Anlamak için akıl gerek ama akıl nerede?

Davulcu: Sen sözünü söyledin, şimdi bu kulun cevabını duy da şaşkınlık ve ıstırap içinde kalma, dedi.

Sana göre şu anda gece yarısı olsa da benim için neşe sabahı yaklaştı.

Her yenilgi benim katımda zafere döndü, bütün geceler
gözümde gündüz kesildi.

Nil Irmağı'nın suyu sana göre kandır, ama bana göre kan
değil, sudur ey akıllı kişi.

Sana göre demir ve mermer olan, Davut Peygamber'e
göre yumuşak bir mumdur.

Dağ senin önünde ağır ve cansızdır, ama Davut'un önün-
de usta bir çalgıcıdır.

O ufak taşlar senin önünde sessizdir ama Ahmed'in önün-
de açık bir dille dua ederler.

Mescidin direği senin önünde bir ölüdür, Ahmed'in
önünde ise gönlünü kaptırmış bir âşıktır.

Dünyanın bütün parçaları halkın önünde ölüdür, Al-
lah'ın huzurundaysa bilgili ve boyun eğici.

“Bu evde, bu konakta kimse yok, şu davulu niye çalışıyor-
sun?” dedin.

Bu halk, Allah için altınlar verir, yüzlerce iyiliğin ve cami-
nin temelini atar.

Sarhoş âşıklar gibi, uzun hac yolunda mallarını ve canla-
rını güzelce feda ederler.

O evde kimse yok derler mi hiç? Aksine ev sahibi evin
içinde gizli olan bir candır.

Allah'ın nuruyla nurlanan sevgilinin konağını dolu görür.

Nice dopdolu, kalabalık konaklar vardır ki işin sonunu
görenlerin gözüne boş görünür.

Her kimi istersen Kâbe'de ara da o derhâl gözünün önün-
de beliriversin.

Üstün ve yüce bir suret Allah'ın evinden nasıl boş olur?

O her yerde hazırdır, kapıya ihtiyacı yoktur; başka insan-
larsa oraya ihtiyaç için gelirler.

Kâbe'ye gidenler neden bir ses duymadan “Lebbeyk⁹” de-
yip duruyoruz derler mi hiç?

“Lebbeyk” demeyi başarmaları, bir ve tek olan Allah'tan
her an gelen bir sestir.

Ben, bu köşkün ve konağın can bezmi olduğunu, toprağı-
nın iksir olduğunu kokusundan biliyorum.

Kalın ve ince sesler yoluyla, bakırımı sonsuza dek onun
iksirine süreceğim.

Böylece bu sahur davulu çalınmasından denizler inciler
saçmak, bağışlarda bulunmak için coşacak.

İnsanlar, savaş ve mücadele safalarında Allah için canlarıyla
oynarlar.

Birisi belalar içinde Eyyub gibidir; bir başkası sabırda Ya-
kub'a benzer.

⁹ Buyur, işte hazırız demektir.

Susuz ve muhtaç yüz binlerce insan Allah için umuda kapılıp çaba gösterir.

Ben de bağışlayıcı olan Allah için, ondan umarak kapı önünde sahur davulu çalıyorum.

Altınını almak için müşteri mi istiyorsun? A gönül, kim Allah'tan daha iyi müşteri olabilir ki?

Senin malından pis bir dağarcık alır, aydınlanmış bir gönül ışığı verir.

Bu yok olucu beden buzunu alır, bizim vehmimizin ötesinde bir saltanat verir.

Birkaç damla gözyaşı alır, şekerlerin bile kıskandığı Kevser'i verir.

Sevdalarla, dumanlarla dolu âhı alır, her âha karşılık yüzlerce kârlı makam verir.

Gözyaşı bulutunun sürdüğü âh yeli yüzünden Hâilil'e "çok âh eden" dedi.

Haydi, şu eşsiz, benzersiz, hararetleli pazarda eskileri sat da peşin saltanatı al.

Bir kuşku ve tereddüt yolunu vurursa tacir peygamberleri kendine senet et.

O padişahlar padişahı, bahtlarını o kadar artırmıştır ki onların malını dağlar bile çekemez.

Bir Evden Her Ne İstediye Alamayan Yoksulun Hikâyesi

Dilencinin biri bir eve geldi, kuru ekmek veya taze nane istedi.

Ev sahibi: Burada ekmek ne arar? Şaşırmışsın sen, ekmekçi dükkânı mı burası, dedi.

Yoksul: Hiç olmazsa bana biraz yağ bul, dedi. Adam: Kasap dükkânı değil a burası, dedi.

Yoksul: Bir parça un olsun ver a ev sahibi, dedi. Adam: Burayı değirmen mi sandın, dedi.

Yoksul: Bari kırbadan biraz su ver, dedi. Adam: İyi de burada ırmak da yok pınar da, dedi.

Ekmekten, kepekten yana her ne istediye adam yalan söyleyip onunla alay ediyordu.

Dilenci içeri girip eteklerini sıvadı, sevabına o evin içine etmek istedi.

Adam hey hey, deyince, dilenci sus, a dertli, dedi, sus da şu viranede kendimi rahatlatayım.

Madem bu evde yaşamaya imkân yok, böyle evin içine
etmeli.

Av yakalayacak bir doğan değilsin ki padişaha av olacak
elde eğitilmiş doğan olasın.

Yüzlerce nakışla bezenmiş tavus kuşu değilsin ki nakışla-
rınla gözler aydınlansın.

Papağan da değilsin ki sana şeker verip tatlı sözlerine ku-
lak versinler.

Bülbül de değilsin ki âşık gibi, bir güzel çimenlikte veya
lalelikte zarı zarı şakıyasın.

Hüdhüd de değilsin ki ulaklık edesin. Leylek de değilsin
ki yüceleri yurt edinesin.

Ne işe yararsın sen? Ne diye alsınlar seni? Sen nasıl bir
kuşsun? Seni ne diye yesinler?

Pazarlıkçılarla dolu şu dükkândan yukarı, “Allah satın
aldı.” yüceliğinin dükkânına dek çık.

Eskiliği yüzünden halkın hiç bakmadığı malı, o kerem
sahibi satın alır.

Onun katında hiçbir kalp mal reddolunmaz; çünkü satın
almaktan maksadı kâr değildir.

İddiacı Türk ile Sahtekâr Terzi

Hikâyeci: Bu çeviklikte ve hırsızlıkta halkı öldüren “Pûr-i Şoş” adında bir terzi vardır, dedi.

Türk, bahse girerim yüz türlü sıkıntıya da girse benden bir iplik ucu bile çalamaz, dedi.

Senden daha çevik kişileri bile mat etti, iddiada yüksekten uçma, dediler.

Var git, aklınla böyle gururlanma, onun hileleri karşısında yok olur gidersin.

Türk, iyiden iyiye ateşlendi, benden ne yeni, ne eski hiçbir şey alamaz diye bahse girişti.

Tamahkârlar, onu daha da ateşlendirdiler; bahse tutuşup ortaya malını rehin koydu.

Şu benim Arap atım rehin olsun, kumaşımı hileyle çalabilirse onu size vereceğim, dedi.

Ama çalamazsa ilk rehine karşılık sizden bir at alırım.

O gece kederden Türk'ü uyku tutmadı; boyuna hırsızın hayaliyle savaşıyordu.

Sabahleyin kolunun altına bir atlas kumaş koyup çarşıda o düzenbazın dükkânına girdi.

Ona sıcak bir selam verdi. Usta yerinden fırlayıp merhaba demek için ağzını açtı.

Türk'e haddinden fazla sıcak davrandı, böylece onun gönlüne sevgisini yerleştirdi.

Türk, onun bülbül gibi çilediğini görünce o İstanbul atlasını önüne attı.

Bunu bana savaş günü kaftanı olarak kes, göbeğimden altı geniş, üstü bol olsun, dedi.

Yukarısı dar olsun ki üzerimde süslü görünsün, aşağısı da olsun ki ayağıma dolanmasın.

Terzi: A sevimli adam, sana yüzlerce hizmetler ederim, dedi ve kabul işareti olarak elini gözünün üstüne koydu.

Derken kumaşı ölçtü, işin nasıl olacağını gördü, sonra da boş laflar etmek için ağzını açtı.

Başka beylerin hikâyelerinden, onların ihsanlarından ve keremlerinden söz etti.

Cimrilerden, onların eli sıklıklarından dem vurdu; onu güldürmek için de bir örnek verdi.

Ateş gibi bir makas çıkardı, hem kumaşı kesiyordu hem de ağzı masallarla, afsunlarla doluydu.

Hikâye yüzünde Türk gülmeye başladı; daracık gözü hemen o anda kapanıverdi.

Terzi bir parça kumaş çalıp baldırının altına sakladı; yaptığı Allah'tan başka bütün dirilerden gizli kaldı.

Allah, onu görüp durmadaydı ama O'nun huyu örtmektir. Ama haddini aşın mı gizlileri ifşa eden de O'dur.

Hikâyesinin tatlılığı yüzünde önceki iddiası Türk'ün gönlünden çıkıverdi.

Atlas da ne, bahis de ne, rehin de ne? Türk, ağabeyin fıkralarıyla körkütük sarhoş.

Türk ona: Allah aşkına, bana fıkra anlat, anlattıkların bana gıda gibi geldi, diye yalvardı.

O düzenbaz, gülünç bir fıkra daha anlatınca Türk kahkahadan sırt üstü yere düştü.

Terzi atlastan bir parçayı daha yavaşça koynuna soktu, gafil Türk ise o gülünç şeylerin tadına bakıyordu.

Hıtalı Türk, üçüncü defa, Allah aşkına bir fıkra daha anlat, dedi.

Terzi, ilk ikisinden daha gülünç bir fıkra anlattı da bu Türk'ü büsbütün avladı.

İddiacı Türk kahkahadan sarhoşa dönmüş, gözü kapanmış, akli gitmiş, şaşkın bir hâldeydi.

Terzi, onun gülmesi yüzünden meydanı geniş bulunca üçüncü defa elbiseden bir parça daha çaldı.

O Hıtalı Türk, ustadan dördüncü defa fıkra isteyince,

Usta ona karşı merhamete geldi de hilesini ve zulmünü başkalarına sakladı.

Kendi kendine: Bu şaşkın adam şu sözlere nasıl da kapıldı, oysa bu nasıl bir zarardır, nasıl bir aldaniştir ondan haberi bile yok, dedi.

Türk, Allah aşkına bana masal anlat, diye ustaya öpücükler konduruyordu.

A kendisi masal olmuş, varlıktan geçmiş adam, daha ne kadar masal dinlemeyi deneyeceksin?

Senden daha gülünç hiçbir masal yok; git de harap olmuş kabrinin yanı başında dur.

A bilgisizlik ve şüphe mezarına batmış kişi, daha ne kadar feleğin masalının, hikâyesinin peşinde olacaksın?

Daha ne zamana kadar bu dünyanın işvesini tadacaksın? Ne aklın düzeninde kaldı, ne de canın.

Bayağı ve zalim bir arkadaş olan şu feleğin fıkrası, senin gibi yüz binlercesinin yüz suyunu döktü.

Herkese terzilik eden bu felek, yüz yaşındaki ham çocukların elbiselerini yırtar, diker.

Onun şakası bağlara bahçelere hakkını verse de, kış gelince verdiği şeyleri yele verir, yok eder.

Yaşlı çocuklar, o uğuru ve uğursuzluğuyla şaka yapsın diye dilenmek için önünde oturmuşlardır.

Terzi: A hadım, vazgeç artık; bir fıkra daha anlattıysam vay senin hâline, dedi.

Sonra kaftanın dapdaracak olur; hiç kimse kendisine böyle iş eder mi?

Neye gülüyorsun? Bu işin sırrını bilseydin güleceğin yerde kan ağlardın.

Gurur terzisi, ömrünün atlasını, aylar makasıyla parça parça kesip aldı.

Sense “Yıldızım, bana durmadan şakalar yapsaydı, daima kutlu olsaydı.” diye temenni etmekteisin.

Onun uygunsuzluklarına, cilvesine, kinine ve afetlerine öfkelenirsin.

Onun susmasından, kutsuzluğundan, darlığından, kinciliğinden pek çok incinirsin.

“Neşe Zühre’si niçin raksetmiyor?” dersin ama onun kutluluğuna ve kutlu raksına çok güvenme.

Yıldızın sana “Şakayı biraz daha artıracak olursam seni büsbütün aldatırım” der.

Sen şu yıldızların sahteliğine bakma da o sahtekâra duyduğun aşka bir bak a bayağı kişi.

Müslüman, Hristiyan ve Yahudi Üç Yolcunun Hikâyesi

Ey oğul, şimdi burada bir hikâye dinle de hünerine aldınıp sıkıntılara uğrama.

Tesadüfen bir Yahudi, bir Müslüman, bir de Hristiyan yolculukta birbirlerine arkadaş oldular.

Bir mümin, iki yoldan çıkmışla yoldaş oldu, tıpkı aklın şeytanla ve nefisle arkadaş olduğu gibi.

Olur ya Meragalı ile Reyli sefere çıkar, birbirlerine yoldaş olur, aynı sofrayı paylaşırlar.

Karga, baykuş ve doğan aynı kafese düşebilir; hapiste temiz adamla beynamazın biri birbirine eş olabilir.

Doğulu, batılı, hatta daha da ötelerden olan kimseler, bir gece bir kervansarayda konaklarlar.

Aşağılık kişilerle yüce kişiler, soğuk ve kar yüzünden bir kervansarayda günlerce kalırlar.

Yol açılıp engeller kalktı mı birbirilerinden ayrılırlar, her biri bir yana gider.

Akıl padişahı kafesi kırınca kuşlar topluluğundan her biri bir yana uçar.

Bundan önce de neşeyle, sevinçle kendi cinsinin havasıyla geldiği yere kanat açardı ya, işte öyle.

Kafesteyken de her an ağlaya sızlaya kanat açar ama orada uçmaya ne yol vardır ne imkân.

Bir yol buldu mu, her biri, hatırasıyla kanat çırttığı yere doğru rüzgâr gibi uçup gider.

Gözyaşının ve âhının olduğu taraf, bir fırsatını bulur bulmaz yol olur ona.

Kendi bedenine bir bak, bedenindeki parçalar, o bedene nerelerden toplanıp gelmişler.

Onlar suya, toprağa, rüzgâra ve ateşe mensuptur; arşa, ferşe, güzelliğe ve çirkinliğe mensuptur.

Her biri, kar korkusu yüzünden, geldikleri yere dönme umuduyla bu kervansaraya bağlanıp kalmıştır.

O adalet güneşinden uzak oluş kışında çeşit çeşit kar var, her cansız buz tutmuş.

Ama o kızgın güneşin harareti ortalığı sarınca dağ bile bazen kuma döner bazen yüne.

Can çıkarken beden nasıl erirse o ağır cansızlar da öyle erir.

Bu üç yoldaş bir konağa varınca devletlinin biri onlara hediye olarak helva getirdi.

Bir bağış sahibi, “Muhakkak ben size yakınım.” sofrasından her üç yabancıya da helva götürdü.

Sevabını kazanırım umuduyla sıcak ekmekle ve bir sahan bal helvası sundu.

Anlayış ve edep şehirlilerdedir; ziyafet vermek ve yabancıları konuk etmek de köylülere mahsus.

Rahman olan Allah, yabancıya ziyafet vermeyi ve konuk etmeyi köylülere vermiştir.

Köylerde her gün, Allah’tan başka yardımcısı olmayan yeni bir konuk vardır.

Köylerde her gece yüce Allah’tan başka kimseleri olmayan yeni bir topluluk bulunur.

O iki yabancı, karınlarını yemekle tıka basa doydurdular; tesadüf bu ya, Müslüman o gün oruçluydu.

Akşam namazına doğru o helva geldiğinde mümin, şiddetli bir açlık içindeydi.

O iki kişi: Bizim yemeğe karnımız tok, bu gece bırakalım da yarın yiyelim, dediler.

Bu gece sabredelim de yemekten vazgeçelim; yemeği yarına saklayalım.

Mümin: Bu yemek, bu gece yenmeli; sabrı bırakalım, hele bir yarın olsun, dedi.

Bunun üzerine ona: Sen, böyle hikmetli sözler ederek yemeği yalnız başına yemek niyetindesin, dediler.

Mümin: Arkadaşlar, biz üç kişi değil miyiz? Mademki ihtilaf çıktı, pay edelim o zaman, dedi.

Dileyen kendi payını canına can etsin; dileyen de kendi payını saklasın.

O ikisi: Bu pay işinden vazgeç, “Pay eden cehennemdedir.” hadisini duy, dediler.

Mümin: Pay edici, kendi hevasına uyup pay edendir; Allah için pay eden değil, dedi.

Sen de Allah’a aitsin, tümüyle O’nun payısın; onun payını başkasına verirsen iki demiş şirk koşmuş olursun.

O kötü damarlı adamların çağı olmasaydı bu aslan köpeklere galip gelirdi ya.

Onların maksadı o Müslüman’ın üzülmeye ve o geceyi aç geçirmesiydi.

Onlara yenilmişti; teslim olup rıza göstererek: A dostlarım, işittim, itaat ettim öyle olsun, dedi.

O gece yattılar, sonra sabahleyin kalkıp kendilerine çekidüzen verdiler.

Yüzlerini ve ağızlarını yıkadılar; her biri, kendi yolu yordamı gereğince duasını okudu.

Bir süre, herkes, Allah'tan lütuf dilenerek kendi duasıyla meşgul oldu.

Mümin, Hristiyan, Yahudi, Mecusi, hepsi de o ulu sultana yüz tutar.

Hatta taşın, toprağın, dağın, suyun bile Allah'a doğru gizli bir yönelişi vardır.

Bu sözün sonu yok. Her üç arkadaş, duadan sonra dostça birbirlerine yüz çevirdiler.

İçlerinden biri: Dün gece kim rüyasında ne gördüyse onu anlatsın, dedi.

Kimin rüyası daha güzelse bunu o yesin; üstün olan alt olanın payını alsın.

Çünkü akılca daha üstün olanın yemesi, herkesin yemesi demektir.

Onun nurlarla dolu canı üstün gelmiştir; geri kalanların derdine onun dermanı yeter.

Akıllılar, ebedi bekaya ermişlerdir; öyleyse bu dünya da anlamca bakidir.

Bunun üzerine Yahudi, gece ruhu nerelerde gezinmişse gördüğünü anlattı.

Dedi ki: Yolda Musa karşıma çıktı. Zaten kedi de rüyasında yağlı kuyruk görür ya.

Musa'nın peşi sıra Tur Dağı'na kadar gittim; üçümüz de nura gark olduk.

O güneşten üç gölge de kayboldu; ondan sonra o nurdan bir kapı açıldı.

O nurun içinden bir başka nur çıktı; o ikinci nur hemen-
cecik yükseldi.

Hem ben hem Musa hem de Tur Dağı, üçümüz birden o nurun ışığında kaybolduk.

Ondan sonra Allah ona nurunu üfleyince dağın üçe ayrıldığını gördüm.

Heybet sıfatı, dağa tecelli edince parçalar birbirinden ayrıldı, her biri bir yana dağıldı.

Dağın bir parçası denize doğru gitti de denizin zehir gibi acı olan suyu tatlandı.

İkinci parçası yerin dibine geçti, yerden ilaç gibi, içimli pınarlar kaynadı.

O su, tertemiz vahyin kutluluğundan, bütün hastalara şifa oldu.

Öteki parçası da uçtuğu gibi Kâbe civarına gitti de orası Arafat Dağı oldu.

Derken o parçalanma sesinden kendime geldim; Tur Dağı yerli yerindeydi; ne eksiği vardı ne fazlası.

Ama Musa'nın ayakları altında buz gibi eriyordu; ne çukuru kalıyordu ne de tepesi.

Dağ o heybet yüzünden yerle bir oldu, o heybetten tepesi eteğine döndü.

O dağılış hâlinden sonra tekrar kendime geldim; gördüm ki Tur da olduğu yerde, Musa da...

Ama dağın eteğindeki vadi, yüzleri Musa'ya benzeyen nice insanla doluydu.

Asaları ve hırkaları onun asası ve hırkası gibiydi; hepsi Tur Dağı'na doğru eteklerini sürüye sürüye gidiyordu.

Hepsi ellerini duaya kaldırmış: "Bana görün." nağmesini art arda söylemekteydi.

Derken o baygınlık hâli çabucak üzerimden gitti, hepsinin yüzü bana başka başka göründü.

Sevgi ve muhabbet sahibi peygamberlerdi bunlar. Böylece peygamberler arasındaki birlik ne demek anladım.

Sonra yüce melekler gördüm; yüzleri ve şekilleri kardan var edilmişti.

Bir bölük melek de Allah'tan yardım dilenmedeydi. Bunların hepsinin de sureti ateştendi.

O Yahudi adam böyle şeyler anlatıyordu; nice Yahudi vardır ki sonu iyi olur.

Hiçbir kâfire hor gözle bakmayın, umulur ki Müslüman olarak ölür.

Ömrünün sonundan ne haberin var ki ondan tamamen yüz çeviriyorsun?

Ondan sonra Hristiyan söze geldi. Dedi ki: Rüyada bana Mesih görüldü.

Onunla birlikte dördüncü kat göğe, dünya güneşinin merkezinin, durağının olduğu yere çıktım.

Gökyüzü kalelerindeki şaşırtıcı şeyleri seyrettim, onların bu âlemdeki belirtilerle hiçbir ilgisi yoktu.

A oğulların övücü, herkes bilir ki gökyüzünün hüneri yeryüzünden daha fazladır.

Bunun üzerine Müslüman dedi ki: A dostlarım, sultanım Mustafa yanıma geldi.

Bana dedi ki: Onların biri Hakk'ın Kelim'i Musa ile Tur'a gitti, aşk tavlasi oynadı.

Ötekini de kıran sahibi göğün dördüncü katının üstüne çıkardı.

Kalk, a geride kalmış, zarar görmüş adam, hiç değilse o helvayla yahniyi ye.

O bilgili hünerli kişiler at koşturdular; ikbal ve makam mektubunu okudular.

O iki faziletli kişi, kendi üstünlüklerine eriştiler; hünlerle-riyle meleklerle karıştılar.

A geride kalmış, ahmak saf adam, haydi kalk da helva kâsesinin başına otur.

Bunun üzerine: Ey açgözlü, hayret, demek ki sen helva-
dan ve tatlıdan yedin ha, dediler.

Müslüman: O itaat edilen padişah emrettikten sonra, ben kim olurum ki onun emrinden baş çevreyim, dedi.

İşte sen Yahudi'sin; seni güzel veya çirkin bir şeye çağırsa Musa'nın emrine karşı koyabilir misin?

Sen de Hristiyan'sın; iyilikte veya kötülükte, Mesih'in emrinden çıkabilir misin?

Hâl böyleyken ben nasıl olur da nebilerin övüncünün emrinden çıkabilirim? Helvayı yedim, şimdi de sarhoşum.

Bunun üzerine ona: Vallahi sadık rüyayı sen gördün; bu bizim yüz rüyamızdan daha üstün, dediler. A neşeli adam, senin uykun uyanıklıktır; çünkü uyanıkken bile eseri ortada.

Üstünlükten, beceriden, hünlerden vazgeç; iş, hizmette ve güzel ahlaktır.

Allah bizi bunun için var etti: "İnsanları ancak bana ibadet etsinler diye yarattım¹⁰."

10 Zâriyat, 51/56.

O hüner Sâmîrî'ye ne fayda verdi? O hüner, onu Allah'ın kapısından kovdurdu.

Bir bak Karun kimya bilgisinden neler çekti? Yeryüzü, onu ta dibine çekiverdi.

Ebu'l-Hakem işin sonunda hünerinden ne elde etti? Küf-rü yüzünden tepetaklak cehenneme gitti.

Sen, ateşi açıkça görmeyi hüner bil, "Duman ateşe delalet eder" demeyi değil.

Senin delilin, akıllı kişi katında, aslında o tabibin delilinden daha kokmuştur.

A oğul, bundan başka bir delilin yoksa pislik ye, sidiğe bakadır.

A delili asaya benzeyen, asa elinde, körlüğün yüzünden sendeki eksikliği göstermede.

Bunca gürültü patırtı, eda çalım, al ver; ondan sonra da görmüyorum, beni mazur gör deyiş.

Dilenmek İçin Sadr-ı Cihan'ı Kandıran Adam

Buhara'daki o ulu efendinin âdeti, istek sahiplerine güzel muamele etmektir.

Bağışı çok, ihsanı sayısızdı. Geceye dek cömertliğinden altın saçardı.

Kâğıt parçalarına altın sarardı. Sağ olduğu sürece cömertlikler eder dururdu.

Güneş gibiydi, ışıktan aldığı geri veren tertemiz ay gibiydi.

Toprağa altın bağışlayan kimdir? Güneş. O yüzden altın madende, define harabededir.

Hiçbir ümmet ondan nasipsiz kalmasın diye her sabah bir topluluğa bağışta bulunurdu.

Bir gün derde, sıkıntıya uğramışlara ihsanlar eder; ertesi gün dullara karşı cömertlikler ederdi.

Bir başka gün de yoksul Alevilerle uğraş sahibi yoksul fakihlere.

Bir başka gün halkın eli boş olanlarına, daha başka bir gün de borca yakalanmışlara.

Tek şartı, hiç kimsenin ağzını açıp kendisinden altın istememesiydi.

Müflisler, yolunun üstünde duvar gibi suskun hâlde dururlardı.

Kim ağzıyla bir şey isteyecek olsa bu suç yüzünden bir habbe mal alamazdı ondan.

Onun yarası “Sizden kim susarsa kurtulur.”du. Kesesi de tabağı da suskunlar içindir.

Tesadüf bu ya, bir gün ihtiyarın biri: Bana zekât ver, açlığa eş oldum, dedi.

İhtiyarı men etti; ama ihtiyar işi sıkı tuttu. İnsanlar adamın gayretine şaşırıp kaldılar.

Sadr-ı Cihan: Sen ne utanmaz bir ihtiyarsın a babacığım, dedi. İhtiyar: Sen benden daha yüzüzsün, dedi.

Bu dünyayı yedin, aç gözlülüğünden öte dünyayı da bu dünyayla birlikte kazanmak istiyorsun.

Sadr-ı Cihan'ın güleceği geldi, o ihtiyara mal verdi. İhtiyar o çokça malı bir başına kaptı götürdü.

O ihtiyardan başka hiçbir istek sahibi ondan ne zerre kadar altın gördü ne de para.

Fakihlerin sırasının olduğu gündü. Fakihin biri hırsından birdenbire feryat etmeye başladı.

Ne kadar ağlayıp inlediyse de fayda etmedi. Her türlü sözü söyledi, hiç yararı yoktu.

Ertesi gün ayağını bir bezle sardı, derde düşmüş topluluğun arasında bitin bir hâlde durdu.

Ayağı kırılmış sansınlar diye sağdan soldan bacağına taktalar bağladı.

Sadr-ı Cihan onu görünce tanıdı, yine bir şey vermedi. Bir başka gün yüzünü bir kumaş parçasıyla örttü.

O muhterem zat, onu yine tanıdı. Konuşup söyleme suçundan hiçbir şey vermedi.

Yüz türlü hileye başvurup âciz kalınca kadınlar gibi başına bir çarşaf çekti.

Dulların arasına girip oturdu; başını öne eğdi, ellerini sakladı.

Yine onu tanıyıp sadaka vermedi. Bu mahrum kalış yüzünden fakihin gönlü yandı.

Sabah erkenden bir kefenciye gitti. Beni bir keçeye sarıp yolun üstüne koy, dedi.

Ağzını hiç açma, otur, Sadr-ı Cihan oradan geçerken seyret.

Ola ki görür de ölü zanneder, kefen parası olsun diye altın atar.

Ne verirse yarısını sana veririm. O para gözleyici kefenci de aynen öyle yaptı.

Onu keçeye sarıp yol üstüne koydu. Sadr-ı Cihan'ın yolu oraya düştü.

Keçenin üstüne birkaç altın attı. Fakih, aceleyle elini dışarı çıkardı.

O kefenci, sadakayı kapmasın, o on gönüllü adam kendisinden gizlemesin diye böyle yaptı.

Ölü, keçenin altından elini uzattı. Elinin ardından alt yandan başını da çıkardı.

Sadr-ı Cihan'a: A bana kerem kapılarını kapayan, nasıl aldım ama, dedi.

Sadr-ı Cihan: A inatçı, dedi, almasına aldın ama ölmeden benden hiçbir ihsana ulaşamadın.

“Ölmeden önce ölünüz.”ün sırrı budur. Çünkü ölümden sonra ganimetler elde edilir.

Ölmekten başka hiçbir marifet, Allah'a karşı bir işe yaramaz a düzenbaz.

Bir yardım, yüz türlü çabadan yeğdir. Çünkü çalışıp çabalamada yüz türlü fesada uğrama korkusu vardır.

O yardım da ölmeye bağlıdır. Güvenilir kişiler bu yolu denediler.

Hatta ölüm de onun yardımını olmadan gelmez. Aman ha, aman ha, yardımsız hiçbir yerde durma.

O yardım zümrüttür, bu ihtiyar da yılan. Zümrüt olmadan yılan kör olur mu hiç?

Arap Padişahı İmrü'l-Kays'ın Hikâyesi

Aşk, İmrü'l-Kays'ı dudağı kuru hâlde ülkesinden ve Arap topraklarından alıp götürdü.

Sonunda Tebük'e gelmiş kerpiç döküyordu. Krala, onun krallardan biri olduğunu söylediler.

İmrü'l-Kays, çalışmak için buraya gelmiş. Aşka av olmuş, kerpiç döküyor.

Kral gece kalkıp İmrü'l-Kays'ın yanına gelerek ona dedi ki: Ey güzel yüzlü melik,

Sen vaktin Yusuf'usun. İki saltanatın da tam. Memleketler de, güzellik de sana boyun eğmiş.

Erkekler kılıcın sayesinde sana kul olmuş. Kadınlarsa bulutla örtülmemiş ay yüzüne köledir.

Yanımızda olman bizim için bahtiyarlıktır. Canımız sana kavuşmakla yüz can oldu.

Ey himmetiyle saltanatlar terk eden! Hem ben hem de ülkem sana köledir.

Kral epey felsefe yaptı. O ise suskundu. Ansızın sırrın örtüsünü açtı.

İmrü'l-Kays, kralın kulağına aşk ve derde dair ne söyledi de onu da kendi gibi avare kıldı bilinmez.

Kral elinden tutup onunla arkadaş oldu. Artık kral da tahttan ve saltanat kemerinden hazzetmez oldu. Bu iki padişah, uzak ülkelere gitti....

Aşk büyüklere bal, çocuklara süt gibidir. Aşk, son anda yüklenip gemileri batıran yüküdür.

Bu ikisinden başka nice sayısız kralı da aşkları saltanat ve hanedandan etmiştir.

Müminin Duasının Karşılık Bulmasının Gecikme Sebebi

Nice ihlas sahibi vardır ki duasında inler de ihlasının dumanı göklere yükselir.

Böylece günahkârların inlemesinden dolayı öd kokusu gök kubbenin zirvesine ulaşır.

Sonra melekler, ey her duaya cevap veren, ey sığınağımız, diye Allah'a yakarılırlar.

Derler ki mümin kul yakarıyor. O senden başka dayanak tanımıyor.

Sen yabancılara bile ihsanda bulunursun. Her ihtiyaç sahibi arzusunu senden diler.

Hak buyurur ki gecikme onu aşağılamak için değildir. Aslında ihsanın gecikmesi, ona yardımdır.

İhtiyaç onu gafletten çıkarıp bana yöneltti. İhtiyaç onu saçından çekerek diyarıma sürükledi.

Hacetini karşılırsam o geri gider ve bu oyuncakla oynamaya dalar.

İçten bir şekilde, ey sığınılan, diye kalbi kırık, sinesi yaralı inliyorsa da bırak, inlesin.

Onun sesi ve Rabb'im deyip içini döküşü bana güzel geliyor.

Onun içini döküp yalvararak beni bir şekilde kandırması hoşuma gidiyor.

Papağanlarla bülbülleri seslerinin güzel oluşu nedeniyle beğenip kafese koyarlar.

Kargayı, baykuşu ne diye kafese koysunlar ki? Böyle bir şey kıssalarda geçmez.

Çapkın birinin yanına biri yaşlı, diğeri alımlı iki kişi gelse...

İkisi de ekmek istese, o hemen ekmek getirip yaşlı olana der ki al işte ekmek.

Boyu ve yüzü güzel olan diğere hemen ekmek verir mi hiç? Bilakis erteler.

Ona der ki bir zahmet biraz otur; evde taze ekmek pişiriyorlar.

Zahmetin ardından sıcak ekmek gelince de ona der ki otur, helva geliyor.

Böylece bu hileyle onu tutup alıkoyar... Der ki seninle biraz işim var, bekle, a dünya güzeli!

Müminlerin iyi ya da kötü şeylere ilişkin muratsızlıkları, emin ol, bu yüzdendir.

Şeyh Şeybân-ı Râî'nin Kerametleri

Şeybân-i Râî'de, cuma vakti, düşman kurttan sürüyü korumak için sürü çevresine çizgi çiziyordu.

Böylece koyun çizgiden çıkamıyor, zararlı kurt ve hırsızlar da çizgiden içeri giremiyordu.

Hud'un, ailesini kasırgadan güvende tutan koruyucu daire gibi...

Hud onlara demişti ki bu çizginin içinde sekiz gün sessiz kalıp dışarıdaki azabı seyredin.

Kasırga, insanları havaya savurup taşlara çarpıyordu da etle kemik birbirinden ayrılıyordu.

Bir kısmını havada birbirine vuruyordu da kemikler haşhaş gibi ufanıyordu.

Gökleri titreten bu cezalandırmanın açıklaması Mesnevi'ye sığmaz.

A soğuk rüzgâr, tabiatın gereği bunu yapıyorsan Hud'un çizdiği dairenin çevresinde de dolaşsana!

Ey doğalcı (tabii/natüralist), bu doğa üstü egemenliği gör
ya da gel, bu kıssayı mushaftan yok et.

Bunu yapamazsan Kuran okuyanları alıkoyup engelle
veya muallimleri uyarıp tehdit et.

Âcizsin ve bu âcizlik nerden diye şaşarsın. Senin aczin he-
sap gününden bir yansımadır.

A inatçı, âcizliklerin işte karşında senin. Vakit geldi, açığa
çıkıyor gizlediklerin.

Ne mutlu gıdası bu âcizlik ve hayret olana, iki âlemde
dostun gölgesinde uyuyana.

Böyle kimse hem ahır (dünya)da hem ahirde âcizlik gör-
müş, ölüp acuzelerin dinini seçmiştir.

Tıpkı Züleyha gibi... Yusuf'un nuru ona vurunca acuze-
likten gençliğe yol bulmuştur.

Hayat, ölmekte ve mihnettedir. Abıhayat karanlıklar içindedir.

